

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

UNIVERSITY OF PIRAEUS

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα

στη «Χρηματοοικονομική και Τραπεζική Διοικητική»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Τραπεζική - Ποιότητα πληροφόρησης και χειραγώγηση κερδών από τις τράπεζες»

Χουντή Βασιλική (ΜΧΡΗ1631)

Επιβλέπων Καθηγητής: Άγγελος Α. Αντζουλάτος

Τριμελής επιτροπή

Καθηγητής Α. Αντζουλάτος

Καθηγητής Γ. Διακογιάννης

Καθηγητής Γκ. Χαρδούβελης

Φεβρουάριος 2018

ABSTRACT

In this paper, we investigate whether banks of the Eurozone countries use loan loss provisions in order to manage their earnings and how information quality affects the use of these provisions. Our final sample included 74 banks for the period 2002-20015 and the countries we examined were Austria, Belgium, France, Germany, Estonia, Greece, Spain, Ireland, Italy, Malta, Cyprus, Lithuania, Netherlands, Portugal, Slovakia and Finland. The data were collected from the Datastream database and the World Bank.

In order to examine the relationship between loan loss provisions and earnings management, we used a two-way fixed effect (cross sectional and time series) Least Square (LS) regression. The results showed a negative and statistically significant relationship between loan loss provisions (LLP) and earnings before taxes and provisions (EBTP / T.A.) indicating that there is no earnings management over the period which we examine. Furthermore, significant and negative is the relationship between loan loss provisions and the quality of the institutional framework that we used as an indicator for the quality of information. Positive and statistically significant is the coefficient of the change in expected earnings to total assets ($\Delta\text{EBTP}_{t+1}/\text{T.A.}$) which indicates the use of loan loss provisions by the banks' management to communicate with investors. Finally, as expected, the non-discretionary use of loan loss provisions coefficient is positive and statistically significant.

Key words: Loan loss provisions, earnings management, capital management, information quality, asymmetric information, earnings smoothing, signaling.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα διατριβή εξετάζουμε τη σχέση μεταξύ των προβλέψεων για ζημίες απομειώσεως και της χειραγώγησης κερδών από τις τράπεζες της Ευρωζώνης. Επιπλέον, ερευνάμε τις υποθέσεις διαχείρισης κεφαλαίου (capital management), επικοινωνίας με τους επενδυτές (signaling). Η βασική διαφορά με την βιβλιογραφία μας είναι ότι στο υπόδειγμα μας εισάγουμε την ποιότητα πληροφορήσεως ώστε να εξετάσουμε την επίδραση που έχει η ασυμμετρία πληροφορήσεως, στην χρήση των προβλέψεων για ζημίες απομειώσεως.

Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε αφορά την περίοδο 2002-20015 για 74 τράπεζες των χωρών: Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Εσθονία, Ελλάδα, Ισπανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Μάλτα, Κύπρο, Λιθουανία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Σλοβακία και Φινλανδία. Τα δεδομένα αντλήθηκαν από την βάση δεδομένων Datastream και την Διεθνή Τράπεζα. Για την εξέταση της σχέσης προβλέψεων και χειραγώγησης κερδών έγινε μια Least Square (LS) παλινδρόμηση σε δύο επίπεδα, διαστρωματικά (cross sectional) και διαχρονικά (time series).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, υπάρχει αρνητική και στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ προβλέψεων και κερδών υποδηλώνοντας ότι δεν υπάρχει διαχείριση κερδών για την περίοδο που εξετάζουμε. Επίσης, ισχυρή και αρνητική είναι η σχέση μεταξύ προβλέψεων και ποιότητας θεσμικού πλαισίου που χρησιμοποιούμε ως μέτρο για την ποιότητα πληροφορήσεως, υποδεικνύοντας ότι όσο καλύτερη είναι η ποιότητα των θεσμών τόσο μικρότερη είναι η δυνατότητα χειραγώγησης των κερδών. Θετικός και στατιστικά σημαντικός είναι ο συντελεστής της μεταβολής των αναμενόμενων κερδών προς συνολικό ενεργητικό ο οποίος υποδηλώνει τη χρήση των προβλέψεων από τη διοίκηση της τραπεζής για επικοινωνία με τους επενδυτές. Τέλος, όπως αναμέναμε ο συντελεστής των μεταβλητών συνολικά δάνεια και μη εξυπηρετούμενα δάνεια είναι θετικός και στατιστικά σημαντικός.

Λέξεις-κλειδιά: Προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως δανείων, διαχείριση κερδών, διαχείριση κεφαλαίου, ποιότητα πληροφορήσεως, ασυμμετρία πληροφορήσεως, ομαλοποίηση κερδών, επικοινωνία με επενδυτές.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ABSTRACT	1
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ	
2.1 Το χρηματοοικονομικό σύστημα	7
2.2 Χρηματοοικονομικά προϊόντα	8
2.3 Βασικές αρχές της τραπεζικής λογιστικής	12
2.4 Κίνδυνοι διαμεσολαβήσεως	16
2.5 Τράπεζες και αρχές	19
2.6 Εισαγωγή στο θεσμικό πλαίσιο	20
3. ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ	
3.1 Χειραγώγηση κερδών	22
3.2 Ποιότητα πληροφόρησης και ασυμμετρία πληροφόρησης	28
4. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	
4.1 Διαχείριση κερδών, κεφαλαίου και επικοινωνία με επενδυτές	31
4.2 Διαχείριση κερδών, πειθαρχία στο θεσμικό πλαίσιο, ποιότητα ελέγχου και προστασία επενδυτών.....	46
5. ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	
5.1 Εξίσωση προς μελέτη	66
5.2 Δεδομένα	70
5.3 Οικονομετρική τεχνική	72
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	77
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	79
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	87

1. Εισαγωγή

Οι προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως δανείων έχουν σημαντικό ρόλο στην τραπεζική λογιστική και έχουν απασχολήσει πολλούς αναλυτές και εποπτικούς φορείς. Ο λόγος που η χρήση τους είναι τόσο σημαντική οφείλεται στο γεγονός ότι μπορούν να επηρεάσουν τα αποτελέσματα χρήσεως καθώς υπολογίζονται ως έξοδα με αποτέλεσμα να μειώνουν το καθαρό κέρδος, ενώ ταυτόχρονα αυξάνουν τα διαθέσιμα για αναμενόμενες ζημίες στον ισολογισμό.

Οι διοικήσεις των τραπεζών έχουν κίνητρα να χειραγωγούν τα κέρδη τους για να επιτύχουν σταθερότητα (ομαλοποίηση κερδών), για την ικανοποίηση των κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας, την επικοινωνία με επενδυτές, την μείωση της φορολογίας, την αποφυγή πτώχευσης και άλλα κίνητρα συνήθως στρεβλά που αφορούν την προσωπική τους ωφέλεια. Ωστόσο, και οι εποπτικές αρχές έχουν κίνητρα να «παραβλέψουν» την χειραγώγηση κερδών των τραπεζών για να εξασφαλιστεί η οικονομική ευημερία καθώς η πτώχευση μιας τραπεζής μπορεί να οδηγήσει σε κατάρρευση ολόκληρου του τραπεζικού συστήματος.

Στην παρούσα εργασία εξετάζουμε την υπόθεση της χειραγώγησης κερδών μέσω προβλέψεων για ζημίες από δάνεια και τον ρόλο της ποιότητας πληροφόρησης στην χρήση των προβλέψεων για διαχείριση κερδών. Η ποιότητα πληροφόρησης είναι η μεταβλητή που διαφοροποιεί την έρευνα μας από τις έρευνες της βιβλιογραφίας. Σημαντικό είναι να αναφερθούμε στον όρο της «ασύμμετρης πληροφόρησης», ο οποίος αναφέρεται σε καταστάσεις όπου ένας εκ των αντισυμβαλλόμενων έχει καλύτερη πληροφόρηση και αυτό λειτουργεί εις βάρος του άλλου αυξάνοντας τους κινδύνους οι οποίοι μπορεί να επηρεάσουν όλη την οικονομία.

Το δείγμα που εξετάζουμε αποτελείται από 74 τράπεζες για την περίοδο 2002-2015 και αφορά μόνο αυτές που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο. Τα στοιχεία των τραπεζών που χρησιμοποιήθηκαν αντλήθηκαν από την βάση δεδομένων Datastream ενώ οι δείκτες για την ποιότητα πληροφόρησης προήλθαν από την Διεθνή Τράπεζα.

Οι μεταβλητές του υποδείγματος μας προέρχονται από παλαιότερες έρευνες όπως αυτές των Ahmed, Takeda and Thomas (1999), Bouvatier, Lepetit, Strobel (2013), El Sood (2012), Francesca and Gonzales (2007), Beatty et al. (1995), Curcio and Hasan (2013) και Leventis, Dimitropoulos and Anandarajan (2010). Ως εξαρτημένη μεταβλητή χρησιμοποιούμε τις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια προς το συνολικό ενεργητικό και ως κύρια ανεξάρτητη μεταβλητή για τον έλεγχο της χειραγώγησης κερδών χρησιμοποιούμε τα κέρδη προ φόρων και προβλέψεων προς συνολικό ενεργητικό (EBTP/T.A.). Για να ερευνήσουμε την σχέση μεταξύ προβλέψεων και κεφαλαίου ορίζουμε ως ανεξάρτητη μεταβλητή την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών (Tier1 προς το σταθμισμένο με τον κίνδυνο ενεργητικό). Επιπλέον, εξετάζουμε τη σχέση προβλέψεων και επικοινωνίας με επενδυτές (signaling) χρησιμοποιώντας, όπως έχει ορίσει η βιβλιογραφία, τη μεταβολή των αναμενόμενων κερδών προς το συνολικό ενεργητικό ($\Delta EBTP_{t+1}/T.A.$).

Όσο αφορά την ποιότητα πληροφόρησης θέτουμε ως επεξηγηματικές μεταβλητές την ποιότητα θεσμικού πλαισίου (regulatory quality), την ποιότητα κράτους δικαίου (rule of law), και την εφαρμογή των συμβολαίων (enforceability of contracts) τις οποίες αναμένουμε ότι θα έχουν αρνητική σχέση με την εξαρτημένη μεταβλητή. Τέλος εξετάζουμε την προκυκλικότητα των προβλέψεων για ζημίες απομειώσεως μέσω την μεταβολής του ΑΕΠ (ΔGDP) καθώς και τη μη διακριτική ευχέρεια των διοικήσεων στην χρήση των προβλέψεων μέσω των ανεξάρτητων μεταβλητών που αφορούν τα συνολικά δάνεια προς συνολικό ενεργητικό (Total loans/T.A.) και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια προς το σύνολο του ενεργητικού (Npls/T.A.).

Τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης που πραγματοποιήσαμε έδειξαν ισχυρή αρνητική σχέση μεταξύ προβλέψεων και κερδών προ φόρων και προβλέψεων που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι τράπεζες του δείγματός μας δεν χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ομαλοποίηση κερδών. Το ίδιο σημαντικό και με αρνητικό πρόσημο είναι ο συντελεστής της ποιότητας του θεσμικού πλαισίου που εξετάζει την ποιότητα πληροφόρησης. Αυτό σημαίνει ότι όσο καλύτερο είναι το θεσμικό πλαίσιο τόσο καλύτερη είναι η ποιότητα

πληροφορήσεως και λιγότερη η ασυμμετρία πληροφορήσεως, κατά συνέπεια χρειάζονται λιγότερες προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως. Θετικός και στατιστικά σημαντικός είναι ο συντελεστής της μεταβλητής που αφορά την επικοινωνία με επενδυτές, υποδηλώνοντας ότι οι διοικήσεις δίνουν εσκεμμένα πληροφορίες στην αγορά για την προσδοκώμενη πορεία των κερδών της τραπεζής με στόχο την διαχείριση των κερδών. Το ίδιο πρόσημο έχουν και οι μεταβλητές συνολικά δάνεια και μη εξυπηρετούμενα δάνεια το οποίο συνεπάγεται ότι οι τράπεζες για την αποφυγή και την αντιμετώπιση πιθανόν μελλοντικών ζημιών αυξάνουν τα αποθεματικά τους για ζημίες δανείων μέσω των προβλέψεων. Τα πρόσημα αυτά είναι αναμενόμενα σύμφωνα με την σχετική βιβλιογραφία η οποία θα αναλυθεί σε επόμενο κεφάλαιο αναλυτικά.

Στη συνέχεια γίνεται μια εισαγωγή στην τραπεζική με στόχο την κατανόηση του τραπεζικού συστήματος. Στο 3^ο μέρος γίνεται ανάλυση των λόγων και των κινήτρων της χειραγώγησης κερδών καθώς και μια μικρή αναφορά στην ποιότητα πληροφορήσεως. Στο 4^ο μέρος παρουσιάζονται αναλυτικά η μεθοδολογία και τα αποτελέσματα παλαιότερων ερευνών της βιβλιογραφίας στα οποία στηρίχθηκε και η δική μας έρευνα. Στο 5^ο κεφάλαιο αναλύεται η εξίσωση και οι μεταβλητές που χρησιμοποιούμε, η μεθοδολογία την οποία ακολουθήσαμε για την διεξαγωγή των συμπερασμάτων, και αναλυτικά τα αποτελέσματα της έρευνας. Τέλος, στο 6^ο κεφάλαιο γίνεται σύνοψη της έρευνας και των αποτελεσμάτων.

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ

2.1 Το χρηματοοικονομικό σύστημα

Το χρηματοοικονομικό σύστημα είναι ένα σύστημα που ελέγχει τις αποφάσεις των οικονομικών παραγόντων, κατανέμει τους πόρους της οικονομίας με σκοπό τη μέγιστη απόδοση, μειώνει τις τριβές στις συναλλαγές, και δίνει καλύτερη σχέση κόστους-ωφέλειας για τους χρηματοδότες και τους χρηματοδοτούμενους. Επιπλέον, προσαρμόζει τα χρηματοοικονομικά προϊόντα στο θεσμικό και εποπτικό πλαίσιο, συμβάλλοντας έτσι στην αποτελεσματικότερη λειτουργία της οικονομίας. Η δυσλειτουργία του χρηματοοικονομικού συστήματος έχει μεγάλες οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις τις οποίες επωμίζονται συνήθως οι φορολογούμενοι και οι έχοντες μικρότερη ευθύνη.

Η προστιθέμενη αξία του χρηματοοικονομικού συστήματος, δηλαδή η συμβολή του στην παραγόμενη αξία της οικονομίας (ΑΕΠ), φαίνεται μέσω των λειτουργιών του:

Μεταφορά πόρων στον χώρο και τον χρόνο

Είναι μια από τις κυριότερες λειτουργίες του χρηματοοικονομικού συστήματος η οποία επιτρέπει την μεταφορά πόρων, από τους έχοντες πλεόνασμα (χρηματοδότες) στους έχοντες έλλειμμα (χρηματοδοτούμενους). Η διαδικασία αυτή γίνεται με δυο τρόπους, τον άμεσο, μέσω της αγοράς χρήματος και κεφαλαίου, και τον έμμεσο, μέσω των τραπεζών. Όσο αφορά την αγορά χρήματος οι χρηματοδοτήσεις είναι συνήθως βραχυχρόνιες ενώ στην αγορά κεφαλαίου είναι μακροχρόνιες.

Ενθάρρυνση των οικονομικών συναλλαγών

Μειώνοντας το κόστος και τα εμπόδια, το χρηματοοικονομικό σύστημα ενθαρρύνει τις οικονομικές συναλλαγές, συμβάλλοντας έτσι στην μακροχρόνια ανάπτυξη μέσω της αύξησης των εισοδημάτων και των επενδύσεων. Επιπλέον, μέσω των χρηματοοικονομικών προϊόντων διευκολύνονται οι συναλλαγές και μειώνεται ο κίνδυνος, όπως επίσης και το κόστος παροχής πληροφοριών, καθώς η συλλογή και η ανάλυση τους γίνεται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Κινητοποίηση αποταμιεύσεων και υποδιαίρεση συμμετοχών

Η ομαδοποίηση κεφαλαίων από πολλούς αποταμιευτές δίνει τη δυνατότητα στο χρηματοοικονομικό σύστημα να χρηματοδοτήσει μεγάλες επενδύσεις οι οποίες υπό άλλες συνθήκες θα ήταν δύσκολο να χρηματοδοτηθούν. Επίσης, η υποδιαίρεση των συμμετοχών σε μια επιχείρηση διαφοροποιεί το χαρτοφυλάκιο των μετόχων οδηγώντας σε χαμηλότερο κίνδυνο και μικρότερο κόστος χρηματοδότησης.

Διαχείριση κινδύνων

Το χρηματοοικονομικό σύστημα διαθέτει προϊόντα τα οποία με τη χρήση τους μειώνουν τον κίνδυνο των οικονομικών παραγόντων. Ο κίνδυνος δεν εξαλείφεται αλλά αναλαμβάνεται από άλλους παράγοντες οι οποίοι έχουν καλύτερη πληροφόρηση και γνώσεις για να τον διαχειριστούν.

Παραγωγή και διάχυση πληροφοριών

Η καλύτερη πληροφόρηση συμβάλει στην λήψη καλύτερων αποφάσεων. Ωστόσο, το κόστος για την ανάλυση τους είναι υψηλό καθώς δεν έχουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι την κατάλληλη τεχνογνωσία. Γι' αυτό τον λόγο, το χρηματοοικονομικό σύστημα παράγει και διαχέει πληροφορίες οι οποίες είναι στη διάθεση χρηματοδοτών και χρηματοδοτούμενων, καθώς και άλλων οικονομικών παραγόντων.

2.2 Χρηματοοικονομικά προϊόντα

Το χρηματοοικονομικό σύστημα διαθέτει πολλά προϊόντα τα οποία συμβάλουν στην αποτελεσματική λειτουργία τόσο του ιδίου όσο και της οικονομίας. Ωστόσο η πληθώρα των χρηματοοικονομικών προϊόντων δημιουργεί πρόβλημα, στους έχοντες ενδιαφέρον, για την κατανόηση του χρηματοοικονομικού συστήματος. Για τη διευκόλυνση της κατανόησης τους τα χρηματοοικονομικά προϊόντα ταξινομούνται στις εξής κατηγορίες:

1. Προϊόντα χρέους

Τα προϊόντα αυτά δίνουν συγκεκριμένες χρηματορροές μεταξύ χρηματοδοτών και χρηματοδοτούμενων σε προκαθορισμένες χρονικές στιγμές. Τα κυριότερα εξ' αυτών είναι:

Καταθέσεις

Οι καταθέσεις είναι επενδύσεις με πολύ μικρό κίνδυνο και μεγάλη ευελιξία για τους καταθέτες. Διακρίνονται σε όψεως, ταμειυτηρίου και προθεσμίας. Η διάκριση αυτή γίνεται με βάση τον χρόνο δεσμεύσεως των χρημάτων και της ευκολίας πληρωμών. Για τις τράπεζες οι καταθέσεις αποτελούν την μεγαλύτερη και φθηνότερη πηγή χρηματοδότησης. Η τιμολόγηση τους γίνεται ανάλογα με την ευκολία πληρωμής λαμβάνοντας υπόψη το ύψος της κατάθεσης και τη σχέση της τράπεζας με τον καταθέτη.

Ο κίνδυνος των καταθέσεων είναι πολύ μικρός για τους καταθέτες καθώς δεν υπάρχει κίνδυνος ρευστότητας, πιστωτικός κίνδυνος και κίνδυνος πτωχεύσεως. Η τράπεζα είναι υποχρεωμένη να επιστρέφει τις καταθέσεις όταν της ζητηθούν ανεξαρτήτως της ρευστότητας ή της κερδοφορίας της.

Δάνεια

Τα δάνεια αποτελούν χορηγήσεις των τραπεζών ή άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε φορείς που έχουν ανάγκη από χρηματοδότηση (επιχειρήσεις, κυβερνήσεις κ.ά). Τα δάνεια αποτελούνται από πολλά χαρακτηριστικά τα οποία μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες κάθε δανειζόμενου. Τα κυριότερα από αυτά είναι το επιτόκιο (σταθερό ή μεταβλητό), η διάρκεια (βραχυχρόνια ή μακροχρόνια), το νόμισμα (εγχώριο ή ξένο), οι εξασφαλίσεις (με ή χωρίς εξασφαλίσεις), ο χρόνος και τρόπος εκταμίευσης (άμεσα ή ανοιχτή γραμμή πίστωσης), η εξόφληση (στη λήξη ή σταδιακά), και τέλος οι όροι (υποχρεώσεις και δικαιώματα δανειζόμενου).

Η τράπεζα κατά τη χορήγηση του δανείου αναλαμβάνει αρκετούς κινδύνους όπως για παράδειγμα τον κίνδυνο πτωχεύσεως του δανειζόμενου ή μη αποπληρωμής του ποσού (πιστωτικός κίνδυνος), κίνδυνο ρευστότητας και κίνδυνο επιτοκίου.

Ομόλογα

Τα ομόλογα είναι ένας τρόπος δανεισμού και εκδίδονται από τράπεζες επιχειρήσεις κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμούς. Τα χαρακτηριστικά τους είναι παρόμοια με τα χαρακτηριστικά των δανείων όσο αφορά το επιτόκιο, τη διάρκεια, τη σκοπιμότητα, το νόμισμα και τους όρους. Υπάρχουν όμως και κάποια χαρακτηριστικά που διαφέρουν όπως οι εξασφαλίσεις (δεν υπάρχουν στα ομόλογα), η εξόφληση (γίνεται στη λήξη), η εκταμίευση (άμεση), η σχέση με τους πιστωτές που είναι απρόσωπη και ο μεγάλος αριθμός των πιστωτών, και τέλος το δίκαιο το οποίο καθορίζει τη συμφωνία μεταξύ των αντισυμβαλλόμενων.

Ο κίνδυνος των ομολόγων είναι μικρότερος από αυτόν των δανείων αλλά μεγαλύτερος από των καταθέσεων. Για παράδειγμα υπάρχει κίνδυνος ρευστότητας όταν μειώνεται η ρευστότητα στην αγορά, πιστωτικός κίνδυνος, και κίνδυνος αγοράς όταν μεταβάλλονται συχνά οι τιμές των ομολόγων.

Προϊόντα της αγοράς χρήματος

Τα προϊόντα της αγοράς χρήματος χρησιμοποιούνται για βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση επιχειρήσεων, τραπεζών και κυβερνήσεων. Τα κυριότερα από αυτά είναι:

- ✓ Εμπορικά χρεόγραφα. Τα προϊόντα αυτά είναι μια μορφή δανεισμού χωρίς εξασφαλίσεις και η διάρκεια τους δεν ξεπερνά τους 9 μήνες.
- ✓ Πιστοποιητικά καταθέσεων. Είναι επενδυτικά προϊόντα με μικρό κίνδυνο που πωλούνται από τις τράπεζες και έχουν διάρκεια ένα μήνα έως πέντε έτη.
- ✓ Συμφωνίες επαναγοράς. Αποτελούν μια μορφή βραχυχρόνιου δανεισμού έχοντας ως εγγύηση αξιόγραφα που έχει στην κατοχή του ο δανειζόμενος.
- ✓ Έντοκα γραμμάτια. Τα γραμμάτια αυτά είναι χρεόγραφα του δημοσίου με διάρκεια ενός, τριών, έξι και δώδεκα μηνών.

2. Προϊόντα ιδιοκτησίας

Τα προϊόντα ιδιοκτησίας είναι οι μετοχές της επιχείρησης. Χωρίζονται σε κοινές και προνομιούχες βάσει των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων που έχει ο κάθε μέτοχος έναντι της επιχείρησης. Η ημερομηνία λήξεως τους δεν είναι προκαθορισμένη, όπως επίσης και οι χρηματοροές τους οι οποίες εξαρτώνται από την κερδοφορία της επιχείρησης και τις προοπτικές της. Η τιμολόγηση των μετοχών είναι αντίστοιχη με αυτή των ομολόγων, δηλαδή ισούται με την παρούσα αξία των αναμενόμενων χρηματοροών τους.

Ο κίνδυνος των μετοχών συνοψίζεται στην αβεβαιότητα των μελλοντικών χρηματοροών και την μικρότερη προτεραιότητα σε περίπτωση πτώχευσης. Όσο αφορά το πρώτο, αν η εταιρία δεν έχει κέρδη δεν μπορεί να δώσει μέρισμα ενώ αν έχει ζημίες τις επωμίζονται και οι μέτοχοι. Στην δεύτερη περίπτωση κινδύνου, αν η εταιρία πτωχεύσει οι μέτοχοι είναι αυτοί που χάνουν περισσότερα χρήματα και θα πάρουν τελευταίο μερίδιο από την εταιρία.

3. Προϊόντα υπό συνθήκη

Τα προϊόντα υπό συνθήκη δίνουν συγκεκριμένες χρηματοροές αν και μόνο αν συμβούν μια ή περισσότερες συνθήκες. Από τα πιο γνωστά είναι τα πιστωτικά παράγωγα ή συμβάσεις ανταλλαγής κινδύνου αθετήσεως (CDS). Στις συγκεκριμένες συμβάσεις ο πωλητής αναλαμβάνει να αποζημιώσει τον αγοραστή (από τον οποίο παίρνει ένα ασφάλιστρο) όταν συμβεί μια συγκεκριμένη συνθήκη (π.χ πιστωτικό γεγονός ή αθέτηση συμφωνίας) που αφορά ένα τρίτο νομικό πρόσωπο. Όταν συμβεί το πιστωτικό γεγονός και ο εκδότης-δανειζόμενος αθετήσει τις υποχρεώσεις του, ο αγοραστής CDS-χρηματοδότης θα μεταβιβάσει το ομόλογο στον πωλητή του CDS ο οποίος με τη σειρά του θα δώσει στον αγοραστή το κεφάλαιο.

4. Παράγωγα

Η αξία των παραγώγων εξαρτάται από ένα άλλο προϊόν (υποκείμενο προϊόν) και στην τραπεζική χρησιμοποιούνται κυρίως για τη διαχείριση και αντιστάθμιση τραπεζικών κινδύνων. Τα κυριότερα από αυτά είναι τα προθεσμιακά συμβόλαιο (futures), τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (forwards), οι συμφωνίες ανταλλαγής (swaps) και τα δικαιώματα προαιρεσεως (options).

2.3 Βασικές αρχές της τραπεζικής λογιστικής

Ένας αποτελεσματικός τρόπος για να περιγράψουμε τις λειτουργίες και την προστιθέμενη αξία των τραπεζών είναι μέσω της περιγραφής των οικονομικών της καταστάσεων, του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσεως.

Πίνακας 2.1 Ισολογισμός

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	ΠΑΘΗΤΙΚΟ
Διαθέσιμα	Καταθέσεις
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα
Δάνεια (Συσσωρευμένες απομειώσεις)	Χρηματοδότηση από τις αγορές
Παράγωγα	Παράγωγα
Αξιόγραφα	Καθαρή θέση

$$\text{ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ} = \text{ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟ}$$

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Ο ισολογισμός είναι μια «φωτογραφία» της τραπεζής που απεικονίζει την χρηματοοικονομική κατάσταση της μια δεδομένη χρονική στιγμή. Χωρίζεται σε δύο μέρη το ενεργητικό (απαιτήσεις) και το παθητικό (υποχρεώσεις). Το Ενεργητικό αποτελείται από τα εξής στοιχεία:

Διαθέσιμα

Τα διαθέσιμα είναι στοιχεία του ενεργητικού με μεγάλη ρευστότητα και σε αυτά περιλαμβάνονται το ταμείο και οι καταθέσεις στην Κεντρική Τράπεζα.

Απαιτήσεις

Οι απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων αποτελούνται από καταθέσεις, συμφωνίες επαναπωλήσεως τίτλων και δάνεια σε άλλες τράπεζες. Οι απαιτήσεις αυτές έχουν πιστωτικό κίνδυνο σε περιόδους κρίσεως και χαμηλή ρευστότητα.

Δάνεια

Περιλαμβάνουν δάνεια σε ιδιώτες, κυβερνήσεις και επιχειρήσεις, καθώς και χρηματοοικονομικές μισθώσεις και εισπράξεις επιχειρηματικών απαιτήσεων. Η ρευστότητα τους είναι μικρή (ειδικότερα τα μακροχρόνια δάνεια) και εμπεριέχουν υψηλό κίνδυνο για τις τράπεζες.

Συσσωρευμένες απομειώσεις

Αποτελούνται από τα αποθεματικά τα οποία έχει η τράπεζα για να αντιμετωπίσει τις ζημιές από δάνεια τα οποία προβλέπει ότι δεν θα εκπληρωθούν πλήρως. Ο υπολογισμός τους είναι ένα θέμα το οποίο απασχολεί πολλούς αναλυτές και αναδεικνύει δυο σημαντικά θέματα την ασύμμετρη πληροφόρηση και την στρατηγική συμπεριφορά των τραπεζών.

Παράγωγα και αξιόγραφα

Τα παράγωγα έχουν μηδενική αξία την στιγμή που γίνεται η συμφωνία τους και είναι συμβόλαια υψηλού κινδύνου για τις τράπεζες. Στην πλευρά του ενεργητικού καταγράφονται τα παράγωγα που έχουν θετική αποτίμηση για την τράπεζα. Στην κατηγορία των αξιογράφων περιλαμβάνονται οι μετοχές, τα ομόλογα και άλλα αξιόγραφα.

Το παθητικό αποτελείται από τα εξής στοιχεία:

Καταθέσεις

Οι καταθέσεις είναι η μεγαλύτερη και σημαντικότερη πηγή χρηματοδότησης της τράπεζας αλλά ταυτοχρόνως ενέχει και υψηλούς κινδύνους ρευστότητας για το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα καθώς είναι υποχρεωμένο να επιστρέψει το ποσό των καταθέσεων στο άρτιο όταν ζητηθεί από τους καταθέτες.

Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα

Αντίστοιχα με τις απαιτήσεις έτσι και οι υποχρεώσεις περιλαμβάνουν καταθέσεις, πράξεις προσωρινής εκχωρήσεως και δανειακές υποχρεώσεις. Οι υποχρεώσεις αυτές είναι κατά κανόνα βραχυπρόθεσμες και υπάρχει κίνδυνος ρευστότητας όταν γίνει άρνηση επαναχρηματοδότησεως της τραπεζής.

Χρηματοδότηση από τις αγορές

Διακρίνεται σε βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη. Στην πρώτη περιλαμβάνονται πράξεις προσωρινής εκχωρήσεως και πιστοποιητικά καταθέσεων με διάρκεια μέχρι ένα έτος. Στη δεύτερη περιλαμβάνονται οι εκδόσεις ομολόγων και η λήψη μεγαλύτερης διάρκειας δανείων.

Παράγωγα

Στην πλευρά του παθητικού καταχωρείται η αξία των παραγώγων με αρνητική αποτίμηση για την τράπεζα.

Καθαρή θέση

Αντιπροσωπεύει το κομμάτι που ανήκει στους μετόχους/ιδιοκτήτες της τράπεζας. Τα στοιχεία στα οποία επιμερίζεται η καθαρή θέση είναι: το μετοχικό κεφάλαιο, η διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο, τα αποθεματικά και τα αποθεματικά εις νέον. Η καθαρή θέση δεν έχει κίνδυνο ρευστότητας για την τράπεζα και υπολογίζεται από τη διαφορά (Ενεργητικό)–(Υποχρεώσεις σε τρίτους).

Η αποτίμηση των οικονομικών στοιχείων του Ισολογισμού γίνεται με δυο τρόπους: στο ιστορικό κόστος κτήσεως ή στην εύλογη αξία. Ιστορικό/αναπόσβεστο κόστος είναι το ποσό που πλήρωσε η τράπεζα για να αποκτήσει το στοιχείο και σε αυτό αποτιμώνται τα διαθέσιμα, οι απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων, τα δάνεια, οι καταθέσεις, οι υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα και η χρηματοδότηση από τις αγορές. Εύλογη αξία είναι η τιμή στην οποία δυο οικονομικοί παράγοντες είναι διατεθειμένοι να ανταλλάξουν το στοιχείο και σε αυτή αποτιμώνται τα παράγωγα και τα αξιόγραφα.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΕΩΣ

Τα αποτελέσματα χρήσεως μας παρουσιάζουν από πού αντλεί η τράπεζα τα έσοδα της και πού τα ξοδεύει δηλαδή συνοψίζει τις πηγές εσόδων και εξόδων της. Η δομή της έχει ως εξής:

Καθαρά έσοδα από τόκους

Περιλαμβάνονται τα έσοδα από τόκους δανείων, απαιτήσεων και ομολόγων της πλευράς του ενεργητικού καθώς και τα έξοδα από τόκους υποχρεώσεων όπως καταθέσεων και χρηματοδότησης από τις αγορές.

Καθαρά μη-επιτοκιακά έσοδα

Αποτελούνται από τις προμήθειες (ασφαλιστικές προμήθειες, τραπεζική επενδυτική, μεσιτεία τίτλων και άλλες παραδοσιακές τραπεζικές εργασίες), τα έσοδα από τίτλους (μερίσματα) και άλλες χρηματοοικονομικές πράξεις (κέρδη/ζημίες από μεταβολές τιμών των αξιογράφων).

Άλλα έξοδα

Στα άλλα έξοδα παρουσιάζονται οι αμοιβές προσωπικού, οι αποσβέσεις και τα γενικά διοικητικά έξοδα.

Φόροι

Οι φόροι αναφέρονται στους φόρους εισοδήματος.

Ζημίες απομειώσεως και προβλέψεις

Περιλαμβάνονται οι ζημίες απομειώσεως από δάνεια και άλλα στοιχεία του ενεργητικού, και οι προβλέψεις μελλοντικών ζημιών. Οι ζημίες απομειώσεως θα αναλυθούν στο επόμενο κεφάλαιο καθώς αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την έρευνα.

Πίνακας 2.2 Κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΕΩΣ
Καθαρά έσοδα από τόκους
Καθαρά μη επιτοκιακά έσοδα
Καθαρά λειτουργικά έσοδα
(Άλλα έξοδα) Αμοιβές και έξοδα προσωπικού Γενικά διοικητικά έξοδα Αποσβέσεις Λοιπά
Καθαρά έσοδα προ ζημιών απομειώσεως και προβλέψεων
(Ζημίες απομειώσεως και προβλέψεις)
Κέρδη (Ζημίες) προ φόρων εισοδήματος
(Φόρος εισοδήματος)
Καθαρά κέρδη (Ζημίες) μετά τον φόρο εισοδήματος

Σημείωση : Ό,τι βρίσκεται μέσα σε παρένθεση έχει αρνητικό πρόσημο και αφαιρείται από τα έσοδα.

2.4 ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΕΩΣ

Οι τράπεζες προκειμένου να συμβάλλουν στην ευημερία του κοινωνικού συνόλου αναλαμβάνουν πολλούς κινδύνους. Μερικούς από αυτούς μπορούν να τους ελέγξουν και άλλους όχι. Ωστόσο, όλοι οι κίνδυνοι μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τα κέρδη και σε ακραίες περιπτώσεις να τις οδηγήσουν σε πτώχευση. Οι ριψοκίνδυνες τράπεζες έχουν μεγαλύτερο κίνδυνο πτώχευσης από τις πιο συνετές, διότι αναλαμβάνουν υπέρμετρους κινδύνους.

Η ανάληψη αυτών των κινδύνων προέρχεται από τη λανθασμένη εκτίμηση τους από τα στελέχη των τραπεζών και τα στρεβλά κίνητρα της διοίκησης/μετόχων. Η λανθασμένη εκτίμηση οφείλεται στην δυσκολία να εκτιμηθούν και να υπολογιστούν με ακρίβεια οι κίνδυνοι που αναλαμβάνουν οι τράπεζες. Τα στρεβλά κίνητρα δημιουργούνται λόγω της προσωπικής ωφέλειας της διοικήσεως ή των μετόχων για υψηλά κέρδη, διότι όσο μεγαλύτερος ο κίνδυνος τόσο μεγαλύτερη η απόδοση. Το ρίσκο όμως είναι πολύ μεγάλο και τις επιπτώσεις σε περίπτωση πτώχευσης θα τις επωμιστεί ολόκληρη η κοινωνία.

Οι κυριότεροι κίνδυνοι που αναλαμβάνουν οι τράπεζες είναι ο πιστωτικός, ο συναλλαγματικός, ο κίνδυνος ρευστότητας, επιτοκίου, αγοράς, ο λειτουργικός κίνδυνος, ο κίνδυνος φήμης, ο νομικός, ο θεσμικός και τέλος ο κίνδυνος χώρας. Για καλύτερη κατανόηση περιγράφονται αναλυτικά στη συνέχεια.

Πιστωτικός κίνδυνος

Οφείλεται συνήθως στην αδυναμία ή απροθυμία των δανεισθέντων να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους σύμφωνα με τους όρους των δανείων. Οι τράπεζες αναλαμβάνουν αυτόν τον κίνδυνο διότι είναι σε θέση να τον αντιμετωπίσουν εκτιμώντας και τιμολογώντας τον του πριν αναληφθεί. Επίσης, λαμβάνουν μέτρα προστασίας έναντι αυξήσεώς του όταν εκταμιευθεί το δάνειο και την αντιμετώπιση του όταν εμφανιστεί.

Όσο αφορά τα στρεβλά κίνητρα, η διοίκηση των τραπεζών έχουν κίνητρα να χορηγούν δάνεια υψηλού κινδύνου για να απολαμβάνουν και υψηλότερα έσοδα από τόκους λόγω των υψηλών επιτοκίων.

Κίνδυνος ρευστότητας

Αναφέρεται στην αδυναμία της τραπεζής να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της λόγω αδυναμίας να βρει χρηματοδότηση ή/και να πουλήσει στοιχεία του ενεργητικού. Ο κίνδυνος ρευστότητας μπορεί να οδηγήσει ακόμα και μια φερέγγυα τράπεζα σε πτώχευση ή ακόμα χειρότερα σε γενικευμένη τραπεζική κρίση.

Γενικότερα οι τράπεζες μπορούν να διαχειριστούν τον κίνδυνο ρευστότητας αποτελεσματικότερα από άλλους οικονομικούς παράγοντες/φορείς λόγω της καλύτερης τεχνογνωσίας και τα μικρότερα κόστη συναλλαγών. Ο πειρασμός της χαμηλής ρευστότητας, προϊόν στρεβλών κινήτρων, οφείλεται στο γεγονός ότι η τράπεζα επιδιώκοντας υψηλότερα κέρδη έχει κίνητρο να κρατήσει τα διαθέσιμα σε χαμηλά επίπεδα ώστε να χορηγεί περισσότερα και υψηλότερα δάνεια.

Κίνδυνος επιτοκίου

Ο κίνδυνος επιτοκίου προέρχεται από τις δυσμενείς για την τράπεζα μεταβολές των επιτοκίων που επηρεάζουν αρνητικά τα έσοδα από τόκους. Αυτό συμβαίνει γιατί η τράπεζα έχει δεσμευτεί με χαμηλότερο επιτόκιο στο ενεργητικό της ενώ χρηματοδοτείται με υψηλότερο στην πλευρά του παθητικού της.

Συναλλαγματικός κίνδυνος

Ο συναλλαγματικός κίνδυνος αντανakλά την πιθανότητα οι συναλλαγματικές ισοτιμίες να μεταβληθούν προς κατεύθυνση η οποία ζημιώνει τις τράπεζες. Οι μεταβολές των ισοτιμιών επηρεάζουν την αξία σε εγχώριο νόμισμα των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων που είναι σε ξένο νόμισμα. Μέσω της επιρροής που έχει ο συναλλαγματικός κίνδυνος στα οικονομικά στοιχεία της τραπεζής μπορεί να «μεταμφιεστεί» σε κίνδυνο ρευστότητας, επιτοκίου, αγοράς, χώρας και πιστωτικό κίνδυνο. Τα κίνητρα για να αναλάβει μια τράπεζα συναλλαγματικό κίνδυνο είναι το κέρδος μέσω του δανεισμού σε νόμισμα που αναμένεται να ανατιμηθεί ή της χορήγησης δανείων σε νόμισμα που αναμένεται να υποτιμηθεί.

Κίνδυνος αγοράς

Αναφέρεται στην πιθανότητα δυσμενούς μεταβολής της εύλογης αξίας ομολόγων, μετοχών και παραγώγων που έχει επενδύσει η τράπεζα, καθώς και της μεταβολής της αξίας των εξασφαλίσεων για θέσεις στα παράγωγα.

Λειτουργικός κίνδυνος

Ο κίνδυνος αυτός είναι ο πιο καταστροφικός και δυσκολότερο να προβλεφθεί καθώς μπορεί να φανεί σε όλο το εύρος δραστηριοτήτων των τραπεζών. Αντανακλά την πιθανότητα ζημίας από πληθώρα γεγονότων όπως οι ανεπαρκείς εσωτερικές διαδικασίες, τα ανθρώπινα λάθη/αδυναμίες, η αστοχία των πληροφοριακών συστημάτων, εξωτερικά γεγονότα και νομικές ατέλειες.

Κίνδυνος φήμης

Προέρχεται από την κακή διαχείριση και διοίκηση της τραπεζής ή των λανθασμένων επιχειρηματικών πράξεων των πελατών της. Αναφέρεται στην πιθανότητα απώλειας πελατών, μείωσης εσόδων και αύξησης εξόδων.

Νομικός κίνδυνος

Ο κίνδυνος αυτός σχετίζεται τη ζημία που μπορεί να προκαλέσουν διάφορες νομικές υποθέσεις των τραπεζών. Ένα χαρακτηριστικό του νομικού κινδύνου είναι η δυσκολία εκτίμησης της ζημίας που θα προκαλέσει όταν εμφανιστεί καθώς οι νομικές διαδικασίες είναι μακροχρόνιες και το αποτέλεσμα τους αβέβαιο.

Θεσμικός κίνδυνος

Αφορά την πιθανότητα ζημίας από μεταβολές του θεσμικού πλαισίου υπό το οποίο λειτουργεί η τράπεζα ή οι πελάτες της. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι ο κανόνας Volcker, η εισαγωγή των νέων κανόνων Βασιλείας και οι εκ των υστέρων μεταβολές στους όρους ιδιωτικών συμβολαίων όπως ο «Νόμος Κατσέλη».

Κίνδυνος χώρας

Τελευταίος αναφέρεται ο κίνδυνος χώρας ο οποίος σχετίζεται με την πιθανότητα επιβολής συναλλαγματικών περιορισμών. Δηλαδή, περιορισμών στις κινήσεις ιδιωτικών κεφαλαίων μεταξύ χωρών.

2.5 Τράπεζες και αρχές

Οι αρχές έχοντας ως κύριο στόχο την κοινωνική ευημερία και την σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος, δεν αρκεί μόνο να ασκούν προληπτικό έλεγχο σε μικροοικονομικό επίπεδο στις τράπεζες αλλά πρέπει να παρακολουθούν την συσσώρευση προβλημάτων στην οικονομία, τις αγορές και το τραπεζικό σύστημα συνολικά. Ο πρώτος έλεγχος αντιστοιχεί στην μικροοικονομική εποπτεία ενώ ο δεύτερος στην μακροοικονομική εποπτεία.

Το χρηματοοικονομικό σύστημα, που βασίζεται σε μια οικονομία χωρίς κρατικό παρεμβατισμό, πολλές φορές χρειάζεται ή επιδιώκει την στήριξη των αρχών. Πριν την εμφάνιση προβλημάτων, η στήριξη των τραπεζών προέρχεται από τον μετριασμό του κινδύνου ρευστότητας, την αλλαγή στην οικονομική πολιτική, στους κανόνες θεσμικού πλαισίου, στους όρους ιδιωτικών συμβολαίων και τέλος την θεσμική ανοχή και ελαστική εφαρμογή των κανόνων του θεσμικού πλαισίου που δίνει το περιθώριο χρόνου ώστε να αντιμετωπίσουν οι τράπεζες τα προβλήματα τους. Οι θετικές επιδράσεις αυτών των μέτρων είναι η μείωση των κινδύνων και η βελτίωση των προσδοκιών. Από την άλλη πλευρά στις αρνητικές ενδείξεις βρίσκεται η ενίσχυση των στρεβλών κινήτρων, το πιθανό δημοσιονομικό κόστος και η ένταση των ανισοτήτων.

Μετά το ξέσπασμα της κρίσης, τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατηγοριοποιούνται σε τρεις ομάδες. Την άμεση στήριξη με παροχή ρευστότητας, την ανακεφαλαιοποίηση για αύξηση της καθαρής θέσης με συμμετοχή του δημοσίου ή του ιδιωτικού τομέα και τέλος την εξυγίανση με την αγορά στοιχείων του ενεργητικού, τις συγχωνεύσεις και εξαγορές και την κατάλληλη οικονομική πολιτική.

2.6 Εισαγωγή στο θεσμικό πλαίσιο

Όπως προαναφέρθηκε, λόγω των προβλημάτων του χρηματοοικονομικού συστήματος, οι αρχές παρεμβαίνουν ώστε να αποτραπεί η ανάληψη υπέρμετρων κινδύνων η οποία μπορεί να έχει καταστροφικές συνέπειες για την οικονομία. Η παρέμβαση αυτή, γίνεται με την μορφή κανόνων και εργαλείων που επηρεάζουν τις αποφάσεις των τραπεζών και δίνουν την δυνατότητα επιβολής των κανόνων από τις εποπτικές αρχές. Δυο από τους σημαντικότερους κανόνες που δίνουν βάση οι αρχές και οι τράπεζες είναι της ρευστότητας και της κεφαλαιακής επάρκειας.

1.Κανόνες ρευστότητας

Η τράπεζα επιδιώκει να αυξήσει η απόδοση των ιδίων κεφαλαίων της και ένας τρόπος για να συμβεί αυτό είναι να αυξήσει την απόδοση των στοιχείων του ενεργητικού της. Ένας τρόπος για να επιτευχθεί αυτό είναι η μείωση των ρευστών διαθεσίμων. Ο πειρασμός όμως της χαμηλής ρευστότητας μπορεί να οδηγήσει σε αστάθεια του χρηματοοικονομικού συστήματος.

Για την αντιμετώπιση του πειρασμού της χαμηλής ρευστότητας οι αρχές θέτουν κανόνες ελάχιστης ρευστότητας οι οποίοι μπορεί να είναι είτε απλά ποσοστά για το ελάχιστο όριο ρευστότητας, είτε πολύπλοκοι -όπως οι κανόνες Βασιλείας III.

2.Κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας

Ένας άλλος τρόπος για να αυξηθεί η απόδοση των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας είναι να αυξηθεί η μόχλευσή της. Με την υψηλή μόχλευση όμως ελλοχεύει ο πιστωτικός κίνδυνος και κατά συνέπεια η αποσταθεροποίηση του χρηματοοικονομικού συστήματος και της κοινωνικής ευημερίας. Για την αποφυγή αυτού του κινδύνου οι αρχές έχουν θεσπίσει ένα κατώτατο όριο της καθαρής θέσης προς το σύνολο του ενεργητικού.

Όπως όλοι οι κανόνες έτσι και οι κανόνες ρευστότητας και κεφαλαιακής επάρκειας πολλές φορές παρακάμπτονται από τις τράπεζες. Όσον αφορά τους κανόνες ρευστότητας, η ποικίλες δραστηριότητες και η πολυπλοκότητα των οικονομικών καταστάσεων αφήνουν μεγάλα περιθώρια στις τράπεζες να

παρακάμψουν τους κανόνες. Στους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας η παράκαμψη γίνεται από τους έχοντες κίνητρα διοικούντες της τραπεζής μέσω arbitrage εντός των κατηγοριών κινδύνου, υποεκτίμησης του σταθμισμένου ως προς τον κίνδυνο ενεργητικού και τέλος μέσω της μεταφοράς δραστηριοτήτων εκτός ισολογισμού.

Ένα σημαντικό κομμάτι της εποπτείας αφορά τα εποπτικά κεφάλαια των τραπεζών. Τα νέα όρια θεσπίζονται από την Βασιλεία 3 η οποία θα τεθεί σε πλήρη ισχύ μέχρι το τέλος του 2018. Τα εποπτικά κεφάλαια απορροφούν τις μη- αναμενόμενες ζημίες πριν ζητηθεί να συμμετάσχουν οι καταθέτες και οι κοινοί πιστωτές των τραπεζών. Τα κύρια συστατικά των εποπτικών κεφαλαίων χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, τα βασικά ίδια κεφάλαια Tier 1, και τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια Tier 2.

Τα πρώτα αποτελούνται από τα κεφάλαια των μετόχων της τραπεζής και χαρακτηρίζονται ως “going concern”, δηλαδή η τράπεζα μπορεί να συνεχίσει τη λειτουργία της αν έχει αρκετά κεφάλαια Tier 1 για να απορροφήσει τις μη-αναμενόμενες ζημίες. Διακρίνονται σε στα κύρια βασικά ίδια κεφάλαια με συστατικά τις κοινές μετοχές και τα παρακρατηθέντα κέρδη και στα πρόσθετα ίδια κεφάλαια που αποτελούνται από τις προνομιούχες μετοχές και τις μετατρέψιμες ομολογίες.

Τα συμπληρωματικά κεφάλαια απορροφούν τις ζημίες πριν από τους καταθέτες και του επενδυτές. Χαρακτηρίζονται ως «gone concern» , δηλαδή η τράπεζα μη έχοντας αρκετά κεφάλαια Tier 1 για να απορροφήσει τις μη-αναμενόμενες ζημίες θα πτωχεύσει. Περιλαμβάνει κυρίως τα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης, τις μετατρέψιμες ομολογίες και τα γενικά αποθεματικά τα οποία δεν αναφέρονται σε συγκεκριμένα δάνεια και αναμενόμενες ζημίες.

3. ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

3.1 Χειραγώγηση κερδών και προβλέψεις απομειώσεως δανείων

Οι προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως έχουν σημαντικό ρόλο στην τραπεζική λογιστική και έχουν απασχολήσει πολλούς αναλυτές και εποπτικούς φορείς καθώς μπορούν να επηρεάσουν τα αποτελέσματα χρήσεως. Αφαιρούνται από τα κέρδη προ φόρων της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσεως και προστίθενται στον λογαριασμό συσσωρευμένες απομειώσεις του ισολογισμού στην πλευρά του ενεργητικού. Αποτέλεσμα αυτής της λογιστικής διαχείρισης είναι η μείωση του ποσού που η τράπεζα προσδοκά να εισπράξει από τα δάνεια που έχει χορηγήσει το οποίο συνεπάγεται και μείωση των κερδών. Μια σημαντική παρατήρηση είναι ότι οι ζημίες απομειώσεως δεν αποτελούν ταμειακή δαπάνη, δηλαδή δεν συμβαίνει εκροή χρήματος από την τράπεζα. (βλ. πίνακα 3.1)

Τι γίνεται όμως όταν το ποσό των ζημιών απομειώσεως είναι πολύ μεγάλο; Στην περίπτωση αυτή η τράπεζα μπορεί να οδηγηθεί σε πτώχευση καθώς το ποσό μπορεί να ξεπεράσει τα καθαρά έσοδα με αποτέλεσμα να καταγραφούν αρνητικά κέρδη προ φόρων (ζημίες) στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως και να μειωθεί η καθαρή θέση της τραπεζής.

Πίνακας 3.1

ι. Τυπικές ζημίες απομειώσεως

Τα δάνεια αξίας 1,5 δεν εξυπηρετούνται και δεν καταβάλλονται οι τόκοι. Το επιτοκιακό εισόδημα προέρχεται από τα υπόλοιπα δάνεια αξίας 98,5.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ	
Καθαρά έσοδα από τόκους	3
+ Καθαρά μη επιτοκιακά έσοδα	1,5
= Καθαρά λειτουργικά έσοδα	4,5
- Άλλα έξοδα	2
= Καθαρά έσοδα	2,5
- Ζημίες απομειώσεως	1,5
= Κέρδη (ζημίες) προ φόρων	1
- Φόροι(φ.σ 20%)	0,2
= Καθαρά κέρδη (ζημίες)	0,8
Μερίσματα	0,6
Μεταφορά εις νέον	0,2

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ					
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	2016	2017	ΠΑΘΗΤΙΚΟ	2016	2017
Διαθέσιμα	15	15+0,2+1,5	Καταθέσεις	100	100
Δάνεια	100	100	+Καθαρή θέση	15	15+0,2
-Συσσωρευμένες απομειώσεις	(0)	(0+1,5)	Μετοχές	10	10
+Καθαρά δάνεια	100	98,5	Αποτελέσματα εις νέον	5	5+0,2
Σύνολο ενεργητικού	115	115,2	Σύνολο παθητικού	115	115,2

Το ποσό της απομείωσης προστίθεται ως μη ταμειακή δαπάνη στα διαθέσιμα. Όπως φαίνεται στον πίνακα το ποσό των ζημιών απομειώσεως αυξάνει τα κέρδη και κατά συνέπεια την καθαρή θέση και το ενεργητικό.

ii. Αυξημένες ζημιές απομειώσεως

Τα δάνεια αξίας 12 δεν εξυπηρετούνται και δεν καταβάλλονται οι τόκοι. Το επιτοκιακό εισόδημα προέρχεται από τα υπόλοιπα δάνεια αξίας 88.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ	
Καθαρά έσοδα από τόκους	3
+ Καθαρά μη επιτοκιακά έσοδα	1,5
= Καθαρά λειτουργικά έσοδα	4,5
-Άλλα έξοδα	3
= Καθαρά έσοδα	1,5
-Ζημιές απομειώσεως	12
= Κέρδη (ζημιές) προ φόρων	(10,5)
-Φόροι(φ.σ 20%)	0
= Καθαρά κέρδη (ζημιές)	(10,5)
Μερίσματα	
Μεταφορά εις νέον	(10,5)

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ					
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	2016	2017	ΠΑΘΗΤΙΚΟ	2016	2017
Διαθέσιμα	15	15+1,5	Καταθέσεις	100	100
Δάνεια	100	100	+Καθαρή θέση	15	15-10,5
-Συσσωρευμένες απομειώσεις	(0)	(0+12)	Μετοχές	10	10
+Καθαρά δάνεια	100	88	Αποτελέσματα εις νέον	5	5-10,5
Σύνολο ενεργητικού	115	104,5	Σύνολο παθητικού	115	104,5

- ✓ Σημείωση: Υποθέτουμε ότι τα δάνεια είναι πολυετή και αποπληρώνονται στη λήξη, οι τόκοι των δανείων και των καταθέσεων πληρώνονται εφάπαξ στο τέλος του έτους, αρχικά τα δάνεια εξυπηρετούνται πλήρως και συσσωρευμένες απομειώσεις είναι μηδέν, τα καθαρά έσοδα από τόκους, τα μη επιτοκιακά έσοδα και τα άλλα έξοδα είναι δεδομένα.

Οι αυξημένες ζημίες απομειώσεως, όπως φαίνεται και από τον Πίνακα 3.1 (ii) μπορεί να οδηγήσουν σε αρνητικά κέρδη (ζημίες) και μείωση του ενεργητικού μέσω των συσσωρευμένων αποσβέσεων. Στα διαθέσιμα προστίθενται οι συνολικές χρηματοροές της τραπεζής, στην περίπτωση μας τα καθαρά έσοδα προ ζημίων απομειώσεως.

Η διαχείριση των ζημίων απομειώσεως αποτελεί ένα λεπτό θέμα της τραπεζικής λογιστικής και στρατηγικής.

Τα διλήμματα που εμφανίζονται συσχετίζονται με:

1. Την αντικειμενική δυσκολία προσδιορισμού του χρόνου και του ύψους των απομειώσεων.
2. Τη διακριτική ευχέρεια της διοίκησης της τραπεζής για διαχείριση των προβλέψεων για ζημίες απομειώσεως καθώς και των εποπτικών αρχών που παραβλέπουν αυτές τις κινήσεις των τραπεζών.
3. Τα κίνητρα των διοικήσεων και των μετόχων να χειραγωγούν τις απομειώσεις προς όφελος τους.
4. Τις διαφορετικές προτιμήσεις και προτεραιότητες των οργανισμών λογιστικών προτύπων και των εποπτικών αρχών.

Όσον αφορά το πρώτο δίλημμα η δυσκολία προσδιορισμού των απομειώσεων υφίσταται λόγω της υποκειμενικής εκτίμησης που αφορά τη αδυναμία εξυπηρέτησης των δανείων, την ζημία σε περίπτωση αδυναμίας και τον χρόνο εμφάνισης της αδυναμίας.

Το δεύτερο και τρίτο δίλημμα αφορούν την δυνατότητα χειραγώγησης των ζημίων απομειώσεως μέσω της εκτίμησης του ύψους και του χρόνου αναγνώρισης των ζημίων απομειώσεως καθώς και τα κίνητρα των εμπλεκομένων.

Το τελευταίο δίλημμα, αφορά τις προτιμήσεις των οργανισμών των λογιστικών αρχών έναντι αυτών των εποπτικών αρχών. Οι μεν οργανισμοί ενδιαφέρονται για την αντικειμενικότητα και συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων εστιάζοντας στις πραγματοποιηθείσες ζημίες. Οι δε εποπτικές αρχές ενδιαφέρονται για την σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος και της κοινωνικής ευημερίας εστιάζοντας στις αναμενόμενες ζημίες.

Ο παρακάτω πίνακας επισημαίνει τους λόγους για τους οποίους γίνεται χειραγώγηση κερδών, τα κίνητρα που κρύβονται πίσω από αυτή τη διαδικασία και πως θα εκτιμήσουν οι διοικήσεις τις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια για την ανάλογη περίπτωση χειραγώγησης κερδών.

Πίνακας 3.2 Λόγοι χειραγώγησης κερδών και κίνητρα

Λόγοι χειραγώγησης κερδών	Εκτίμηση ζημιών απομειώσεως		Στρεβλά κίνητρα μετόχων και διοικήσεως	Αβλεψία εποπτικών αρχών
	Υποεκτίμηση	Υπερεκτίμηση		
Ομαλοποίηση κερδών	x	x	x	x
Πίεση από ανταγωνισμό και άλλοι στρατηγικοί προβληματισμοί	x		x	
Ικανοποίηση προσδοκιών των αναλυτών και των επενδυτών	x		x	
Προβληματισμός για τη βιωσιμότητα της τραπεζής	x		x	x
Φορολογικά κίνητρα		x	x	
Ικανοποίηση κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας	x		x	x
Επικοινωνία με επενδυτές		x	x	
Ιδιοτελή κίνητρα διοικήσεων	x		x	

Αναλυτικότερα, η χειραγώγηση των κερδών γίνεται για τους εξής λόγους:

Ομαλοποίηση των κερδών. Στόχος είναι η σταθερότητα στα κέρδη, η οποία επιτυγχάνεται με αύξηση των προβλέψεων για ζημίες απομειώσεως σε περιόδους υψηλών κερδών. Μειώνοντας την μεταβλητότητα των κερδών και κατά συνέπεια των μερισμάτων, μειώνεται και ο κίνδυνος των τραπεζών.

Ικανοποίηση των κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας. Εάν μια τράπεζα δεν ικανοποιεί τα ελάχιστα όρια της κεφαλαιακής επάρκειας τότε οι εποπτικές αρχές επιβάλλουν πειθαρχικά μέτρα όπως παύση καταβολής μερίσματος στους μετόχους ή εφαρμογή προγραμμάτων εξυγίανσης με συρρίκνωση του ενεργητικού. Επομένως, στόχος των διοικήσεων είναι η αύξηση του κεφαλαίου μέσω της μείωσης των προβλέψεων για ζημίες δανείων η οποία θα αυξήσει τα κέρδη και κατά συνέπεια την καθαρή θέση της τραπεζής.

Φορολογικά κίνητρα. Σε μια δύσκολη περίοδο η τράπεζα μπορεί αυξάνοντας τις προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως την τρέχουσα περίοδο να μειώσει τα κέρδη προ φόρων, καθυστερώντας έτσι την πληρωμή φόρων.

Βιωσιμότητα της τράπεζας. Οι μεγάλες ζημίες απομειώσεως προκαλούν μια σειρά αλληλεπιδράσεων από την αγορά οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν σε πτώχευση της τράπεζας. Οι διοικήσεις που γνωρίζουν την αντίδραση αυτή της αγοράς, έχουν υψηλά κίνητρα να μην αναγνωρίσουν τις ακριβείς προβλέψεις για ζημίες δανείων καθώς η πτώχευση της τράπεζας θα οδηγήσει σε παύση των μισθών τους και του εισοδήματος των μετόχων. Επιπλέον, οι εποπτικές αρχές αναγνωρίζοντας τον κίνδυνο που ενέχει η πτώχευση μιας τράπεζας για τις υπόλοιπες, παραβλέποντας έτσι την ασυνεπή χρήση των προβλέψεων για λόγους βιωσιμότητας.

Ανταγωνισμός και στρατηγικοί προβληματισμοί. Στόχος είναι την αποφυγή χαμηλότερων κερδών από ανταγωνίστριες τράπεζες. Τα χαμηλότερα κέρδη μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά την τιμή της μετοχής και να αυξήσουν το κόστος δανεισμού. Λόγω αυτού, σε οικονομικά κακές εποχές οι τράπεζες τείνουν να μειώνουν τις προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως ώστε να δείξουν καλύτερα κέρδη.

Προσδοκίες αναλυτών και επενδυτών. Με σκοπό την ικανοποίηση των προσδοκιών των αναλυτών και επενδυτών, οι διοικήσεις προβαίνουν σε χειραγώγηση των κερδών μέσω των ζημιών απομειώσεως. Μειώνοντας τις προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως αυξάνονται τα τρέχων κέρδη και κατά συνέπεια τα μερίσματα των μετόχων.

Επικοινωνία με τους επενδυτές. Πολλές φορές οι διοικήσεις προσπαθούν μέσω των ζημιών απομειώσεως να επηρεάσουν την αγορά και τους επενδυτές, οι οποίοι δεν έχουν την ίδια πληροφόρηση για την οικονομική κατάσταση της τραπεζής, σηματοδοτώντας τις προσδοκίες τους για τα αναμενόμενα κέρδη της τραπεζής. Παρόλα αυτά η χρήση των ζημιών απομειώσεως με σκοπό την επικοινωνία με επενδυτές μπορεί να ενέχει κινδύνους. Για παράδειγμα, οι υψηλές προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως μπορεί να εκληφθούν ως ένδειξη μεγάλων αναμενόμενων ζημιών για τις οποίες η τράπεζα προετοιμάζεται αυξάνοντας το αποθεματικό της μέσω των συσσωρευμένων απομειώσεων.

Ιδιοτελή κίνητρα διοικήσεων. Οι διοικήσεις των τραπεζών για να επιτύχουν κέρδη τουλάχιστον ίσα με τα προβλεπόμενα από τους αναλυτές, χρησιμοποιούν τις ζημίες απομειώσεως. Τα κίνητρα τους για να παρουσιάζουν θετική εικόνα για την κερδοφορία της τραπεζής είναι προσωπικά όπως αυξημένες αμοιβές, κύρος και άλλα προνόμια.

Για τους εποπτικούς φορείς, τα κίνητρα αφορούν κυρίως την αποτελεσματική και εύρυθμη λειτουργία του χρηματοοικονομικού συστήματος και την αποφυγή κρίσεων. Ένας ακόμα προβληματισμός όμως είναι ότι τα κίνητρα των εποπτικών αρχών πολλές φορές συνάδουν με αυτά των διοικήσεων όχι μόνο για την οικονομική σταθερότητα αλλά και για προσωπικά οφέλη όπως είναι τα bonus και οι αυξημένες αμοιβές. Δεν μπορούμε να είμαστε λοιπόν σίγουροι ότι οι εποπτικές αρχές παραβλέπουν τη χειραγώγηση κερδών από κάποιες τράπεζες μόνο λόγω «αγαθών» κινήτρων.

Το τελευταίο δίλημμα, αφορά τις προτιμήσεις των οργανισμών των λογιστικών αρχών έναντι αυτών των εποπτικών αρχών. Οι μεν οργανισμοί ενδιαφέρονται για την αντικειμενικότητα και τη συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων εστιάζοντας στις πραγματοποιηθείσες ζημίες. Οι δε εποπτικές αρχές ενδιαφέρονται για την σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος και της κοινωνικής ευημερίας εστιάζοντας τις αναμενόμενες ζημίες.

3.2 Ποιότητα πληροφόρησης και ασύμμετρία πληροφόρησης

Ένα άλλο κομμάτι που θα ερευνηθεί σε αυτή την εμπειρική ανάλυση είναι η ποιότητα πληροφόρησης και η επίδρασή της στη χρήση των ζημιών απομειώσεως. Αναφερόμενοι στην ποιότητα πληροφόρησης, είναι σημαντικό να εστιάσουμε στον όρο «ασύμμετρη πληροφόρηση», ο οποίος αναφέρεται σε καταστάσεις όπου ένας εκ των αντισυμβαλλόμενων έχει καλύτερη πληροφόρηση και αυτό λειτουργεί εις βάρος του άλλου. Όσον αφορά τις οικονομικές και δη τις χρηματοδοτικές συμφωνίες, καλύτερη πληροφόρηση σημαίνει καλύτερες επενδυτικές αποφάσεις και υψηλότερες αποδόσεις. Ο «αδικημένος» αντισυμβαλλόμενος θα προσπαθήσει να προστατευθεί και σε ακραίες καταστάσεις ίσως αποσυρθεί από την αγορά με αποτέλεσμα να υπάρχει μικρότερη και ακριβότερη χρηματοδότηση, λιγότερες επενδύσεις και μικρότερη οικονομική ανάπτυξη.

Τα προβλήματα της ασύμμετρου πληροφόρησης έχουν δυο πηγές: τη δυσμενή επιλογή (*adverse selection*) που συμβαίνει πριν την απόφαση για χρηματοδότηση και τον ηθικό κίνδυνο (*moral hazard*) που συμβαίνει μετά την απόφαση για χρηματοδότηση.

Λόγω της ασύμμετρου πληροφόρησης, η τράπεζα δεν γνωρίζει πριν την χρηματοδότηση εάν η αιτούμενη εταιρεία είναι υψηλού ή χαμηλού κινδύνου για να χρεώσει υψηλό ή χαμηλό επιτόκιο αντίστοιχα. Για να προφυλαχθεί από τον κίνδυνο χρεώνει το ίδιο υψηλό επιτόκιο σε όλες τις εταιρείες, το οποίο καθιστά ασύμφορη τη χρηματοδότηση των χαμηλού κινδύνου εταιρειών και μόνο οι εταιρείες υψηλού κινδύνου είναι πρόθυμες να δανειστούν. Η τράπεζα αναγνωρίζοντας τον κίνδυνο να δανείσει σε εταιρίες υψηλού κινδύνου είναι λογικό να αρνηθεί να δανείσει σε όλες τις εταιρείες.

Μετά την εκταμίευση του δανείου, ο δανειζόμενος έχει κίνητρο να προβεί σε κατάχρηση των χρημάτων ή σε δραστηριότητες υψηλού κινδύνου οι οποίες να μην αυξάνουν τον πλούτο του, αλλά μειώνουν την πιθανότητα εξυπηρέτησης του δανείου.

Δεδομένου ότι λόγω της ασύμμετρης πληροφόρησης μπορεί να δημιουργηθεί πρόβλημα στις αγορές και να προκληθεί αναστάτωση της κοινωνικής ευημερίας, οι αρχές έχουν το κίνητρο, αλλά και την υποχρέωση να επιβάλλουν την δημοσιοποίηση αξιόπιστων πληροφοριών από τις εταιρίες για να μειωθεί το πρόβλημα της ασύμμετρου πληροφόρησης.

Στην αγορά των χρηματοοικονομικών προϊόντων τα προβλήματα της ασυμμετρίας πληροφόρησης εντείνονται και οι επιπτώσεις της μεγεθύνονται. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα χρηματοοικονομικά προϊόντα δεν έχουν υπόσταση αλλά είναι υποσχέσεις. Σε ένα αγαθό ή υπηρεσία, πριν την αγορά του ο έλεγχος ποιότητας και η εκτίμηση της εύλογης τιμής γίνονται σχετικά εύκολα. Μετά την αγορά όμως, η απόδοση του εξαρτάται κυρίως από τον αγοραστή. Ενώ για ένα χρηματοοικονομικό προϊόν, ο έλεγχος ποιότητας και η εκτίμηση της εύλογης αξίας του γίνονται με δυσκολία. Μετά την αγορά του, η απόδοση εξαρτάται από τις πράξεις ή τις παραλείψεις του πωλητή οι οποίες χρειάζονται συνεχή παρακολούθηση.

Η ασυμμετρία πληροφόρησης έχει επίδραση και στις εποπτικές αρχές παρότι έχουν μεγαλύτερη πρόσβαση στην πληροφόρηση από τους υπολοίπους. Βρίσκονται γενικά σε μειονεκτική θέση έναντι των εποπτευομένων τραπεζών, των υπολοίπων χρηματοδοτούμενων και των μηχανισμών της αγοράς. Ενώ οι τράπεζες είναι υποχρεωμένες να παρέχουν πληροφορίες στις εποπτικές αρχές, είναι εξαιρετικά δύσκολο για τις αρχές να κρίνουν τις πράξεις των τραπεζών και να εκτιμήσουν την κατάσταση τους.

Το πληροφοριακό μειονέκτημα των αρχών μπορεί να γίνει πλεονέκτημα όταν έχουν κίνητρο να καλύψουν τις πράξεις τους ή τις παραλείψεις τους με σκοπό τη διατήρηση της κοινωνικής ευημερίας. Παρόλα αυτά δεν μπορούμε να πούμε με σιγουριά ότι οι αρχές θα προστατεύσουν εγκαίρως το σύστημα με βάση τις πληροφορίες και τις εκτιμήσεις που έχουν είτε λόγω αβλεψίας και παράληψης, είτε λόγω στρεβλών κινήτρων.

Τέλος, η ασύμμετρη πληροφόρηση δίνει τη δυνατότητα στις εποπτικές αρχές για διακριτική θεσμική αντιμετώπιση. Όπως προαναφέρθηκε οι αρχές μπορεί να μην επέμβουν εγκαίρως, μπορεί όμως και να παρέμβουν με μεγάλη αυστηρότητα διογκώνοντας έτσι τα προβλήματα του εποπτευόμενου οργανισμού. Η διακριτική αυτή μεταχείριση υπονομεύει την εμπιστοσύνη στις αρχές και μπορεί να λειτουργήσει εις βάρος του κοινωνικού συνόλου.

4.ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Η εμπειρική βιβλιογραφία εστιάζει στο κατά πόσο οι τράπεζες χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως με στόχο τη χειραγώγηση των κερδών τους και πώς οι κανονισμοί του θεσμικού πλαισίου επηρεάζουν την χρήση τους από τις διοικήσεις των τραπεζών. Η τυπική εξίσωση που ερευνάται στην πλειοψηφία των άρθρων είναι η εξής:

$$\frac{LLP_{ict}}{T.A.}_{ict} = \beta_0 + \beta_1 \frac{EBTP_{ict}}{T.A.}_{ict} + \beta_2 Tier1_{ict} + \beta_3 \frac{\Delta EBTP_{ict+1}}{T.A.}_{ict} + \beta_4 \Delta GDP_{ct} + \beta_5 \frac{TOTAL\ LOANS_{ict}}{T.A.}_{ict} + \beta_6 \frac{NPLS_{ict}}{T.A.}_{ict} + c_t + c_c + e_{ict}$$

Όπου:

- LLP/T.A. = Προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως/Σύνολο ενεργητικού
- EBTP/T.A. = Κέρδη προ φόρων και προβλέψεων/Σύνολο ενεργητικού
- Tier1 = Κεφαλαιακή επάρκεια
- $\Delta EBTP_{t+1}/T.A.$ = Μεταβολή των αναμενόμενων κερδών προ φόρων και προβλέψεων/Σύνολο του ενεργητικού
- ΔGDP = Ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ
- Total loans/T.A. = Σύνολο δανείων/Σύνολο ενεργητικού
- NPLS/T.A. = Μη εξυπηρετούμενα δάνεια/Σύνολο ενεργητικού

Συμπερασματικά, οι εμπειρικές μελέτες της βιβλιογραφίας δείχνουν ότι οι τράπεζες ήταν επιρρεπείς στην χειραγώγηση κερδών και στο signaling μέσω των προβλέψεων για ζημίες απομειώσεως πριν την κρίση, ενώ κατά τη διάρκεια της κρίσης η συμπεριφορά αυτή μειώθηκε. Επιπλέον, σε χώρες που υπάρχει πειθαρχία στο θεσμικό πλαίσιο και έλεγχος των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων, η δυνατότητα των τραπεζών για χειραγώγηση των κερδών τους μέσω των προβλέψεων απομειώσεως μειώνεται.

4.1 Διαχείριση κερδών, κεφαλαίου και επικοινωνία με επενδυτές

Ο αρνητικός συντελεστής των κερδών προ φόρων και προβλέψεων κατά τη διάρκεια της κρίσης είναι ένδειξη για μείωση της ομαλοποίησης των κερδών από τις τράπεζες. Το ίδιο παρατηρείται και για το signaling καθώς ο συντελεστής των αναμενόμενων κερδών είναι στατιστικά μη σημαντικός. Επίσης, ο συντελεστής της κεφαλαιακής επάρκειας είναι αρνητικός και στατιστικά μη σημαντικός το οποίο υποδεικνύει ότι οι τράπεζες δε χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως με στόχο τη διαχείριση κερδών. Αναλυτικότερα:

Οι Ahmed, Takeda, Thomas (1991) επανεξετάζουν παλαιότερες έρευνες που αφορούν τη σχέση προβλέψεων για ζημίες από δάνεια (Loan Loss Provisions- LLP's) των τραπεζών με τη διαχείριση κερδών (earnings management), κεφαλαίου (capital management) και επικοινωνία με τους επενδυτές (signaling). Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη διεξαγωγή της έρευνας αφορούσαν 113 τράπεζες για την περίοδο 1986-1995.

Ο κύριοι λόγοι που έγινε αυτή η έρευνα ήταν δυο. Αρχικά, η αλλαγή το 1990 στους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας σύμφωνα με τους οποίους το συνολικό κεφάλαιο χωρίζεται σε Tier 1 και Tier 2. Ως Tier 1 ορίζεται το σύνολο της λογιστικής αξίας των ιδίων κεφαλαίων και Tier 2 είναι το σύνολο των διαθέσιμων για ζημίες από δάνεια, των υβριδικών κεφαλαίων, των ενδιάμεσων προνομιούχων μετοχών και των υποχρεωτικών μετατρέψιμων χρεογράφων. Ο δεύτερος λόγος, είναι τα αντικρουόμενα αποτελέσματα των παλαιότερων ερευνών για τη σχέση των προβλέψεων για ζημίες δανείων με τη διαχείριση κερδών και κεφαλαίου. Οι υποθέσεις που τίθενται υπό εξέταση είναι οι εξής:

Αναφορικά με τη διαχείριση κεφαλαίου οι κυριότερες αλλαγές στους κανόνες είναι η αφαίρεση των διαθέσιμων για προβλέψεις από το Tier 1 κεφάλαιο και οι περιορισμοί στη χρήση τους ώστε για να πληρούν οι τράπεζες τις απαιτήσεις των κανονισμών.

Οι υποθέσεις που εξετάζονται είναι:

H1.1 Η σχέση μεταξύ προβλέψεων για ζημίες από δάνεια και κεφαλαίου θα είναι λιγότερο αρνητική για τις τράπεζες με τους νέους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας σε σύγκριση με τους παλιούς.

H1.2 Η σχέση μεταξύ προβλέψεων για ζημίες δανείων και κεφαλαίου με τους νέους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας θα είναι λιγότερο αρνητική για τράπεζες που τα διαθέσιμα για προβλέψεις υπερβαίνουν το 1,25% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού σχετικά με άλλες τράπεζες.

H1.3 Όσο υψηλότερο είναι το κόστος παραβίασης των περιορισμών της κεφαλαιακής επάρκειας, τόσο πιθανότερο είναι να χρησιμοποιήσουν οι τράπεζες τις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια για διαχείριση κεφαλαίου.

Από τα στατιστικά στοιχεία των τραπεζών παρατηρείται ότι ο μέσος και η διάμεσος των προβλέψεων για ζημίες από δάνεια ως προς τον μέσο όρο των δανείων είναι 0,8% και 0,5% αντίστοιχα. Η διάμεσος των προβλέψεων για ζημίες από δάνεια ως προς τα κέρδη(προ φόρων και προβλέψεων) είναι 19%. Συμπεραίνεται λοιπόν ότι οι προβλέψεις για ζημίες από δάνεια είναι ένα σημαντικό μέρος των τραπεζών. Επιπλέον, υπολογίζεται η κεφαλαιακή θέση προ διαθεσίμων για ζημίες από δάνεια (CAPB) των τραπεζών μέσω του ποσοστού του πραγματικού ρυθμιστικού κεφαλαίου(προ διαθεσίμων για ζημίες από δάνεια) ως προς το ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο. Ο μέσος της κεφαλαιακής θέσης CAPB είναι 2,07 υποδηλώνοντας ότι, κατά μέσο όρο, οι τράπεζες του δείγματος είναι καλά κεφαλαιοποιημένες.

Η παλινδρόμηση που χρησιμοποιούν οι συγγραφείς για την έρευνα έχει εξαρτημένη μεταβλητή τις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια/μέσο όρο δανείων (LLP). Ως ανεξάρτητες ορίζει τη μεταβολή των μη εξυπηρετούμενων δανείων/μέσο όρο δανείων (ΔNPL), τη μεταβολή της συνεπαγόμενης τυπικής απόκλισης των στοιχείων του ενεργητικού (ΔSDA), τη μεταβολή των κατά κεφαλήν υποχρεώσεων των χρεοκοπημένων επιχειρήσεων που σταθμίζονται βάσει τη γεωγραφική κατανομή των δανείων (ΔBFI), το Tier 1 κεφάλαιο προ προβλέψεων/ ελάχιστα απαιτούμενα κεφάλαια (CAPB), τα κέρδη προ φόρων και προβλέψεων/M.O συνολικών δανείων, μια ψευδομεταβλητή (REG) που αφορά το νέο κεφαλαιακό καθεστώς, και τέλος την ψευδομεταβλητή (LGD) που αφορά τις τράπεζες που έχουν πάνω από τον μέσο όρο μεταβολής στα δάνεια που δίνουν ετησίως.

Ο συντελεστής του κεφαλαίου είναι αρνητικός και στατιστικά σημαντικός που σημαίνει ότι με τους νέους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας, η αύξηση των προβλέψεων για ζημιές από δάνεια είναι πιο σημαντική για μια τράπεζα με ανεπαρκή συνολικά κεφάλαια όταν τα όρια για το Tier2 δεν έχουν επιτευχθεί. Ωστόσο, παρατηρείται αρνητική επίδρασή στο Tier1.

Επιπλέον, οι τράπεζες που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν υψηλότερο κόστος από την παραβίαση των κεφαλαιακών απαιτήσεων θα διαχειριστούν περισσότερο τα κεφάλαια τους μέσω των προβλέψεων για ζημιές από δάνεια. Για το κόστος, χρησιμοποιείται η μεταβλητή LGD βασιζόμενη στην αύξηση δανείων και παρατηρείται ότι ο συντελεστής της είναι αρνητικός και στατιστικά σημαντικός, δηλαδή, όσο περισσότερο αυξάνονται τα δάνεια τόσο περισσότερο χρησιμοποιούνται οι προβλέψεις για ζημιές από δάνεια για διαχείριση κεφαλαίου. Ο συντελεστής για κεφάλαια τράπεζων, που έχουν διαθέσιμα για ζημιές από δάνεια τα οποία ξεπερνούν το 1,25% των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων είναι θετικός. Αυτό συνεπάγεται ότι, η σχέση μεταξύ προβλέψεων για ζημιές από δάνεια και συνολικά κεφάλαια είναι λιγότερο αρνητική για τράπεζες που τα διαθέσιμά τους ξεπερνούν το όριο που έχει τεθεί από τους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας.

Σχετικά με τη διαχείριση κερδών, παλαιότερες έρευνες έδειξαν ότι η διοίκηση των τραπεζών έχει κίνητρα να χρησιμοποιήσει τις προβλέψεις για ζημιές δανείων ώστε να εξομαλύνει τα κέρδη της. Αυτό σημαίνει ότι αν τα κέρδη αναμένονται χαμηλά τότε οι προβλέψεις για ζημιές από δάνεια υποτιμούνται για να εξομαλυνθεί η επίδραση στα κέρδη. Σύμφωνα με το παλιό καθεστώς η μείωση των ζημιών από δάνεια μειώνει το αρχικό ρυθμιστικό κεφάλαιο, αντίθετα, με το νέο καθεστώς κεφαλαίου η υποτίμηση των ζημιών από δάνεια δεν μειώνουν το Tier1 κεφάλαιο ενώ μπορεί να μειώσουν το Tier2 μόνο όταν τα διαθέσιμα για ζημιές από δάνεια δεν ξεπερνούν τα όρια που έχουν τεθεί.

Η υπόθεση που ελέγχεται σε αυτό το άρθρο για την διαχείριση κερδών είναι:

H2. Η σχέση μεταξύ προβλέψεων ζημιών από δάνεια και κερδών (πριν τις προβλέψεις για ζημίες) θα είναι πιο θετική με το νέο καθεστώς κεφαλαίου από ότι με το παλιό.

Με το παλιό καθεστώς ο συντελεστής για τα κέρδη προ φόρων και προβλέψεων (EBTP) είναι θετικός αλλά στατιστικά μη σημαντικός ενώ σύμφωνα με τους νέους κανόνες, ο συντελεστής είναι αρνητικός, το οποίο συνεπάγεται ότι η παραπάνω υπόθεση H2 δεν ισχύει.

Όσον αφορά την επικοινωνία με επενδυτές (signaling) επανεξετάζονται δύο υποθέσεις που αφορούν τα μελλοντικά κέρδη και στην αξία της μετοχής στην αγορά μέσω των προβλέψεων για ζημίες από δάνεια.

H3.1: Οι προβλέψεις για ζημίες από δάνεια σχετίζονται θετικά με τις μελλοντικές ετήσιες αλλαγές στα κέρδη (προ ζημιών από δάνεια).

H3.2: Η διακριτική ευχέρεια στις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια θα αποτιμηθεί θετικά από την χρηματιστηριακή αγορά.

Τα αποτελέσματα από την παλινδρόμηση δείχνουν ότι ο συντελεστής την μεταβολής των κερδών για το επόμενο έτος είναι αρνητικός και στατιστικά σημαντικός, που σημαίνει ότι η πρώτη υπόθεση δεν ισχύει. Ενώ όσο αφορά τη δεύτερη υπόθεση, ο συντελεστής της διακριτικής ευχέρειας των προβλέψεων για ζημίες από δάνεια είναι θετικός και στατιστικά σημαντικός.

Τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης των προσαρμοσμένων με την αγορά αποδόσεων επί των κερδών προ φόρων και προβλέψεων, των μη διακριτικής ευχέρειας προβλέψεων για ζημίες από δάνεια και των διακριτικής ευχέρειας προβλέψεων για ζημίες από δάνεια δείχνουν ότι ο συντελεστής των κερδών παραμένει θετικός και στατιστικά σημαντικός ενώ ο συντελεστής μη διακριτικής ευχέρειας των προβλέψεων είναι αρνητικός και στατιστικά μη σημαντικός.

Τέλος, ο συντελεστής για την διακριτική ευχέρεια των προβλέψεων είναι αρνητικός και στατιστικά σημαντικός. Αυτό συνεπάγεται ότι, η υπόθεση ότι η διακριτική ευχέρεια των προβλέψεων σηματοδοτεί καλά νέα για μελλοντικές προοπτικές είναι ασυνεπής.

Συμπερασματικά, σε αυτό το άρθρο επανεξετάζονται η διαχείριση του κεφαλαίου των κερδών και η επικοινωνία με τους επενδυτές μέσω των προβλέψεων για ζημίες από δάνεια λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές που έγιναν στους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας. Τα συμπεράσματα που βγήκαν από τις παραπάνω έρευνες είναι πως : οι προβλέψεις για ζημίες από δάνεια επηρεάζουν σημαντικά την ποιότητα των τραπεζών, η διαχείριση του κεφαλαίου είναι ένας σημαντικός παράγοντας για τη χρήση των προβλέψεων για ζημίες από δάνεια, ενώ η διαχείριση των κερδών καθώς και η επιθυμία της τράπεζας να δώσει πληροφορίες στην αγορά δεν είναι σημαντικοί παράγοντες για τη χρήση των προβλέψεων.

Οι Leventis, Dimitropoulos, Anandarajan (2010) εξετάζουν την επίδραση της εφαρμογής των διεθνών χρηματοοικονομικών προτύπων (IFRS) στην χρήση των προβλέψεων για ζημίες δανείων (LLPs) με στόχο την διαχείριση κερδών και κεφαλαίου. Στο δείγμα τους συγκρίνουν 91 εισηγμένες τράπεζες από 18 χώρες της Ευρώπης για την περίοδο 1999-2008. Η ανάλυση για διαχείριση κερδών γίνεται χωρίζοντας το δείγμα σε πριν και μετά την εφαρμογή των διεθνών προτύπων.

Οι αλλαγές που έγιναν στο θεσμικό περιβάλλον με την εισαγωγή των διεθνών προτύπων αφορούν κυρίως τη μείωση της χειραγώγησης των διαθεσίμων για ζημίες δανείων από τις διοικήσεις των τραπεζών. Ορισμένα περιουσιακά στοιχεία έπρεπε πλέον να κατηγοριοποιούνται ως επενδύσεις σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα χωρίς προβλέψεις για ζημίες από δάνεια και επιπλέον δεν επιτρέπονταν οι γενικές προβλέψεις. Τέλος, οι προβλέψεις για ζημίες από δάνεια πρέπει να βασίζονται το μοντέλο των πραγματοποιηθέντων ζημιών και να μην αφορούν προβλέψεις οι οποίες βασίζονται σε αναμενόμενες ζημίες.

Οι υποθέσεις που τέθηκαν για την έρευνα και αφορούν την διαχείριση κερδών είναι οι εξής:

H1α: Για να υπάρχει διαχείριση κερδών πρέπει η σχέση μεταξύ προβλέψεων για ζημίες απομειώσεως και κερδών προ φόρων και προβλέψεων θα είναι θετική.

H1β: Αναμένουμε ότι η σχέση μεταξύ προβλέψεων για ζημίες δανείων και κερδών θα είναι αρνητική μετά τη χρήση των διεθνών προτύπων (IFRS).

H1γ: Η σχέση μεταξύ προβλέψεων και ζημιών θα είναι περισσότερο αρνητική για τράπεζες οι οποίες αντιμετωπίζουν υψηλότερους κινδύνους, μετά την εφαρμογή των IFRS.

Όσο αφορά τη διαχείριση κεφαλαίου, εξετάζεται κατά πόσο τα IFRS επηρεάζουν την χρήση των προβλέψεων για χειραγώγηση της κεφαλαιακής επάρκειας. Ο λόγος που οι τράπεζες είναι επιρρεπής σε διαχείριση κεφαλαίου οφείλεται στα υψηλά κόστη μη ικανοποίησης των κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας που έχουν τεθεί από τις αρχές. Οι υποθέσεις που αφορούν την κεφαλαιακή επάρκεια είναι:

H2α: Όσο υψηλότερο είναι το κόστος παραβίασης των κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας, τόσο περισσότερα είναι τα κίνητρα για διαχείριση κεφαλαίων από τις διοικήσεις των τραπεζών.

H2β: Μετά την εφαρμογή των IFRS αναμένεται ότι οι τράπεζες δεν χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια με στόχο τη διαχείριση κεφαλαίου.

H2γ: Οι τράπεζες που έχουν υψηλότερο κίνδυνο είναι πιο πιθανό να κάνουν διαχείριση των κεφαλαίων τους χρησιμοποιώντας τις προβλέψεις, σε σχέση με τις τράπεζες που δεν λαμβάνουν αποφάσεις υψηλού κινδύνου.

Για την ανάλυση χρησιμοποιήθηκε μια παλινδρόμηση με εξαρτημένη τις προβλέψεις για ζημίες δανείων (LLPs). Οι ανεξάρτητες είναι η κεφαλαιακή επάρκεια (MCAP), τα κέρδη προ φόρων (EBT), η ψευδομεταβλητή που αφορά την εφαρμογή των διεθνών προτύπων (IFRS), ο λογάριθμος του συνολικού ενεργητικού (LnTA), η μεταβολή του ΑΕΠ (ΔGDP), και τα έσοδα από προμήθειες και τέλη. Όλες οι μεταβλητές υπολογίζονται ως προς το συνολικό ενεργητικό.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης δείχνουν ότι μετά την εφαρμογή των IFRS οι τράπεζες μειώνουν σημαντικά την διαχείριση κερδών τους μέσω των προβλέψεων. Επιπλέον, ενώ πριν τα IFRS οι τράπεζες με υψηλούς κινδύνους ήταν επιρρεπής στη διαχείριση κερδών, μετά την εφαρμογή τους η συμπεριφορά αυτή έπαψε να υφίσταται. Τέλος, όσο αφορά την διαχείριση κεφαλαίου, τόσο πριν όσο και μετά την εφαρμογή των IFRS, οι τράπεζες που έχουν υψηλό κίνδυνο δεν χειραγωγούν τα κεφάλαια τους.

Οι Curcio και Hasan (2015) εξετάζουν τη σχέση των προβλέψεων για ζημίες από δάνεια και της διαχείρισης κερδών στο πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών διαχωρίζοντας τις σε αυτές που ανήκουν στην Ευρωζώνη και σε αυτές που δεν ανήκουν. Επιπλέον, ερευνάται εάν οι προβλέψεις για ζημίες δανείων δίνουν σήματα στους επενδυτές για τις προσδοκίες της διοίκησης που αφορούν τα μελλοντικά κέρδη (signaling).

Οι προβλέψεις για ζημίες από δάνεια είναι ένα πολύ σημαντικό στοιχείο για τις τράπεζες και υπάρχουν διάφορες πολιτικές για τη χρήση τους. Κατά τη Βασιλεία I, οι γενικές προβλέψεις και τα αποθεματικά για ζημίες από δάνεια μπορούσαν να συμπεριληφθούν στα κεφάλαια μόνο εάν δεν είχαν αποδοθεί σε συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία και δεν αντικατόπτριζαν μείωση της αποτίμησης τους. Η Βασιλεία II, εισήγαγε μια διαφορετική αντιμετώπιση για τις προβλέψεις, ανάλογα με την προσέγγιση που υιοθετούν οι τράπεζες για τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου. Βάσει της τυποποιημένης προσέγγισης, τα γενικά αποθεματικά/ αποθεματικά ζημιών μπορούν να συμπεριληφθούν στο κεφάλαιο Tier 2 μέχρι το όριο του 1.25% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού.

Σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά και Χρηματοοικονομικά πρότυπα IFRS/IAS 39, οι προβλέψεις για ζημίες από δάνεια δεν μπορούν να αντανakλούν τις ζημίες που οφείλονται σε μελλοντικά αναμενόμενα γεγονότα καθώς πρέπει να υπολογίζονται βάσει του μοντέλου των πραγματοποιηθέντων ζημιών.

Τέλος, σύμφωνα με τη Βασιλεία III, η επιτροπή υποστηρίζει την πρωτοβουλία του συμβούλιου για τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, να προχωρήσει στη θέσπιση προνοητικών προβλέψεων βάσει αναμενόμενων ζημιών αντί για τις προαναφερθείσες πραγματοποιηθέντες ζημίες.

Παλαιότερες έρευνες έχουν δείξει ότι για την ομαλοποίηση των καθαρών κερδών, η διοίκηση της τραπεζής αυξάνει τις προβλέψεις όταν τα κέρδη είναι υψηλά. Επίσης, έχει καταγραφεί θετική σχέση ανάμεσα στις αποδόσεις των μετοχών και στις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια, υποδηλώνοντας ότι η αγορά βλέπει τις προβλέψεις ως ένα σήμα πληροφόρησης από την διοίκηση για μελλοντικά κέρδη.

Για τη διεξαγωγή της έρευνας του άρθρου χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα από την βάση δεδομένων Thomson's Bankscope για την περίοδο 1996-2006. Το τελικό δείγμα, περιέχει 491 τράπεζες εκ των οποίων οι 218 ανήκουν σε 11 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 273 οι οποίες ανήκουν σε χώρες που δεν χρησιμοποιούν το Ευρώ. Η επιλογή των παρατηρήσεων έγινε με στόχο την ομοιογένεια στο δείγμα όσον αφορά την τραπεζική δραστηριότητα, και την αποφυγή της διπλής καταμέτρησης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Το δείγμα χωρίστηκε σε δυο ομάδες, ανάλογα με το αν οι τράπεζες ανήκουν ή όχι στην Ευρωζώνη ενώ βασικό στοιχείο της έρευνας είναι η κρίση. Ο έλεγχος της σχέσης των προβλέψεων και της διαχείρισης κερδών και κεφαλαίου γίνεται πριν και κατά τη διάρκεια της κρίσης για να φανεί η επιρροή της στις αποφάσεις και τα κίνητρα των τραπεζών.

Όσον αφορά την μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την εξέταση των υποθέσεων της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης στις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια, χρησιμοποιήθηκε ένα μοντέλο παλινδρόμησης με εξαρτημένη μεταβλητή τις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια (LLP).

Οι ανεξάρτητες μεταβλητές χωρίστηκαν σε διακριτικής και μη διακριτικής ευχέρειας. Στις μεταβλητές μη διακριτικής ευχέρειας ανήκουν τα μη-εξυπηρετούμενα δάνεια και τα συνολικά δάνεια/συνολικά περιουσιακά στοιχεία. Στις μεταβλητές διακριτικής ευχέρειας, περιέχονται τα κέρδη προ φόρων και προβλέψεων/ συνολικά περιουσιακά στοιχεία, η μεταβολή ανά έτος στα κέρδη προ φόρων και προβλέψεων, η ετήσια αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος και τέλος το ρυθμιστικό κεφάλαιο.

Κατά μέσο όρο, και για τις δυο ομάδες του δείγματος, τα δάνεια υπερβαίνουν το ήμισυ του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων των τραπεζών, ενώ η κερδοφορία στις τράπεζες που ανήκουν στην Ευρωζώνη είναι μικρότερη από αυτές που δεν ανήκουν. Αυτό μπορεί να είναι συνέπεια της πιο έντονης δανειακής δραστηριότητας, που σχετικά με άλλες τράπεζες, μπορεί να προσφέρει μεγαλύτερο κέρδος ειδικά όταν υπάρχει μεγάλος κίνδυνος.

Το θετικό αλλά στατιστικά μη σημαντικό πρόσημο του ΑΕΠ υποδηλώνει ότι δεν υπάρχουν στοιχεία για προκυκλικότητα, όπως είχε παρατηρηθεί και σε παλαιότερες έρευνες. Τόσο για τις τράπεζες που ανήκουν στην Ευρωζώνη όσο και γι' αυτές που δεν ανήκουν, ο συντελεστής των δανείων και των μη-εξυπηρετούμενων δανείων είναι θετικός και στατιστικά σημαντικός. Το αποτέλεσμα αυτό είναι αναμενόμενο καθώς επιβεβαιώνει την άμεση σχέση των προβλέψεων και της μείωσης της ποιότητας του πιστωτικού χαρτοφυλακίου των τραπεζών του δείγματος.

Την περίοδο πριν την κρίση, τα κέρδη προ φόρων και προβλέψεων σχετίζονται θετικά με τις προβλέψεις για ζημίες δανείων. Στις τράπεζες της Ευρωζώνης ο συντελεστής είναι στατιστικά σημαντικός, σε αντίθεση με αυτές που δεν ανήκουν στην Ευρωζώνη, επιβεβαιώνοντας έτσι την υπόθεση της ομαλοποίησης των κερδών μέσω προβλέψεων.

Η υπόθεση της διαχείρισης κεφαλαίου δεν ισχύει για τις τράπεζες που ανήκουν στην Ευρωζώνη, καθώς ο συντελεστής του ρυθμιστικού κεφαλαίου είναι αρνητικός και στατιστικά μη-σημαντικός. Εν αντιθέσει, για τις τράπεζες που δεν ανήκουν στο Ευρώ είναι θετικός και στατιστικά σημαντικός, γεγονός που δείχνει ότι αυτές οι τράπεζες χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων με σκοπό τη διαχείριση του κεφαλαίου.

Σχετικά με την τη στοχευμένη πληροφόρηση, ο συντελεστής της ετήσιας μεταβολής στα κέρδη είναι αρνητικός και στατιστικά σημαντικός για τις τράπεζες της Ευρωζώνης, ενώ είναι θετικός και στατιστικά σημαντικός για τράπεζες που δεν ανήκουν στο Ευρώ. Συνεπώς, οι τελευταίες, χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων με σκοπό την στοχευμένη πληροφόρηση για μελλοντικά κέρδη στην αγορά.

Κατά την περίοδο της κρίσης, τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι οι τράπεζες της Ευρωζώνης ανησυχούν πολύ περισσότερο για την ποιότητα του χαρτοφυλακίου των δανείων τους καθώς οι συντελεστές των δανείων και των μη-εξυπηρετούμενων δανείων είναι και οι δυο θετικοί και στατιστικά σημαντικοί. Επιπλέον, το στατιστικά μη σημαντικό πρόσημο της μεταβλητής του συνολικού κεφαλαίου, των κερδών και της στοχευμένης πληροφόρησης δείχνει ότι οι τράπεζες αυτές δεν χρησιμοποιούν τις προβλέψεις με σκοπό την διαχείριση των κερδών, του κεφαλαίου και την επικοινωνία με επενδυτές.

Αναφορικά με τις τράπεζες που δεν ανήκουν στην Ευρωζώνη, οι προβλέψεις για ζημίες δανείων σχετίζονται θετικά με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Επίσης, ο συντελεστής των κερδών προ φόρων και προβλέψεων είναι θετικός και στατιστικά σημαντικός, επιβεβαιώνοντας την υπόθεση της ομαλοποίησης των κερδών, σε αντίθεση με την περίοδο προ κρίσης.

Τέλος, γίνεται ανάλυση για την επιρροή που έχουν οι κανονισμοί των τραπεζών και το επίπεδο προστασίας των δικαιωμάτων των πιστωτών στην ομαλοποίηση κερδών. Η μεταβλητή που αφορά τους περιορισμών των τραπεζών είναι αρνητική και στατιστικά σημαντική τόσο για τις τράπεζες που ανήκουν στη ζώνη του ευρώ όσο και γι' αυτές που δεν ανήκουν. Το αποτέλεσμα αυτό σημαίνει ότι οι τράπεζες είναι λιγότερο πιθανό να εμπλακούν σε ομαλοποίηση κερδών εάν οι περιορισμοί των τραπεζών είναι υψηλοί. Ο συντελεστής της μεταβλητής για την προστασία των πιστωτών, για τράπεζες που ανήκουν στην Ευρωζώνη, είναι θετικός και σημαντικός. Αυτό σημαίνει ότι όταν υπάρχουν υψηλά επίπεδα προστασίας των πιστωτών, παρατηρούνται υψηλά επίπεδα στις προβλέψεις και χαμηλά κίνητρα για ομαλοποίηση των κερδών. Το αντίθετο συμβαίνει για τράπεζες εκτός Ευρωζώνης, όπου ο όρος για την αλληλεπίδραση της προστασίας των πιστωτών και των κερδών είναι θετικός και στατιστικά σημαντικός.

Συμπερασματικά, διαπιστώνουμε ότι οι προβλέψεις για ζημίες από δάνεια αντικατοπτρίζουν αλλαγές στην αναμενόμενη ποιότητα του χαρτοφυλακίου δανείων των τραπεζών. Επιπλέον, η διαχείριση κερδών είναι ένας σημαντικός παράγοντας ο οποίος επηρεάζει τις αποφάσεις για προβλέψεις μόνο στις χώρες που ανήκουν στην Ευρωζώνη, ενώ η επιθυμία της στοχευμένης πληροφόρησης προς την αγορά δικαιολογεί τις πολιτικές για τη χρήση των προβλέψεων μόνο στις χώρες που δεν ανήκουν στο Ευρώ. Η κρίση φαίνεται πως επηρέασε τις δυο ομάδες τραπεζών καθώς αυτές που ανήκουν στην Ευρωζώνη έπαψαν να χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ομαλοποίηση των κερδών κατά τη διάρκεια της κρίσης. Αντίθετα, οι τράπεζες που δεν ανήκουν στη ζώνη του Ευρώ, χρησιμοποίησαν τις προβλέψεις για ομαλοποίηση των κερδών αλλά όχι για διαχείριση κεφαλαίου και στοχευμένη πληροφόρηση προς την αγορά.

Ο El Sood et al. (2012) ερευνά την επιρροή που έχουν τα κίνητρα για ομαλοποίηση κερδών στις προβλέψεις για ζημίες δανείων. Επιπλέον, εξετάζει την αλλαγή στην ομαλοποίηση κερδών μέσω των προβλέψεων κατά την περίοδο 2001-2009 συμπεριλαμβάνοντας και την περίοδο της κρίσης.

Από παλαιότερες έρευνες, εξετάζοντας την υπόθεση της διαχείρισης κερδών, περιμένουμε θετική σχέση μεταξύ κερδών και προβλέψεων για ζημίες δανείων καθώς οι τράπεζες αυξάνουν τις προβλέψεις σε καλές περιόδους και το αντίθετο σε περιόδους ύφεσης. Επιπλέον, αναμένεται ότι η σχέση προβλέψεων και κερδών είναι θετική για τις κερδοφόρες τράπεζες καθώς επίσης ότι υπάρχει διαφορά στην παραπάνω σχέση για τράπεζες κάτω και πάνω του επιτρεπτού ποσοστού κεφαλαίου. Τα χαμηλά κέρδη των τραπεζών σε συνδυασμό με τις ζημίες κατά τη διάρκεια της κρίσης, δίνουν κίνητρο για ομαλοποίηση κερδών από τις τράπεζες. Έτσι, εξετάζεται κατά πόσο η συμπεριφορά των τραπεζών για ομαλοποίηση κερδών μέσω προβλέψεων αλλάζει πριν και κατά τη διάρκεια της κρίσης.

Για την εμπειρική ανάλυση χρησιμοποιήθηκε ένα δείγμα με 878 τράπεζες και 4.689 παρατηρήσεις που αφορούν την περίοδο 2001-2009. Η ομαδοποίηση των δεδομένων έγινε σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση του National Bureau of Economic Research που θέτει τα έτη 2001, 2007, 2008 και 2009 ως χρονιές ύφεσης.

Για να εξεταστεί η υπόθεση της διαχείρισης κερδών χρησιμοποιήθηκε μια παλινδρόμηση με ανεξάρτητη μεταβλητή τις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια. Οι εξαρτημένες μεταβλητές είναι τα κέρδη προ τόκων και προβλέψεων, το επίπεδο του Tier 1 κεφαλαίου/ συνολικό ενεργητικό, τα περιουσιακά στοιχεία σταθμισμένα ως προς τον κίνδυνο, το μέγεθος της τράπεζας το οποίο υπολογίζεται ως ο λογάριθμος των συνολικών κεφαλαίων, την τυπική απόκλιση των αποδόσεων και η μεταβολή των δανείων συνολικά καθώς και των δανείων που είναι σταθμισμένα ως προς τον κίνδυνο. Οι παραπάνω μεταβλητές αναμένονται με θετικό πρόσημο εκτός από την μεταβολή των δανείων που προβλέπεται αρνητική. Όσο αφορά την υπόθεση των κινήτρων για ομαλοποίηση κερδών όταν οι τράπεζες είναι σε κακές ή καλές περιόδους, προστίθενται δύο ψευδομεταβλητές οι οποίες αφορούν τις περιόδους ύφεσης και τις περιόδους που τα κέρδη της τραπεζής είναι άνω του μέσου.

Τα αποτελέσματα από την παλινδρόμηση για την υπόθεση της διαχείρισης κερδών μέσω προβλέψεων έχουν τα αναμενόμενα πρόσημα υποδηλώνοντας ότι οι τράπεζες ομαλοποιούν τα κέρδη τους. Η ψευδομεταβλητή που δηλώνει τα έτη των κρίσεων είναι αρνητική και στατιστικά σημαντική αναδεικνύοντας την αρνητική σχέση μεταξύ προβλέψεων και κερδών εκείνες τις περιόδους. Αντίθετα, η ψευδομεταβλητή για τις τράπεζες που έχουν καθαρά κέρδη άνω του μέσου έχει θετικό πρόσημο. Η ψευδομεταβλητή για το Tier 1 κεφάλαιο κάτω του ποσοστού 4% που έχουν θέσει οι αρχές είναι θετική και σημαντική. Αντίστοιχα και για το Tier 1 κεφάλαιο κάτω από τον μέσο που έχει θέσει η ίδια η τράπεζα η μεταβλητή είναι θετική αλλά στατιστικά και οικονομικά πιο σημαντική. Επομένως, οι τράπεζες έχουν περισσότερα κίνητρα να χρησιμοποιήσουν τις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια με σκοπό την ομαλοποίηση των κερδών τους όταν το κεφάλαιό τους πέσει κάτω από το ποσοστό που ορίζουν οι ίδιες, σε σύγκριση με αυτό που ορίζουν οι αρχές.

Όσο αφορά τις αλλαγές στην συμπεριφορά της χρήσης των προβλέψεων πριν και κατά τη διάρκεια της κρίσης, αποδεικνύεται από τα στοιχεία της παλινδρόμησης ότι οι τράπεζες τείνουν να αυξάνουν τις προβλέψεις τους πριν την κρίση. Αντίθετα κατά τη διάρκεια της κρίσης οι προβλέψεις μειώνονται και η σχέση μεταξύ προβλέψεων και ρυθμιστικού κεφαλαίου γίνεται πιο έντονη.

Συμπερασματικά, η έρευνα δείχνει ότι οι προβλέψεις για ζημίες από δάνεια επηρεάζονται σημαντικά από τα κίνητρα των τραπεζών για ομαλοποίηση κερδών. Τα κίνητρα αυτά γίνονται πιο έντονα όταν οι τράπεζες φτάνουν το κατώτατο όριο ρυθμιστικού κεφαλαίου και όταν έχουν υψηλή κερδοφορία. Επιπλέον, τα κίνητρα για καθυστέρηση της αναγνώρισης των προβλέψεων είναι ισχυρά σε περιόδους ύφεσης, αυξάνοντας έτσι την προκυκλικότητα. Τα στοιχεία της έρευνας δείχνουν, επίσης, ότι οι τράπεζες δίνουν μεγαλύτερη βάση στο όριο του κεφαλαίου που θέτουν οι ίδιες σε σύγκριση με αυτό των αρχών. Τέλος, οι τράπεζες τείνουν να αυξάνουν τις προβλέψεις για την ομαλή μείωση του εισοδήματος τους πριν την κρίση, ενώ αντίθετα κατά τη διάρκεια της κρίσης η σχέση αυτή είναι λιγότερο έντονη.

Οι Leaven, & Majnoni, G. (2001) εστιάζουν στον ρόλο των διαθέσιμων για ζημίες από δάνεια στο ρυθμιστικό κεφάλαιο των τραπεζών. Αποδεικνύουν εμπειρικά ότι οι προβλέψεις για ζημίες δανείων αποτελούν ένα πολύ βασικό στοιχείο του ρυθμιστικού κεφαλαίου αναλύοντας τα μοτίβα κυκλικότητας των προβλέψεων για ζημίες από δάνεια. Τα κατώτατα όρια των κεφαλαιακών απαιτήσεων που βασίζονται στον κίνδυνο τείνουν να δημιουργούν προκυκλικότητα. Η μείωση της ποιότητας των δανείων οδηγεί σε αύξηση του κινδύνου, η οποία με τη σειρά της οδηγεί σε αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Όσο αφορά τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και τον οικονομικό κύκλο, υπάρχει η ανησυχία ότι υψηλότερα ποσοστά κεφαλαίου θα οδηγήσουν σε αύξηση της πιθανότητας έλλειψης κεφαλαίου κατά τη διάρκεια της ύφεσης και ενδεχομένως μείωση στην παροχή πίστωσης στην οικονομία. Παλαιότερες έρευνες έχουν δείξει ότι οι διαταραχές στο κεφάλαιο των τραπεζών έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομική δραστηριότητα και τις αποφάσεις των επενδυτών σε σχέση με τον κίνδυνο.

Οι τράπεζες ομαλοποιούν τα κέρδη τους χρησιμοποιώντας τα διαθέσιμα για ζημίες από δάνεια εάν οι πραγματικές ζημίες υπερβαίνουν τις αναμενόμενες και συνεισφέροντας πρόσθετες προβλέψεις για ζημίες από δάνεια στα αποθεματικά ζημιών, εάν οι πραγματικές ζημίες είναι χαμηλότερες από τις αναμενόμενες. Με τη σωστή ομαλοποίηση κερδών μειώνεται η διακύμανση των κερδών και δεν επηρεάζονται τόσο από της διαταραχές του οικονομικού κύκλου. Έτσι αναμένεται ότι τα διαθέσιμα για ζημίες απομειώσεως δανείων θα αυξάνονται όταν υπάρχει ανάπτυξη και θα μειώνονται εν καιρώ κρίσεων. Ωστόσο, οι περιορισμοί στα ρυθμιστικά κεφάλαια μπορεί να δημιουργήσουν κίνητρα στη διοίκηση για περαιτέρω ομαλοποίηση κερδών ώστε να ικανοποιήσουν τα όρια του κεφαλαίου ή ακόμα και για προσωπικά οφέλη.

Η βασική υπόθεση της έρευνας είναι ότι η τράπεζα κάνει συνεπείς προβλέψεις για ζημίες δανείων και απορρίπτεται όταν οι συντελεστές της μεταβολής των δανείων, του ΑΕΠ και των κερδών προ προβλέψεων και ζημιών είναι αρνητικοί. Η πρώτη μεταβλητή είναι αρνητική όταν η υπόθεση της ομαλοποίησης κερδών απορρίπτεται, ενώ η δεύτερη και η τρίτη είναι αρνητική όταν υπάρχουν στοιχεία ότι οι τράπεζες δεν επιδιώκουν μια προκυκλική συμπεριφορά προβλέψεων. Για την διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν οικονομικά δεδομένα από την BankScope για την περίοδο 1988-1999 η οποία περιλαμβάνει περιόδους ανάπτυξης και ύφεσης.

Για να ελεγχθεί η σχέση μεταξύ προβλέψεων για ζημίες απομειώσεως δανείων και κερδών καθώς και να εξεταστούν οι υποθέσεις που έχουν τεθεί χρησιμοποιήθηκε ένα μοντέλο παλινδρόμησης. Η εξαρτημένη μεταβλητή είναι οι προβλέψεις για ζημίες από δάνεια/ συνολικό ενεργητικό ενώ ανεξάρτητες ορίζονται τα κέρδη προ φόρων και προβλέψεων/ συνολικό ενεργητικό, η μεταβολή των δανείων, η μεταβολή του ΑΕΠ, η ψευδομεταβλητή που ορίζει τα χρόνια καθώς και δύο υστερήσεις της εξαρτημένης μεταβλητής. Οι υστερήσεις αυτές δείχνουν την ταχύτητα με την οποία προσαρμόζονται οι προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως στο σημείο ισορροπίας.

Τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης δείχνουν ότι υπάρχει θετική και στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ προβλέψεων και κερδών υποδεικνύοντας ότι η πλειοψηφία των τραπεζών του δείγματος χρησιμοποιεί τις προβλέψεις για ομαλοποίηση κερδών. Αντίθετα, η μεταβολή των δανείων έχει αρνητικό συντελεστή. Οι τράπεζες τείνουν να αυξάνουν τις προβλέψεις τους όταν έχουν αυξημένα κέρδη, αλλά ταυτοχρόνως είναι λιγότερο συνεπής σε περιόδους ανάπτυξης. Τέλος, ο συντελεστής της μεταβολής του ΑΕΠ είναι επίσης αρνητικός και στατιστικά σημαντικός υποδηλώνοντας ότι οι τράπεζες κάνουν προβλέψεις κατά κύριο λόγο κατά τη διάρκεια, και όχι πριν, την οικονομική ύφεση.

Για να αναλυθεί η προβλεπτική συμπεριφορά των τραπεζών ανάλογα με την χώρα επαναλαμβάνονται πέντε παλινδρομήσεις για την Ευρώπη, την Αμερική, την Ιαπωνία, την Λατινική Αμερική και την Ασία. Τα αποτελέσματα από αυτές τις παλινδρομήσεις δείχνουν ότι όλες οι τράπεζες εκτός αυτών της Ασίας ομαλοποιούν τα κέρδη τους. Στην Ασία η αρνητική σχέση μεταξύ προβλέψεων και κερδών είναι όχι μόνο αρνητική αλλά και στατιστικά πολύ σημαντική. Επίσης, η μεταβολή των δανείων είναι αρνητική και στατιστικά σημαντική σε όλες τις παλινδρομήσεις εκτός από της Ευρώπης, ενώ ο συντελεστής της μεταβολής τους ΑΕΠ είναι αρνητικός σε όλες τις παλινδρομήσεις.

Συμπερασματικά, οι τράπεζες κατά μέσο όρο καθυστερούν τις προβλέψεις τους όταν βρίσκονται σε ευνοϊκή κατάσταση έως ότου είναι πολύ αργά και η ύφεση έχει ήδη συμβεί, διογκώνοντας τις επιπτώσεις που έχει ο οικονομικός κύκλος στα κέρδη και το κεφάλαιο των τραπεζών. Αποδεικνύεται ότι οι προβλεπτικές συμπεριφορές από χώρα σε χώρα διαφέρουν λόγω της διαφορετικότητας στο ρυθμιστικό και θεσμικό πλαίσιο.

4.2 Διαχείριση κερδών, πειθαρχία στο θεσμικό πλαίσιο, ποιότητα ελέγχου και προστασία επενδυτών

Από τη σχετική βιβλιογραφία, παρατηρούμε ότι οι χώρες με καλύτερη ποιότητα ελέγχου, πειθαρχία στους κανόνες του θεσμικού πλαισίου και υψηλότερη προστασία των επενδυτών χρησιμοποιούν λιγότερο τις προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως με στόχο τη διαχείριση κερδών, καθώς η δυνατότητα και τα κίνητρα να χειραγωγούν τα κέρδη τους μειώνεται. Αναλυτικότερα:

Οι Bouvatier, Lepetit και Strobel (2014) κάνουν μια εμπειρική έρευνα για το αν ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιούνται οι προβλέψεις για ζημίες από δάνεια με σκοπό την ομαλοποίηση των κερδών επηρεάζεται από την δομή της ιδιοκτησίας και το θεσμικό περιβάλλον.

Οι τράπεζες κάποιες φορές επιδιώκουν επιπλέον στόχους όσον αφορά τη διαχείριση, όπως εξομάλυνση των κερδών μέσω αύξησης των προβλέψεων όταν τα εισοδήματα είναι υψηλά και μείωσης τους όταν τα εισοδήματα είναι χαμηλά. Στην έρευνα εξετάζεται πιο συγκεκριμένα, εάν οι διαφορές στην δομή ιδιοκτησίας μπορούν να εξηγήσουν τις διαφορές σε επίπεδο διαχείρισης κερδών, και εάν το ρυθμιστικό περιβάλλον παίζει σημαντικό ρόλο σε ενδεχόμενη πειθαρχία αυτής της συλλογικής συμπεριφοράς.

Σε παλαιότερες έρευνες, οι οποίες χρησιμοποιούν μέτρα για τη δομή της ιδιοκτησίας σε επίπεδο χώρας για μια ομάδα εισηγμένων εταιρειών, οι συγγραφείς βρίσκουν μικτά αποτελέσματα. Αυτό το γεγονός δείχνει ότι η δομή της ιδιοκτησίας μπορεί να συσχετιστεί είτε με χαμηλά, είτε με υψηλά επίπεδα διαχείρισης κερδών. Επίσης, οι υπεύθυνοι για τη διοίκηση μπορεί να χειραγωγήσουν τα κέρδη με σκοπό να επηρεάσουν το σύνολο των πληροφοριών που χρησιμοποιούν οι εξωτερικοί επενδυτές και να μεγιστοποιήσουν το προσωπικό τους όφελος σχετικά με την καριέρα τους και τα ιδιωτικά οφέλη που έχουν από τον έλεγχο.

Για την έρευνα κατασκευάστηκε ένα δείγμα από 873 Ευρωπαϊκές εμπορικές τράπεζες 17 χωρών για την περίοδο 2004-2009 με συνολικά. Επιπλέον, έγινε ομαδοποίηση του δείγματος χωρίζοντας το σε τρεις κατηγορίες ανάλογα με τον την δομή ιδιοκτησίας. Οι τράπεζες της ομάδας 1 χαρακτηρίζονται από σχετικά διασκορπισμένη δομή ιδιοκτησίας, στην ομάδα 2 η δομή ιδιοκτησίας είναι λιγότερο διασκορπισμένη ενώ στην ομάδα 3 υπάρχει πολύ ισχυρός βαθμός συγκέντρωσης ιδιοκτησίας.

Προκειμένου να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο η ιδιοκτησιακή δομή και το ρυθμιστικό περιβάλλον μιας τράπεζας μπορεί να επηρεάσουν τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται οι προβλέψεις, γίνονται τέσσερις παλινδρομήσεις με ανεξάρτητη μεταβλητή τις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια.

Στην πρώτη παλινδρόμηση γίνεται μια διαφοροποίηση ανάμεσα στα συστατικά διακριτικής και μη διακριτικής ευχέρειας των προβλέψεων για ζημίες δανείων. Οι ανεξάρτητες που αφορούν τη διακριτική ευχέρεια είναι τα κέρδη και η καθαρή θέση ενώ για τη μη διακριτική ευχέρεια είναι τα καθαρά δάνεια, η μεταβολή των δανείων, οι προμήθειες και έσοδα από αμοιβές και το ΑΕΠ. Ο θετικός και στατιστικά σημαντικός συντελεστής των κερδών προ φόρων και προβλέψεων προς συνολικό ενεργητικό δείχνει ότι οι τράπεζες του δείγματος χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων με σκοπό την εξομάλυνση του εισοδήματός τους.

Ωστόσο, η διαχείριση κεφαλαίου δεν αποτελεί καθοριστικό παράγοντα, καθώς ο συντελεστής της σχέσης των ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων δεν είναι στατιστικά σημαντικός. Όσον αφορά τη μη διακριτική ευχέρεια στη χρήση των προβλέψεων για ζημίες από δάνεια, ο συντελεστής των δανείων προς το σύνολο του ενεργητικού είναι σημαντικός και θετικός, αναδεικνύοντας τον κίνδυνο αθέτησης για το συνολικό πιστωτικό χαρτοφυλάκιο, ενώ ο ρυθμός αύξησης των δανείων και οι μη παραδοσιακές δραστηριότητες αποδεικνύονται μη σημαντικές. Ο αρνητικός και στατιστικά σημαντικός συντελεστής της μεταβολής του ΑΕΠ δείχνει ότι οι μακροοικονομικές συνθήκες σχετίζονται με την ομαλοποίηση των κερδών αντιπροσωπεύοντας την κυκλικότητα των προβλέψεων.

Η δεύτερη παλινδρόμηση εξετάζει τις τράπεζες που έχουν χαμηλή συγκέντρωση ιδιοκτησίας. Ο συντελεστής των κερδών προ προβλέψεων και φόρων επί την ψευδομεταβλητή που δείχνει ότι δεν υπάρχει πλειοψηφία ενός μετόχου είναι αρνητικός, ένδειξη ότι οι τράπεζες αυτές δεν κάνουν διαχείριση των κερδών τους μέσω των προβλέψεων.

Με την τρίτη παλινδρόμηση εξετάζονται οι τράπεζες που έχουν μέτρια και υψηλή συγκέντρωση ιδιοκτησίας. Ο συντελεστής των κερδών επί την ψευδομεταβλητή για τις τράπεζες που έχουν μέτρια συγκέντρωση ιδιοκτησίας είναι αρνητικός και στατιστικά μη σημαντικός ενώ γι' αυτές που έχουν υψηλή συγκέντρωση ιδιοκτησίας είναι θετικός.

Εξετάζεται επίσης, εάν σε τράπεζες με υψηλή συγκέντρωση της ιδιοκτησίας, το ρυθμιστικό περιβάλλον μπορεί να περιορίσει την ομαλοποίηση των κερδών μέσω προβλέψεων από το εσωτερικό της χρησιμοποιώντας στην παλινδρόμηση ψευδομεταβλητές για την ποιότητα ελέγχου, τα ρυθμιστικά καθεστώτα και την προστασία των μετόχων μειοψηφίας. Οι χώρες με πιο αυστηρά ρυθμιστικά καθεστώτα και καλύτερη ποιότητα εξωτερικού ελέγχου χρησιμοποιούν λιγότερο τις προβλέψεις για ομαλοποίηση των κερδών καθώς τα πρόσημα των αντίστοιχων ψευδομεταβλητών είναι αρνητικά. Αντίθετα, η προστασία των μετόχων μειοψηφίας δεν έχει σημαντική επιρροή στην εξομάλυνση των κερδών, με τον συντελεστή της ψευδομεταβλητής επί των κερδών να είναι στατιστικά μη σημαντική.

Επιπλέον παράγοντες που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την τον τρόπο της ομαλοποίησης των κερδών από τις τράπεζες είναι οι προτιμήσεις ρίσκου των μετόχων, εάν οι τράπεζες είναι εισηγμένες ή όχι, αν ο έλεγχος γίνεται από μια από τις τέσσερις μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες, το είδος του μετόχου που έχει την πλειοψηφία και η πειθαρχία της αγοράς. Τα αποτελέσματα από τις παλινδρομήσεις με τους επιπλέον παράγοντες δείχνουν ότι δεν επηρεάζουν σημαντικά την ομαλοποίηση κερδών.

Συμπερασματικά, οι τράπεζες με υψηλά επίπεδα συγκέντρωσης της ιδιοκτησίας χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια με σκοπό την ομαλοποίηση των κερδών το οποίο είναι συνεπές με την υπόθεση των προσωπικών συμφερόντων της διοίκησης. Η συμπεριφορά αυτή, παρατηρείται λιγότερο σε χώρες που έχουν αυστηρό ρυθμιστικό καθεστώς ή καλύτερη ποιότητα εξωτερικού ελέγχου. Αντίθετα, οι τράπεζες με λιγότερο

συγκεντρωμένη την ιδιοκτησία τους δεν παρουσιάζουν συμπεριφορά διαχείρισης των κερδών μέσω των προβλέψεων.

Οι Bushman και Williams (2012) ερευνούν τις συνέπειες της διακριτικής ευχέρειας των προβλέψεων για ζημίες από δάνεια, στον ρόλο της λογιστικής πληροφόρησης σχετικά με την ανάληψη κινδύνων των τραπεζών. Οι υπεύθυνοι για την χάραξη της πολιτικής, πιστεύουν ότι το μοντέλο των πραγματοποιηθέντων ζημιών ενισχύει τις προκυκλικές επιπτώσεις του ρυθμιστικού κεφαλαίου, και θα έπρεπε να αλλάξει ώστε να επιτρέψει στους διαχειριστές των τραπεζών μεγαλύτερη διακριτική ευχέρεια ενσωματώνοντας έτσι μελλοντικές εκτιμήσεις στις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια. Ενώ η εξομάλυνση της προκυκλικότητας είναι ένα σημαντικό θέμα, είναι εξίσου σημαντικό να αναλυθούν και άλλες συνέπειες της λογιστικής των ζημιών από δάνεια.

Για να ερευνηθούν οι επιπτώσεις της διακριτικής ευχέρειας των προβλέψεων για ζημίες δανείων στην ανάληψη κινδύνων, χρησιμοποιήθηκε ένα μεγάλο δείγμα τραπεζών από 27 χώρες για την περίοδο 1995-2006. Όλα τα χρηματοοικονομικά δεδομένα αντλήθηκαν από την Bankscope και τα δεδομένα της αγοράς από το Datastream. Εκτιμήθηκαν δυο διαφορετικές πτυχές στην άσκηση των προβλέψεων που θεωρείται ότι αντανακλούν έναν μελλοντικό προσανατολισμό.

Το πρώτο μέτρο που υπολογίζεται είναι η εξομάλυνση (smoothing). Η υψηλότερη ευαισθησία των τρέχων προβλέψεων στα κέρδη της τρέχουσας περιόδου, ερμηνεύεται ως μεγαλύτερη διακριτική ευχέρεια στην ομαλοποίηση. Η διακριτική ευχέρεια στις προβλέψεις υπό την μορφή της ομαλοποίησης των κερδών μειώνεται από την πίεση της πειθαρχίας στην ανάληψη κινδύνων. Το δεύτερο μέτρο που εκτιμάται, καλύπτει το ποσοστό το οποίο οι προβλέψεις για ζημίες από δάνεια της τρέχουσας περιόδου δίνουν με σαφήνεια τις μελλοντικές μεταβολές των μη εξυπηρετούμενων δανείων και σχετίζονται με την ενίσχυση της πειθαρχίας για την ανάληψη κινδύνων.

Η πειθαρχία στην ανάληψη κινδύνων εξετάζεται μέσω δυο προσεγγίσεων. Η πρώτη προσέγγιση εκτιμά την επίπτωση των δύο προαναφερθέντων μέτρων στη σχέση μεταξύ των αλλαγών της διακύμανση του ενεργητικού και της αλλαγής στην μόχλευση των τραπεζών. Αυτή η ανάλυση θέτει ότι η

πειθαρχία από εξωτερικούς παράγοντες για την ανάληψη κινδύνων μπορεί να πιέσει τις τράπεζες να μειώσουν την μόχλευση τους.

Η δεύτερη προσέγγιση ερευνά τις σχέσεις μεταξύ προβλέψεων και μετατόπισης κινδύνου. Η μετατόπιση κινδύνου γίνεται όταν οι τράπεζες αυξάνουν την αξία ενός παραγώγου δικαιώματος προαίρεσης (option) χωρίς να ενσωματωθεί το πλήρες κόστος της ασφάλισης. Για την καταπολέμηση των κινήτρων των τραπεζών για μετατόπιση κινδύνου, οι καταθέτες και οι ανασφάλιστοι πιστωτές έχουν κίνητρο για την παρακολούθηση και την πειθαρχία των τραπεζών αναφορικά με την λήψη κινδύνων.

Η εμπειρική ανάλυση του άρθρου δίνει τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης με εξαρτημένη μεταβλητή τις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια και ανεξάρτητες τα κέρδη προ προβλέψεων και φόρων, την μεταβολή στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, το κεφάλαιο, το μέγεθος του ενεργητικού της τράπεζας και την ποσοστιαία μεταβολή στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Στα αποτελέσματα της παλινδρόμησης ο συντελεστής για τα κέρδη προ προβλέψεων και φόρων είναι θετικός και στατιστικά σημαντικός, που σημαίνει ότι κατά μέσο όρο οι τράπεζες ομαλοποιούν τα κέρδη τους μέσω των προβλέψεων για ζημίες από δάνεια. Ο συντελεστής για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια είναι επίσης θετικός, το οποίο συνεπάγεται ότι κατά μέσο όρο οι τράπεζες αναμένουν μελλοντικές μειώσεις στην επίδοση του χαρτοφυλακίου των δανείων τους.

Επιπλέον, εξετάζονται οι επιπτώσεις που έχουν οι δυο διαφορετικές πτυχές των προβλέψεων για ζημίες δανείων, στην ευαισθησία της μόχλευσης των τραπεζών σε σχέση με τις μεταβολές των κινδύνων. Ο συντελεστής για την ομαλοποίηση είναι θετικός και στατιστικά σημαντικός που σημαίνει ότι μειώνεται η ευαισθησία της μόχλευσης στις αλλαγές των κινδύνων. Αντίθετα, ο συντελεστής των μελλοντικών μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι αρνητικός το οποίο είναι συνεπές με την υπόθεση ότι οι μελλοντικές προβλέψεις ενισχύουν την πειθαρχία στην ανάληψη κινδύνων, αυξάνοντας την ευαισθησία της μόχλευσης στις αλλαγές των κινδύνων.

Όσο αναφορά την μετατόπιση κινδύνου, ο συντελεστής της ομαλοποίησης είναι θετικός και στατιστικά σημαντικός το οποίο σημαίνει ότι η ομαλοποίηση κερδών αυξάνει την μετατόπιση κινδύνου. Αντίθετα, ο συντελεστής των

μελλοντικών μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι αρνητικός, που σημαίνει ότι η μετατόπιση κινδύνου μειώνεται.

Τέλος, εξετάζεται ο ρόλος της διακριτικής ευχέρειας και των κινήτρων της μετατόπισης των κινδύνων και επισημαίνεται ότι στις επιχειρήσεις με χαμηλή απόδοση τα κίνητρα είναι υψηλότερα απ' ό,τι σε αυτές με υψηλές αποδόσεις.

Το κύριο συμπέρασμα είναι ότι, η διακριτική ευχέρεια στις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια μπορεί να έχει θετικές και αρνητικές συνέπειες στην πειθαρχία για τη λήψη κινδύνων, ανάλογα με το πώς τις διαχειρίζεται η διοίκηση της τραπεζής. Από τη μια μεριά η διακριτική ευχέρεια στην ομαλοποίηση κερδών μέσω των προβλέψεων επιβραδύνει την πειθαρχία για την ανάληψη κινδύνων, ενώ από την άλλη όταν καταγράφεται με συνάφεια ο βαθμός στον οποίο οι τρέχουσες προβλέψεις αναμένουν μελλοντική επιδείνωση του χαρτοφυλακίου των δανείων, ενισχύεται η πειθαρχία της ανάληψης κινδύνων.

Οι Fonseca & Gonzalez (2008), ερευνούν τους παράγοντες ομαλοποίησης κερδών μέσω της διαχείρισης των ζημιών για δάνεια. Η διαχείριση των κερδών με τη χρήση των προβλέψεων για ζημίες δανείων διαφέρει από χώρα σε χώρα ανάλογα με τους κανονισμούς, την πειθαρχία, την προστασία των επενδυτών, την χρηματοοικονομική δομή και την ανάπτυξη στον τομέα των χρηματοοικονομικών.

Στη συγκεκριμένη ανάλυση, χρησιμοποιείται ένα δείγμα με 3221 παρατηρήσεις από τράπεζες 40 χωρών, με σκοπό να αναλυθεί η επιρροή της πειθαρχίας των τραπεζών, της οικονομικής ανάπτυξης και της προστασίας των επενδυτών στην ομαλοποίηση κερδών μέσω προβλέψεων. Επιπλέον, γίνεται σύγκριση μεταξύ τραπεζών που είναι εισηγμένες και τραπεζών που δεν είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο για να ερευνηθεί εάν αυτός ο διαχωρισμός έχει κάποιο ρόλο στην ομαλοποίηση κερδών.

Η ανάλυση της χρήσης των προβλέψεων για διαχείριση κερδών εστιάζει σε δυο υποθέσεις ανάλογα το αν η χρήση γίνεται από τη διοίκηση ή την εποπτεία. Η υπόθεση διαχείρισης κινδύνων δίνει έμφαση στα κίνητρα των εποπτικών αρχών να μειώσουν την προκυκλικότητα. Από παλαιότερες έρευνες έχει αποδειχθεί ότι οι τράπεζες για να αποφύγουν τον πιστωτικό κίνδυνο δημιουργούν αποθεματικά για ζημίες δανείων κατά την περίοδο της ανάπτυξης. Σύμφωνα με τη διαχείριση κεφαλαίου η διοίκηση των τραπεζών

χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων με στόχο τη μείωση του κόστους αθέτησης των ρυθμιστικών απαιτήσεων που αφορούν τα όρια του κεφαλαίου.

Όσο αφορά τον διαχωρισμό των τραπεζών σε εισηγμένες και μη εισηγμένες στο χρηματιστήριο, έχει παρατηρηθεί από παλαιότερες έρευνες ότι οι εισηγμένες τράπεζες ομαλοποιούν περισσότερο τα κέρδη τους. Η άποψη αυτή βασίζεται στο γεγονός ότι οι τράπεζες αυτές μπορούν να επηρεάσουν την αγορά με στοχευμένη πληροφόρηση για επικοινωνία με επενδυτές (signaling) και στα ιδιωτικά συμφέροντα των διοικήσεων για διαχείριση κερδών.

Σχετικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν την ομαλοποίηση κερδών, η ανάλυση τους γίνεται από χώρα σε χώρα. Ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες είναι η προστασία των επενδυτών. Οι μεταβλητές που χρησιμοποιούνται στην έρευνα για την εξέταση αυτού του παράγοντα είναι τα δικαιώματα των μετόχων μειοψηφίας, τα δικαιώματα των πιστωτών και το νομικό πλαίσιο. Προβλέπεται ότι η αύξηση των παραπάνω μεταβλητών θα αυξήσουν την προστασία των επενδυτών με αποτέλεσμα να μειώνονται τα κίνητρα για ομαλοποίηση κερδών. Ο δεύτερος παράγοντας είναι η ποιότητα του λογιστικού συστήματος κάθε χώρας. Αναμένουμε αρνητικό πρόσημο στη σχέση διαχείρισης κερδών και λογιστικής ποιότητας καθώς όσο πιο συνεπή και αυτοτελή είναι οι λογιστικές καταστάσεις, τόσο πιο δύσκολο είναι να βρεθούν ευκαιρίες για ομαλοποίηση κερδών μέσω προβλέψεων.

Ένας ακόμα βασικός παράγοντας είναι οι κανονισμοί των τραπεζών. Δεν υπάρχει ακριβή πρόβλεψη για το πώς επηρεάζουν οι κανονισμοί των τραπεζών την ομαλοποίηση κερδών. Αφενός γιατί οι αυστηρότεροι κανονισμοί μειώνουν τις παρακινδυνευμένες δραστηριότητες των τραπεζών με αποτέλεσμα να μειώνονται και τα κίνητρα για διαχείριση κερδών. Αφετέρου δε, η μείωση της δραστηριότητας και του ανταγωνισμού μπορεί να αναγκάσει μια διοίκηση να χρησιμοποιήσει τις προβλέψεις ως μέσο ομαλοποίησης κερδών.

Επιπλέον παράγοντας είναι η εποπτεία των τραπεζών και διαχωρίζεται στην εποπτική αρχή και την ιδιωτική εποπτεία. Η επίσημη εποπτική αρχή αναφέρεται στην άμεση λήψη μέτρων για την επίλυση προβλημάτων και στην αναγνώριση προβληματικών τραπεζών. Η ιδιωτική εποπτεία μετρά την ένταση των απαιτήσεων του ελέγχου και κατά πόσο τα χρέη μειωμένης εξασφάλισης

επιτρέπονται στο ρυθμιστικό κεφάλαιο. Η σχέση που προβλέπεται για την εποπτεία και την ομαλοποίηση κερδών είναι αρνητική καθώς όσο αυξάνεται ο έλεγχος τόσο λιγότερα είναι τα κίνητρα για διαχείριση κερδών.

Τελευταίος παράγοντας που εξετάζεται είναι η δομή και ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα. Για την δομή του χρηματοπιστωτικού συστήματος αναλύεται η σχέση και η σημασία των μετοχών στην αγορά και των τραπεζών. Όταν η δομή της ιδιοκτησίας των τραπεζών είναι λιγότερο συγκεντρωμένη, οι διοίκηση έχει περισσότερες ευκαιρίες για ομαλοποίηση κερδών με απώτερο σκοπό να επηρεάσει θετικά την αγορά για την πορεία της τραπεζής. Αντίστοιχα,

για την ανάπτυξη του χρηματοοικονομικού συστήματος, μια διασκορπισμένη δομή ιδιοκτησίας σε χώρες που έχουν ανάπτυξη δίνει στη διοίκηση κίνητρα για ομαλοποίηση κερδών με σκοπό την να βελτιώσει την αντίληψη της αγοράς για την φερεγγυότητα της τράπεζας.

Για την ανάλυση χρησιμοποιήθηκε μια παλινδρόμηση με εξαρτημένη μεταβλητή τις προβλέψεις για ζημίες δανείων. Η εξαρτημένη μεταβλητή που χρησιμοποιήθηκε για τον έλεγχο ομαλοποίησης κερδών είναι τα κέρδη προ φόρων και προβλέψεων και για τη μη διακριτική ευχέρεια των προβλέψεων χρησιμοποιήθηκε η μεταβολή των δανείων. Οι δυο αυτές μεταβλητές αναμένεται να έχουν θετική σχέση με την εξαρτημένη μεταβλητή. Όσο αφορά τη διαχείριση κεφαλαίου, χρησιμοποιήθηκε η μεταβλητή του κεφαλαίου ως προς τα σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία και για τον έλεγχο προκυκλικότητας το ΑΕΠ.

Καθώς η ανάλυση γίνεται σε επίπεδο χωρών χρησιμοποιήθηκε μια ψευδομεταβλητή για τις χώρες και την περίοδο που εξετάζεται. Επιπλέον, για πιο ακριβή αποτελέσματα χρησιμοποιήθηκαν δυο υστερήσεις της μεταβλητής των προβλέψεων για να ληφθεί υπόψιν η αλλαγή στην ταχύτητα της προσαρμογής μετά το πρώτο έτος. Οι μεταβλητές αυτές προβλέπονται επίσης θετικές.

Τα αποτελέσματα από την παλινδρόμηση έδειξαν ότι ο συντελεστής των κερδών προ φόρων και προβλέψεων είναι θετικός και στατιστικά σημαντικός όπως είχε προβλεφθεί, σύμφωνα με την υπόθεση της ομαλοποίησης κερδών. Το κεφάλαιο έχει το αντίθετο πρόσημο (θετικό) από αυτό που είχε προβλεφθεί βάσει της υπόθεσης της διαχείρισης κεφαλαίων μέσω προβλέψεων. Επίσης, ο

συντελεστής του ΑΕΠ είναι αρνητικός επιβεβαιώνοντας την προκυκλικότητα των προβλέψεων για ζημίες δανείων.

Για να εξεταστούν οι διαφορές μεταξύ χωρών, επαναλαμβάνεται η ίδια παλινδρόμηση για κάθε χώρα του δείγματος ξεχωριστά. Σχετικά με την ομαλοποίηση κερδών σε εισηγμένες και μη εισηγμένες τράπεζες εισάγεται στην παλινδρόμηση η μεταβλητή των κερδών προ φόρων και προβλέψεων για κάθε χώρα και η ψευδομεταβλητή για τον διαχωρισμό σε μη εισηγμένες και εισηγμένες τράπεζες.

Από τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης προκύπτει ότι σε 13 χώρες (Βραζιλία, Χιλή, Δανία, Αίγυπτο, Ιταλία, Κορέα, Κένυα, Περού, Φιλιππίνες, Πορτογαλία, Ισπανία, Σουηδία, Βενεζουέλα) η υπόθεση της διαχείρισης κερδών μέσω προβλέψεων ισχύει καθώς ο συντελεστής των κερδών είναι θετικός και στατιστικά σημαντικός. Στην Κένυα, την Χιλή και την Ισπανία σημειώνεται ότι η ομαλοποίηση κερδών ισχύει μόνο για τις εισηγμένες τράπεζες.

Αντίθετα σε χώρες όπως η Ελλάδα, η Κολομβία, η Μαλαισία, η Ταϊλάνδη, το Πακιστάν και η Αγγλία δεν υπάρχουν στοιχεία για ομαλοποίηση κερδών. Επιπλέον, σε αντίθεση με παλαιότερες έρευνες, οι Ασιατικές τράπεζες του δείγματος μας έχουν αρνητικό και στατιστικά σημαντικό συντελεστή για τα κέρδη τους σε σχέση με τις προβλέψεις απορρίπτοντας έτσι την υπόθεση της διαχείρισης κερδών.

Τέλος, κατηγοριοποιώντας τις τράπεζες σε εισηγμένες και μη εισηγμένες στο χρηματιστήριο, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι σε 8 χώρες (Χιλή, Κολομβία, Αίγυπτο, Κένυα, Πορτογαλία, Ισπανία, Ταϊλάνδη και Περού) οι μη εισηγμένες τράπεζες χρησιμοποιούν πολύ λιγότερο τις προβλέψεις για διαχείριση των κερδών τους. Ενώ στην Ελλάδα και την Ιταλία τα στοιχεία δείχνουν το αντίθετο αποτέλεσμα.

Όσο αφορά τους παράγοντες που επηρεάζουν την ομαλοποίηση κερδών σε επίπεδο χωρών οι μεταβλητές για την προστασία των επενδυτών έχουν το αναμενόμενο αρνητικό πρόσημο. Η ένδειξη αυτή επιβεβαιώνει ότι όσο αυστηρότεροι είναι οι κανονισμοί και το θεσμικό πλαίσιο που προστατεύει τους επενδυτές τόσο λιγότερες είναι οι πιθανότητες να χρησιμοποιηθούν οι προβλέψεις για ομαλοποίηση κερδών. Το ίδιο συμβαίνει και με την αυστηρότερη προσέγγιση στην γνωστοποίηση λογιστικών καταστάσεων.

Όσο πιο ακριβή και συνεπή είναι τα λογιστικά στοιχεία καθώς οι τράπεζες αναγκάζονται να ακολουθούν τους λογιστικούς κανονισμούς τόσο μειώνεται η διαχείριση κερδών. Ωστόσο, οι θετικοί συντελεστές για την δομή και ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος υποδεικνύουν ότι υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες για ομαλοποίηση κερδών σε μια αναπτυσσόμενη αγορά λόγω των αυξημένων προσωπικών κινήτρων της διοίκησης των τραπεζών.

Συμπερασματικά, τα αποτελέσματα της έρευνας υποδεικνύουν ότι η προστασία των επενδυτών βάσει νομικού πλαισίου, η πειθαρχία καθώς και οι περιορισμοί και ο έλεγχος των δημοσιευμένων λογιστικών καταστάσεων μειώνουν τα κίνητρα για διαχείριση κερδών. Παρόλα αυτά σε χώρες με αναπτυσσόμενη αγορά και χρηματοοικονομικό σύστημα τα κίνητρα παραμένουν υψηλά. Αξίζει να σημειωθεί ότι η επίβλεψη και κάθε κανονισμός που επιβάλλεται στις τράπεζες με σκοπό να μειωθεί η λήψη αποφάσεων υψηλού ρίσκου έχει ως αποτέλεσμα την μείωση της ομαλοποίησης κερδών μέσω προβλέψεων.

Οι Balla και Rose (2015) ερευνούν τις αλλαγές στη σχέση μεταξύ κερδών και προβλέψεων για ζημίες από δάνεια, μετά την απόφαση του SEC για αυστηρότερη τήρηση των λογιστικών περιορισμών. Η απόφαση του SEC προήλθε από την συστηματική υπερτίμηση των διαθεσίμων για ζημίες από δάνεια, από τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο τράπεζες, με σκοπό την διαχείριση κερδών.

Το 1998 η απόφαση του SEC για περαιτέρω εφαρμογή των λογιστικών προτεραιοτήτων σε σχέση με τις εποπτικές προτεραιότητες επηρέασαν άμεσα τις εισηγμένες τράπεζες. Οι λογιστικές προτεραιότητες δίνουν έμφαση στην αντικειμενικότητα και συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων χρησιμοποιώντας ένα μοντέλο «πραγματοποιηθέντων ζημιών».

Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο μια ζημιά μπορεί να αναγνωριστεί μόνο όταν συμβεί ένα γεγονός το οποίο υποδηλώνει πιθανή ζημιά, το ποσό της οποίας μπορεί να υπολογιστεί εύλογα. Σύμφωνα με πολλούς συγγραφείς, το πρόβλημα με το μοντέλο των πραγματοποιηθέντων ζημιών είναι ότι συμβάλλει στην προκυκλικότητα του τραπεζικού τομέα και στη λήψη λανθασμένων αποφάσεων, καθώς η αύξηση των προβλέψεων κατά τη διάρκεια κρίσεων παρατείνει την διάρκεια τους.

Οι προβλέψεις για ζημίες από δάνεια καθώς και τα αποθεματικά για τις ζημίες αυτές έχουν σημαντικό ρόλο στην διαχείριση κερδών και κεφαλαίου. Για τους επόπτες των τραπεζών, οι επαρκείς προβλέψεις είναι ένα ζήτημα ασφάλειας καθώς μια μείωση στα αποθεματικά για ζημίες δανείων υποδηλώνει ότι οι δείκτες κεφαλαίου της τραπεζής υπερεκτιμούν την δυνατότητα της να απορροφήσει τις ζημίες. Αυξάνοντας τις προβλέψεις όταν τα κέρδη είναι υψηλά, η διοίκηση των τραπεζών αυξάνει τα αποθεματικά της ως προφύλαξη για πιθανές περιόδους ύφεσης, όπως προβλέπεται από τις εποπτικές προτεραιότητες. Η πρόωρη αναγνώριση των ζημιών από δάνεια πολλές φορές ισοδυναμεί με διαχείριση κερδών κατά τη διάρκεια του επιχειρηματικού κύκλου ώστε να απεικονίσει μεγαλύτερη σταθερότητα κερδών απ' ότι πραγματικά υφίσταται. Η συστηματική υπερτίμηση των αποθεματικών για ζημίες από δάνεια, από τις εισηγμένες τράπεζες, με σκοπό την διαχείριση κερδών οδήγησε το SEC στην απόφασή του σχετικά με την εφαρμογή των λογιστικών προτεραιοτήτων.

Οι υποθέσεις που εξετάζονται σε αυτό το άρθρο αφορούν τα αποτελέσματα που έφερε η απόφαση του SEC και είναι οι εξής:

H1.a.: Σε σύντομο χρονικό διάστημα (βραχυχρόνια) μετά την δράση του SEC, η σχέση μεταξύ κερδών (προ προβλέψεων) και προβλέψεων για ζημίες από δάνεια έγινε ασθενέστερη για τις εισηγμένες τράπεζες συγκριτικά με τις μη εισηγμένες.

H1.b.: Σε σύντομο χρονικό διάστημα (βραχυχρόνια) μετά τη δράση του SEC, η σχέση μεταξύ κερδών προ προβλέψεων και προβλέψεων για ζημίες από δάνεια, για μη εισηγμένες τράπεζες, δεν επηρεάστηκε.

H2: Σε μακροχρόνιο διάστημα μετά την απόφαση του SEC, η σχέση μεταξύ κερδών (προ προβλέψεων) και προβλέψεων για ζημίες από δάνεια έγινε ασθενέστερη τόσο για τις εισηγμένες όσο και για τις μη εισηγμένες τράπεζες.

H3: Τόσο σε μακροχρόνιο όσο και σε βραχυχρόνιο επίπεδο, μετά την απόφαση του SEC, τα αποθεματικά για ζημίες από δάνεια μειώθηκαν για τις εισηγμένες τράπεζες συγκριτικά με τις μη εισηγμένες.

Τα δεδομένα που χρειάστηκαν για την έρευνα προήλθαν από βάσεις δεδομένων που αφορούν τράπεζες (CRSP και Federal Reserve data) και έφτασαν τις 640.000 τριμηνιαίες παρατηρήσεις από 13.916 τράπεζες. Η εμπειρική ανάλυση έγινε σε δύο περιόδους, βραχυχρόνια και μακροχρόνια, ενώ αργότερα το δείγμα χωρίστηκε σε μεγάλες (άνω των 10\$ δις) και μικρές (κάτω των 10\$ δις) τράπεζες.

Στην παλινδρόμηση που χρησιμοποιείται για την έρευνα, η εξαρτημένη μεταβλητή είναι οι προβλέψεις για ζημίες από δάνεια. Οι ανεξάρτητες μεταβλητές είναι τα καθαρά έσοδα προ προβλέψεων, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, τα δάνεια και η μεταβολή τους, η μεταβολή του ακαθάριστο εγχώριο προϊόν και η καθαρή θέση των μετόχων (οι μεταβλητές αναφέρονται ως ποσοστό του Μ.Ο των περιουσιακών στοιχείων).

Η βασική μεταβλητή που ερευνάται για να φανεί πως επηρεάστηκε η ομαλοποίηση κερδών μετά τη δράση του SEC είναι τα καθαρά κέρδη προ προβλέψεων μετά το SEC. Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζονται τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης για την παραπάνω μεταβλητή (μετά τη δράση του SEC) κατηγοριοποιώντας τις τράπεζες σε εισηγμένες και μη εισηγμένες στο χρηματιστήριο.

Η σχέση μεταξύ προβλέψεων και κερδών προ προβλέψεων είναι θετική πριν την δράση του SEC τόσο για τις εισηγμένες όσο και για τις μη εισηγμένες τράπεζες. Το τρίμηνο μετά τη απόφαση του SEC, η σχέση των παραπάνω μεταβλητών για τις εισηγμένες τράπεζες, ασθενεί, ενώ για τις μη εισηγμένες έχει μικρή μεταβολή καθώς το αποτέλεσμα είναι στατιστικά μη σημαντικό. Επίσης, τα αποτελέσματα είναι συνεπή με την υπόθεση H2, καθώς σε μακροχρόνιο επίπεδο οι συντελεστές συσχέτισης μειώνονται για και για τα δυο δείγματα τραπεζών μετά την απόφαση του SEC.

Ο επιπλέον διαχωρισμός του δείγματος σε μεγάλες και μικρές τράπεζες δίνει ενδείξεις ότι η απόφαση του SEC επηρεάζει διαφορετικά τις τράπεζες, ανάλογα με το μέγεθος τους. Για τις μεγάλες εισηγμένες τράπεζες η μεταβλητή των κερδών προ προβλέψεων είναι μεν αρνητική αλλά στατιστικά μη σημαντική, που σημαίνει, ότι οι δεν επηρεάστηκαν μετά την απόφαση του SEC. Για μικρές εισηγμένες τράπεζες η μεταβλητή είναι αρνητική και

στατιστικά σημαντική. Οι μικρές τράπεζες σταμάτησαν την ομαλοποίηση κερδών μετά τη δράση του SEC.

Όσο αφορά τις μη εισηγμένες τράπεζες, για τις μεγάλες η σχέση κερδών προ προβλέψεων και προβλέψεων για ζημίες δανείων είναι θετική και στατιστικά σημαντική στο βραχυπρόθεσμο δείγμα. Αυτό σημαίνει ότι γι' αυτές τις τράπεζες η ομαλοποίηση κερδών αυξήθηκε αμέσως μετά τη δράση του SEC. Αντίθετα, στο μακροχρόνιο δείγμα η σχέση κερδών και προβλέψεων είναι αρνητική και στατιστικά σημαντική.

Οι μικρές μη εισηγμένες τράπεζες έμειναν ανεπηρέαστες αμέσως μετά τη δράση του SEC με τη μεταβλητή των κερδών προ προβλέψεων στατιστικά μη σημαντική. Εν αντιθέσει με το βραχυχρόνιο δείγμα, μακροχρόνια η μεταβλητή γίνεται αρνητική και στατιστικά σημαντική, δείχνοντας ότι οι μικρές τράπεζες μείωσαν την ομαλοποίηση των κερδών τους.

Συμπερασματικά, τα αποτελέσματα από τις παλινδρομήσεις στο άρθρο δείχνουν ότι βραχυχρόνια η σχέση μεταξύ κερδών και προβλέψεων γίνεται ασθενέστερη για τις εισηγμένες τράπεζες σε σύγκριση με τις μη εισηγμένες. Επιπλέον, φαίνεται πως μακροχρόνια επηρεάζονται και τα δυο είδη τραπεζών και ιδιαίτερα οι μεγάλες τράπεζες που δεν είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο.

Οι Leuz, Nanda και Wysocki (2003) ερευνούν τις διαφορές στην διαχείριση των κερδών 31 χωρών με βασική υπόθεση ότι η διοίκηση, με στόχο να προστατεύσει τα ιδιωτικά της συμφέροντα χρησιμοποιεί τα κέρδη της ώστε να αποκρύψει την πραγματική απόδοση της επιχείρησης από την αγορά. Όταν όμως η προστασία των επενδυτών είναι υψηλή, η διαχείριση των κερδών είναι δύσκολο να επιτευχθεί με αποτέλεσμα να μειώνονται τα κίνητρα της διοίκησης.

Από παλαιότερες έρευνες υπάρχουν ενδείξεις ότι η προστασία των επενδυτών είναι ένας σημαντικός παράγοντας της ομαλοποίησης των κερδών. Πολλές φορές η διοίκηση μιας επιχείρησης λειτουργεί προσπαθώντας να αποκρύψει τα κίνητρα της για διαχείριση κερδών, καθώς αν κάτι τέτοιο γινόταν αντιληπτό από τους επενδυτές θα ζητούσαν αυστηρότερους κανονισμούς και περισσότερη πειθαρχία προς τη διοίκηση.

Η ανάλυση της έρευνας βασίζεται στα λογιστικά στοιχεία 31 χωρών για την περίοδο 1990-1999. Αρχικά γίνεται κατηγοριοποίηση των δεδομένων σε

ομάδες, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά της κάθε χώρας. Η πρώτη αφορά οικονομίες με μεγάλες χρηματιστηριακές μετοχές, χαμηλή συγκέντρωση ιδιοκτησίας και αυστηρό νομικό πλαίσιο για την προστασία των επενδυτών.

Η δεύτερη ομάδα αφορά μεσαίες χρηματιστηριακές αγορές, με υψηλής συγκέντρωσης ιδιοκτησία, λίγα δικαιώματα επενδυτών αλλά αυστηρό νομικό πλαίσιο. Η Τρίτη και τελευταία ομάδα αφορά οικονομίες με αδύναμη νομική στήριξη. Η ομαδοποίηση αυτή δείχνει τις μεγάλες διαφορές που υπάρχουν στις χώρες σχετικά με την διαχείριση κερδών. Η πρώτη και η δεύτερη ομάδα που έχουν υψηλή νομική προστασία των επενδυτών έχει χαμηλότερα ποσοστά ομαλοποίησης κερδών σε σύγκριση με αυτές της τρίτης ομάδας.

Για την εμπειρική ανάλυση χρησιμοποιούνται τέσσερα διαφορετικά μέτρα διαχείρισης των κερδών σε επίπεδο χωρών που συγκεντρώνουν διάφορες διαστάσεις κατά τις οποίες οι εμπλεκόμενοι μπορούν να ασκήσουν τη διακριτική τους ευχέρεια με σκοπό να διαχειρίζονται τα κέρδη. Το πρώτο από τα μέτρα που χρησιμοποιούνται εκτιμά τον βαθμό στον οποίο η διοίκηση ομαλοποιεί τα κέρδη της μειώνοντας τη μεταβλητότητα τους. Το δεύτερο μέτρο αφορά την λογιστική διακριτική ευχέρεια με στόχο την απόκρυψη των οικονομικών μεταβολών στις χρηματοροές της επιχείρησης. Το τρίτο μέτρο χρησιμοποιεί το μέγεθος των δεδουλευμένων στοιχείων για να οριστεί ο βαθμός στον οποίο οι εμπλεκόμενοι ασκούν διακριτική ευχέρεια στις οικονομικές καταστάσεις των κερδών. Το τελευταίο μέτρο αντιπροσωπεύει τη χρήση της λογιστικής διακριτικής ευχέρειας για την αποφυγή της καταγραφής μικρών ζημιών στις οικονομικές τους καταστάσεις. Σε γενικές γραμμές οι διοίκηση έχει κίνητρο να αποφύγει την καταγραφή ζημιών ανεξαρτήτως μεγέθους, όμως είναι δύσκολο να γίνει αυτό για μεγάλες ζημιές λόγω τις περιορισμένης διακριτικής ευχέρειας.

Για κάθε ένα από αυτά τα μέτρα, οι χώρες ταξινομούνται έτσι ώστε όσο υψηλότερο το ποσοστό, τόσο μεγαλύτερη η διαχείριση κερδών. Ωστόσο, τα μέτρα για τη διαχείριση κερδών συσχετίζονται μεταξύ τους σε μεγάλο βαθμό γι' αυτό χρησιμοποιείται το σύνολο των μέτρων της διαχείρισης κερδών το οποίο υπολογίζεται με βάση τον μέσο όρο της κατάταξης των χωρών για τα τέσσερα μεμονωμένα μέτρα διαχείρισης κερδών.

Για την έρευνα χρησιμοποιήθηκε μια πολλαπλή παλινδρόμηση η οποία εξετάζει την σχέση μεταξύ διαχείρισης κερδών και προστασίας των

επενδυτών. Στην πρώτη παλινδρόμηση χρησιμοποιείται ως εξαρτημένη μεταβλητή το σύνολο των μέτρων της διαχείρισης κερδών και ως ανεξάρτητες, τα δικαιώματα τρίτων και η νομική ισχύ. Τα αποτελέσματα από την παραπάνω ανάλυση δείχνουν ότι οι ανεξάρτητες μεταβλητές σχετίζονται αρνητικά με τη διαχείριση κερδών. Η δεύτερη παλινδρόμηση γίνεται με τη μέθοδο των ελάχιστων τετραγώνων σε δύο στάδια (2SLS) με επεξηγηματικές μεταβλητές το μέγεθος του κατά κεφαλήν ΑΕΠ των χωρών και τρεις ψευδομεταβλητές που καθορίζουν αν η προέλευση του νομικού πλαισίου είναι από την Αγγλία, την Γερμανία, την Γαλλία ή τη Σκανδιναβία. Τα αποτελέσματα και αυτής της παλινδρόμησης ήταν ίδια με αυτά της πρώτης.

Η τρίτη παλινδρόμηση γίνεται επίσης με την μέθοδο των ελαχίστων τετραγώνων σε δύο στάδια για εξεταστεί η υπόθεση της θετικής σχέσης της διαχείρισης κερδών με τα οφέλη του ιδιωτικού ελέγχου. Τα αποτελέσματα από την παλινδρόμηση είναι συνεπή με την παραπάνω υπόθεση και στατιστικά σημαντικά.

Συμπερασματικά, η σχέση της διαχείρισης κερδών με τα δικαιώματα των μετόχων μειοψηφίας και την νομική ισχύ είναι αρνητική. Αυτό υποδεικνύει ότι η διαχείριση κερδών μειώνεται όταν η προστασία των επενδυτών είναι καλύτερη γιατί η διοίκηση έχει λιγότερα κίνητρα και ευκαιρίες για να παρέμβει στις οικονομικές καταστάσεις.

Ο Dahl (2013) εξετάζει τον τρόπο χρήσης των προβλέψεων για ζημίες από δάνεια σε όλες τις τράπεζες οι οποίες διαφέρουν στην άσκηση του εξωτερικού τους ελέγχου. Επιπλέον, εξετάζει αν οι τράπεζες οι οποίες υποβάλλονται σε δύο διαφορετικούς τύπους εξωτερικού ελέγχου ή εξαιρούνται από τον εξωτερικό έλεγχο, τείνουν προς ένα κοινό πρότυπο για τις προβλέψεις από δάνεια.

Στην έρευνα χρησιμοποιούνται δύο μεταβλητές για τις προβλέψεις. Η πρώτη είναι το ποσοστό των προβλέψεων προς τα μη δεδουλευμένα δάνεια και η δεύτερη ο όρος των προβλέψεων προς τα συνολικά δάνεια. Η πρώτη μεταβλητή αντικατοπτρίζει τη χρηματοδότηση των αποθεματικών που συνδέονται με μεμονωμένα δάνεια τα οποία έχουν απομειωθεί σύμφωνα με μοντέλο των «πραγματοποιηθέντων ζημιών». Η δεύτερη μεταβλητή συμπεριλαμβάνει, επιπλέον, τη χρηματοδότηση των "συμπληρωματικών"

αποθεματικών τα οποία απομειώνονται βάσει του μοντέλου των «αναμενόμενων ζημιών».

Όσο αφορά τον έλεγχο, υπάρχουν τρεις κατηγορίες. Η πρώτη αφορά τον εξωτερικό έλεγχο σε επίπεδο τραπεζών, η δεύτερη τον εξωτερικό έλεγχο στις εταιρίες που έχουν τις τράπεζες και η τρίτη αφορά μη ελεγχόμενες τράπεζες. Και για τις τρεις κατηγορίες οι προβλέψεις ξεπερνούν τα μη δεδουλευμένα δάνεια το οποίο συνάδει με τη χρηματοδότηση των αποζημιώσεων για ζημίες από δάνεια με τη χρήση προβλέψεων που σχετίζονται τόσο με τα αδιανέμητα δάνεια όσο και με τα απομειωμένα.

Για την έρευνα χρησιμοποιεί 75.505 παρατηρήσεις για την περίοδο 1995-2009 από τράπεζες με ενεργητικό λιγότερο από \$500 εκατομμύρια. Αποκλείονται από το δείγμα οι μεγάλες τράπεζες καθώς όλες τους ελέγχονται με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η σύγκριση ελεγχόμενων και μη ελεγχόμενων τραπεζών. Η εξέταση γίνεται σε 7 μικρότερα δείγματα για τράπεζες που διαφέρουν κατά το μέγεθος, την συγκέντρωση δανείων και την κεφαλαιοποίηση.

Η μέτρηση των διαφορών που έχουν κατηγοριοποιηθεί ως προς τον τρόπο με τον οποίο οι τράπεζες χειρίζονται τις προβλέψεις κατά τη διάρκεια μιας μεταβατικής περιόδου είναι δύσκολη. Γι' αυτό το λόγο χρησιμοποιείται η έννοια της «προσέγγισης» η οποία ορίζεται ως μια διαδικασία προς έναν κοινό στόχο για τις προβλέψεις για ζημίες δανείων. Ο στόχος αυτός αντιπροσωπεύει ένα βέλτιστο επίπεδο προβλέψεων που θέλουν να πετύχουν οι τράπεζες. Στην παλινδρόμηση που χρησιμοποιείται για την έρευνα ορίζεται ως εξαρτημένη μεταβλητή οι προβλέψεις για ζημίες από δάνεια. Ανεξάρτητες μεταβλητές ορίζονται οι κατηγορίες ελέγχου για κάθε τράπεζα, ο κοινός στόχος για τις προβλέψεις και η παράμετρος που καθορίζει τον ρυθμό προσαρμογής των προβλέψεων για κάθε κατηγορία.

Τα αποτελέσματα δείχνουν σύγκλιση μεταξύ όλων των κατηγοριών των τραπεζών όσον αφορά τον καθορισμό των δεικτών στόχων για τις προβλέψεις προς μη δεδουλευμένα δάνεια. Για τις μεγάλες τράπεζες η σύγκλιση αυτή ισχύει και για τις δυο μεταβλητές προβλέψεων (προβλέψεις/δεδουλευμένα και προβλέψεις/συνολικά δάνεια). Τα στοιχεία αυτά υποδηλώνουν ότι η διαφορά στη διαχείριση των προβλέψεων μειώνεται ανάλογα με το μέγεθος.

Για τις τράπεζες που έχουν υψηλή συγκέντρωση εμπορικών και καταναλωτικών δανείων, η σύγκλιση υπάρχει και στις δυο μεταβλητές προβλέψεων. Ενώ στις τράπεζες που έχουν υψηλή συγκέντρωση σε δάνεια ακινήτων η σύγκλιση υπάρχει μόνο στις προβλέψεις προς μη δεδουλευμένα δάνεια. Τέλος, για τις τράπεζες οι οποίες διαφέρουν στην κεφαλαιοποίηση τα αποτελέσματα δείχνουν ότι υπάρχει απόκλιση στις προβλέψεις για τις υψηλά κεφαλαιοποιημένες τράπεζες, ενώ για της λιγότερο κεφαλαιοποιημένες υπάρχει σύγκλιση μόνο στις προβλέψεις προς μη δεδουλευμένα δάνεια.

Τα στοιχεία υποδεικνύουν επίσης ότι οι τράπεζες χωρίς εξωτερικό έλεγχο έχουν χαμηλότερους δείκτες στόχου για προβλέψεις προς δάνεια από της ελεγχόμενες τράπεζες σε πολλά από τα δείγματα. Αυτό είναι συνεπές με παλαιότερες έρευνες στις οποίες έχει αποδειχθεί ότι οι τράπεζες με εξωτερικό έλεγχο έχουν μια πιο συντηρητική προσέγγιση των προβλέψεων τους, λιγότερη ομαλοποίηση κερδών και λιγότερες πτωχεύσεις τραπεζών.

Συμπερασματικά, η σύγκλιση των δεικτών στόχου για τις προβλέψεις προς μη δεδουλευμένα δάνεια υπάρχει σε έξι από τα επτά δείγματα. Αυτό μπορεί να σχετίζεται με τις αλλαγές στις ρυθμίσεις και τους κανονισμούς των τραπεζών με σκοπό την απόδοση καλύτερων οικονομικών καταστάσεων, καθιστώντας τα ίδια δάνεια να υπόκεινται στις ίδιες απαιτήσεις για τη μέτρηση της απομείωσης. Απ' την άλλη μεριά η σύγκλιση στους δείκτες στόχου των προβλέψεων προς δάνεια εντοπίζεται σε τρία από τα επτά δείγματα. Η μεγαλύτερη απόκλιση σε αυτούς τους δείκτες για τις προβλέψεις προς δάνεια φαίνεται πως εξυπηρετεί τη διακριτική ευχέρεια της διοίκησης των τραπεζών.

Οι Kanagarethnam, Lim και Lobo (2010), εξετάζουν τη σχέση μεταξύ της φήμης των ελεγκτών και της διαχείρισης κερδών. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζονται οι επιπτώσεις από τις δυο πτυχές της φήμης των ελεγκτών, το είδος του ελεγκτή και την ειδίκευση του, στη διαχείριση κερδών. Η βασική πρόβλεψη είναι ότι η φήμη των ελεγκτών είναι αρνητικά συσχετισμένη με τη διαχείριση κερδών από τις τράπεζες ακόμα και μετά τον έλεγχο για διάφορους διεθνείς θεσμικούς παράγοντες και παράγοντες παρακολούθησης τραπεζών.

Ο έλεγχος των ζημιών απομείωσης και των προβλέψεων για ζημίες από δάνεια είναι γενικά μια δύσκολη διαδικασία. Οι ελεγκτές υψηλής φήμης έχουν κίνητρά να παρέχουν υψηλής ποιότητας ελέγχους για να μην ρισοκινδυνέψουν την καριέρα τους. Επομένως, η φήμη του ελεγκτή είναι

σημαντική για την αξιολόγηση της επάρκειας των ζημιών από δάνεια και των κινήτρων διαχείρισης των κερδών της διοίκησης των τραπεζών.

Σύμφωνα με παλαιότερες έρευνες, όσο πιο καλός είναι ο έλεγχος των τραπεζών τόσο καλύτερη η ποιότητα των κερδών και λιγότερη η διαχείρισή τους. Συνεπώς, αναμένεται ότι η διαχείριση κερδών είναι λιγότερη για τις τράπεζες που ελέγχονται από τις 5 μεγαλύτερες ελεγκτικές εταιρίες (Big 5).

Ωστόσο, επειδή οι τράπεζες που λειτουργούν σε ένα περιβάλλον, όπου παρακολουθούνται από τις κεντρικές τράπεζες και άλλους ρυθμιστικούς οργανισμούς, η φήμη του ελεγκτή μπορεί να μην είναι εξίσου σημαντική σε σχέση με τις βιομηχανικές επιχειρήσεις όσον αφορά τη διαχείριση κερδών. Έτσι η πρώτη υπόθεση που εξετάζεται σε αυτή την έρευνα είναι ότι η διαχείριση κερδών στις τράπεζες δεν σχετίζεται με το αν ο έλεγχος τους γίνεται από τις Big5 ελεγκτικές.

Η δεύτερη υπόθεση που εξετάζεται αφορά την εξειδίκευση του ελεγκτή. Γενικότερα όσο πιο εξειδικευμένος είναι ο ελεγκτής τόσο καλύτερος είναι ο έλεγχος. Παρόλα αυτά επειδή οι τράπεζες όπως προαναφέρθηκε ανήκουν σε ένα περιβάλλον με πολλές ρυθμίσεις και ελέγχους, τα οφέλη από την εξειδίκευση ενός ελεγκτή μπορεί να μην είναι τόσο σαφή όσο θα ήταν σε μια άλλη εταιρεία. Καταλήγοντας έτσι στην δεύτερη υπόθεση όπου η διαχείριση κερδών από τις τράπεζες δεν σχετίζεται με το αν ο ελεγκτής έχει κάποια ειδίκευση στον τραπεζικό τομέα.

Η βασική υπόθεση της έρευνας είναι ότι η φήμη των ελεγκτών μειώνει την διαχείριση κερδών των τραπεζών. Για το δείγμα χρησιμοποιήθηκαν 6072 παρατηρήσεις από τράπεζες 29 χωρών από όλο τον κόσμο ενώ τα δεδομένα αντλήθηκαν από την BankScope για την περίοδο 1993-2006.

Το πρώτο μοντέλο που εξετάζεται έχει ως εξαρτημένη μεταβλητή την συγκριτική συμπεριφορά που συνδυάζει τις δυο πρώτες μεταβλητές της διαχείρισης κερδών, διαχείριση κερδών για αποφυγή ζημιών και *managing earnings for just meetings-or-beating prior year's earnings*. Στο δεξί σκέλος του μοντέλου υπάρχουν μεταβλητές ανά χώρα όπως η νομική ισχύ και το χρηματοπιστωτικό σύστημα κάθε χώρας, ανά τράπεζα όπως περιοριστικοί κανονισμοί και εποπτεία, και διάφορες άλλες μεταβλητές που αφορούν το μέγεθος των τραπεζών, την ανάπτυξη, τα δάνεια, τις μεταβολές στις χρηματοροές και τα επιδόματα λόγω ζημιών. Οι πιο σημαντικοί συντελεστές

προς εξέταση είναι οι ψευδομεταβλητές που δείχνουν αν η τράπεζα εξετάζεται από τις Big5 ελεγκτικές, και αν ο ελεγκτής έχει ειδίκευση στον τομέα που εξετάζει.

Αναμένεται ότι, αν η μεγάλη φήμη των ελεγκτών μειώνει τη διαχείριση κερδών, οι συντελεστές των ψευδομεταβλητών που αναφέρθηκαν πιο πάνω θα είναι αρνητικοί. Αντίθετα, αν η φήμη του ελεγκτή δεν παίζει σημαντικό ρόλο στη μείωση της διαχείρισης κερδών τότε οι συντελεστές των ψευδομεταβλητών θα είναι στατιστικά μη σημαντικοί.

Για να εξεταστεί η σχέση μεταξύ προβλέψεων για ζημίες από δάνεια και φήμης των ελεγκτών χρησιμοποιείται μια παλινδρόμηση σε δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο η εξαρτημένη μεταβλητή είναι οι προβλέψεις για ζημίες από δάνεια. Οι ανεξάρτητες είναι αρχική αποζημίωση απώλειας δανείου, οι δανειακές επιβαρύνσεις, η μεταβολή των δανείων, το σύνολο των δανείων, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και οι κατηγορίες δανείων (στεγαστικά, εταιρικά κ.ά). Στο δεύτερο στάδιο, εξετάζεται η σχέση μεταξύ των μεταβλητών της φήμης των ελεγκτών και της απόλυτης τιμής των συντελεστών διακριτικής ευχέρειας των προβλέψεων. Σε αυτό το στάδιο η εξαρτημένη μεταβλητή είναι η διακριτική ευχέρεια των προβλέψεων για ζημίες από δάνεια, η οποία έχει θετικό αντίκτυπο στα κέρδη.

Ως ανεξάρτητες ορίζονται τα κέρδη προ φόρων και προβλέψεων, το μέγεθος των τραπεζών, η ανάπτυξη, οι προβλέψεις για ζημίες δανείων της προηγούμενης χρονιάς, οι κανονισμοί των τραπεζών, η επίβλεψη, η νομική ισχύ και οι ψευδομεταβλητές που αφορούν την ειδίκευση των ελεγκτών και το αν η τράπεζα ελέγχεται από τις Big5. Οι ενδιαφέρον μεταβλητές είναι οι δυο ψευδομεταβλητές για τις οποίες αναμένονται αρνητικοί συντελεστές αν η φήμη των ελεγκτών μειώνει τη διαχείριση κερδών.

Όσο αφορά το πρώτο μοντέλο, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι συντελεστές των ψευδομεταβλητών για την ειδίκευση των ελεγκτών και για το αν οι τράπεζες ελέγχονται από τις Big5 είναι αρνητικοί και στατιστικά σημαντικοί απορρίπτοντας έτσι τις υποθέσεις που τέθηκαν στην αρχή. Το αποτέλεσμα αυτό υποδεικνύει ότι οι τράπεζες διαχειρίζονται λιγότερο τα κέρδη τους για αποφυγή ζημιών και για just-meet-or-beat prior year's earnings όταν ελέγχονται από ελεγκτές υψηλής φήμης.

Στο δεύτερο μοντέλο, το οποίο χωρίζεται σε δύο στάδια, οι μεταβλητές μη διακριτικής ευχέρειας των προβλέψεων που είναι τα δάνεια, οι καθαρές επιβαρύνσεις δανείων και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, έχουν θετική σχέση με τις προβλέψεις για ζημίες δανείων όπως ήταν αναμενόμενο.

Στο δεύτερο στάδιο οι συντελεστές των ψευδομεταβλητών είναι επίσης αρνητικοί, όπως είχε προβλεφθεί. Το αποτέλεσμα αυτό είναι συνεπές με τη βασική υπόθεση ότι όσο μεγαλύτερη είναι η φήμη των ελεγκτών που ελέγχουν την τράπεζα, τόσο μικρότερη είναι η διαχείριση κερδών.

Συμπερασματικά, η εύρινα αυτή δείχνει ότι τόσο το είδος του ελέγχου (αν γίνεται από τις Big5 ελεγκτικές εταιρίες ή όχι) όσο και η ειδίκευση των ελεγκτών μειώνουν την διαχείριση κερδών μέσω προβλέψεων. Σημειώνεται επίσης πως η μεταβλητή που αφορά την εξειδίκευση των ελεγκτών είναι στατιστικά πιο σημαντική για τη μείωση της διαχείρισης κερδών σε σύγκριση με τον τύπο του ελέγχου. Όλα αυτά τα αποτελέσματα οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η φήμη του ελεγκτή παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στη μείωση της διαχείρισης κερδών των τραπεζών.

5. ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σκοπός της διατριβής είναι να μελετήσει τη σχέση μεταξύ προβλέψεων για ζημίες από δάνεια και χειραγώγησης κερδών. Επιπλέον, εξετάζεται το κατά πόσο η ποιότητα πληροφόρησης έχει σημαντικό ρόλο στη χρήση των προβλέψεων για ζημίες δανείων από τις διοικήσεις των τραπεζών. Η έρευνα γίνεται για την περίοδο 2000-2015 για τις χώρες της Ευρωζώνης. Οι ανεξάρτητες μεταβλητές προέρχονται από τα αναλυθέντα άρθρα της βιβλιογραφίας και κυρίως από αυτά των Ahmed, Takeda and Thomas (1999), Bouvatier, Lepetit, Strobel (2013), El Sood (2012), Francesca and Gonzales (2007), Curcio and Hasan (2013), Beatty et al. (1995), και Leventis, Dimitropoulos and Anandarajan (2010).

5.1 Εξίσωση προς μελέτη

Η προς εκτίμηση εξίσωση είναι :

$$\begin{aligned} \frac{LLP_{ict}}{T.A.ict} = & \beta_0 + \beta_1 \frac{EBTP_{ict}}{T.A.ict} + \beta_2 Tier1_{ict} + \beta_3 \frac{\Delta EBTP_{ict+1}}{T.A.ict} + \beta_4 \Delta GDP_{ct} \\ & + \beta_5 REGULATORY QUALITY_{ct} + \beta_6 CONTRACT ENFORCEMENT_{ct} \\ & + \beta_7 LAW QUALITY_{ct} + \beta_8 \frac{TOTAL LOANS_{ict}}{T.A.ict} \\ & + \beta_9 \frac{NPLS_{ict}}{T.A.ict} + c_t + c_c + e_{ict} \end{aligned}$$

Όπου το i συμβολίζει την τράπεζα, το c την χώρα, και t τον χρόνο.

Οι μεταβλητές του υποδείγματος μας ερμηνεύονται ως εξής:

Εξαρτημένη μεταβλητή:

LLP/Total Assets. Αφορά τις προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως/ Συνολικό ενεργητικό. Θα χρησιμοποιηθεί ως εξαρτημένη μεταβλητή για να ελεγχθεί η διαχείριση κερδών και κεφαλαίου μέσω των προβλέψεων απομειώσεως δανείων καθώς και η σχέση της με την ποιότητα πληροφόρησης.

Οι επεξηγηματικές μεταβλητές αναλύονται στη συνέχεια και είναι οι εξής:

EBTP/Total Assets. Κέρδη προ φόρων και προβλέψεων/ Συνολικό ενεργητικό. Από προηγούμενες έρευνες, Ahmed, Takeda and Thomas (1999), Bouvatier, Lepetit, Strobel (2013), El Sood (2012), Francesca and Gonzales (2007), Curcio and Hasan (2013) και Leventis, Dimitropoulos and Anandarajan (2010) έχει αποδειχθεί ότι η μεταβλητή αυτή είναι πολύ σημαντική για εξέταση της ομαλοποίησης κερδών.

Όταν ο συντελεστής για τη σχέση προβλέψεων και κερδών είναι θετικός τότε υπάρχει ομαλοποίηση κερδών από τις τράπεζες. Αν ο συντελεστής είναι αρνητικός δεν υπάρχει ένδειξη για ομαλοποίηση κερδών όπως αναφέρεται, σε έρευνες τις βιβλιογραφίας, ότι έγινε κατά τη διάρκεια της κρίσης.

Ωστόσο, αρνητικός συντελεστής μεταξύ κερδών και προβλέψεων για ζημίες απομειώσεως μπορεί να υποδεικνύει επικοινωνία με τους επενδυτές (signaling) καθώς όταν αυξάνονται οι προβλέψεις, με αποτέλεσμα τη μείωση των κερδών, η διοίκηση σηματοδοτεί στην αγορά ότι υπάρχει εμπιστοσύνη στην τράπεζα και δεν έχει λόγο να αποκρύψει ή να χειραγωγήσει στοιχεία των οικονομικών της καταστάσεων.

Tier1. Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας είναι ο λόγος των κεφαλαίων Tier 1 με το σταθμισμένο ως προς τον κίνδυνο ενεργητικό, όπως ορίζεται από τη βιβλιογραφία Ahmed, Takeda and Thomas (1999), Beatty et al. (1995) και Leventis, Dimitropoulos και Anandarajan (2010), είναι η ανεξάρτητη μεταβλητή που αφορά την διαχείριση κεφαλαίου.

Θετικός συντελεστής μεταξύ προβλέψεων για ζημίες δανείων και ρυθμιστικού κεφαλαίου είναι ένδειξη για διαχείριση κεφαλαίου. Όταν τα εποπτικά κεφάλαια των τραπεζών είναι σε χαμηλά επίπεδα, οι διοικήσεις των τραπεζών έχουν κίνητρα να εμφανίσουν λιγότερες προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως. Κατά συνέπεια, οι μείωση των προβλέψεων οδηγεί σε αύξηση των κερδών τα οποία συμβάλλουν στην αύξηση των εποπτικών κεφαλαίων.

GDP Growth. Η μεταβολή του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος σύμφωνα με τους Laeven and Majnoni (2003), Curcio and Hasan (2013) και Fronsasca and Gonzales (2007) εξετάζει την προκυκλικότητα των προβλέψεων για ζημίες δανείων. Όταν ο συντελεστής της μεταβολής του ΑΕΠ είναι αρνητικός τότε, σε περιόδους ταχείας ανάπτυξης οι τράπεζες μειώνουν τις προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως για να αυξηθούν τα κέρδη τους ώστε να είναι προετοιμασμένες σε περίπτωση ύφεσης. Ως αποτέλεσμα αυξάνονται οι χορηγήσεις δανείων ενισχύοντας την προκυκλικότητα. Αντίθετα, ο θετικός συντελεστής της μεταβολής του ΑΕΠ δείχνει ότι η αύξηση στις προβλέψεις για ζημίες δανείων αυξάνει τα αποθεματικά μειώνοντας την προκυκλικότητα.

$\Delta EBTP_{t+1}/Total\ assets.$ Σύμφωνα με τους Ahmed, Takeda and Thomas (1999), Curcio and Hasan (2013), και Bouvatier, Lepetit, Strobel (2013) η μεταβλητή αυτή ορίζεται ως η διαφορά στα κέρδη τρέχουσας και επόμενης περιόδου προς το συνολικό ενεργητικό της τρέχουσας περιόδου ($EBTP_{i,t+1} - EBTP_{i,t}/T.A_{i,t}$). Ο λόγος αυτός, χρησιμοποιείται για τον έλεγχο της επικοινωνίας με επενδυτές (signaling). Για να ισχύει η υπόθεση της επικοινωνίας με τους επενδυτές μέσω των προβλέψεων απομείωσης κερδών, αναμένω ότι το πρόσημο της παραπάνω μεταβλητής να είναι θετικό.

Ακολουθούν τρεις μεταβλητές οι οποίες χρησιμοποιούνται ως μέτρα για το μέγεθος της ασυμμετρίας πληροφόρησης. Αναμένω οι μεταβλητές να έχουν αρνητικό πρόσημο καθώς η αύξηση αυτών τους οδηγεί σε μείωση του προβλήματος της ασύμμετρου πληροφόρησης συμβάλλοντας έτσι στην μείωση των κινήτρων και της δυνατότητας για χειραγώγηση κερδών.

Regulatory Quality. Η Ποιότητα θεσμικού πλαισίου καταγράφει τις αντιλήψεις για την ικανότητα της κυβέρνησης να διατυπώνει και να εφαρμόζει υγιείς πολιτικές και κανονισμούς. Ο δείκτης αυτός ελέγχει την σχέση μεταξύ ποιότητας θεσμικού πλαισίου και προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως.

Law Quality. Το κράτος δικαίου καταγράφει το βαθμό στον οποίο οι παράγοντες της οικονομίας έχουν εμπιστοσύνη και συμμορφώνονται με τους κανόνες της κοινωνίας και ειδικότερα με την ποιότητα της εκτέλεσης των συμβάσεων, των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και των δικαστηρίων.

Contract enforcement. Ο δείκτης αυτός αφορά την εφαρμογή των συμβολαίων και μετρά κατά πόσο τηρούνται οι όροι των συμβολαίων καθώς και το χρονικό διάστημα στο οποίο μπορεί να αποζημιωθεί κάποιος από τους αντισυμβαλλόμενους όταν δεν τηρηθεί η συμφωνία. Όταν ο δείκτης αυτός είναι υψηλός σημαίνει ότι υπάρχει πειθαρχία και τήρηση των συμβολαίων. Επιπλέον το διάστημα αποζημίωσης είναι μικρό το οποίο παράλληλα σημαίνει εύρυθμη λειτουργία του νομικού πλαισίου και των αρχών.

Επιπλέον, εξετάζονται δυο μεταβλητές για το μέρος των προβλέψεων το οποίο δεν είναι στην διακριτική ευχέρεια των τραπεζών και είναι οι ακόλουθες.

LOANS/Total Assets. Η μεταβλητή αυτή αφορά το ποσοστό των συνολικών δανείων προς το σύνολο του ενεργητικού.

ΔNLPs/Total Assets. Μη εξυπηρετούμενα δάνεια προς συνολικό ενεργητικό.

Οι μεταβλητές αυτές υποδεικνύουν ότι οι προβλέψεις για ζημίες δανείων δεν χρησιμοποιούνται για χειραγώγηση κερδών αλλά και για προστασία των τραπεζών από πιθανότητα χρεοκοπίας. Για παράδειγμα, όταν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και τα συνολικά δάνεια αυξάνονται τότε οι τράπεζες αυξάνουν τις προβλέψεις απομειώσεως δανείων για να αυξήσουν τις συσσωρευμένες απομειώσεις. Γι' αυτό τον λόγο αναμένω θετικά πρόσημα για τους συντελεστές των παραπάνω μεταβλητών.

Πίνακας 5.1 Αναμενόμενα πρόσημα των ανεξάρτητων μεταβλητών.

ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ	ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΗΜΟ
Earnings Before Taxes and Provisions/ Total assets	+/-
Tier 1 Capital	+
Δ Earnings Before Taxes and Provisions/ Total assets	+
GDP Growth	+/-
Regulatory Quality	-
Law Quality	-
Enforceability of Contracts	-
Loans/ Total assets	+
NPLs/ Total assets	+

5.2 Δεδομένα

Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν για την έρευνα προήλθαν από δύο πηγές. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία που αφορούν τις τράπεζες προήλθαν από την βάση δεδομένων Datastream ενώ τα δεδομένα που αφορούν την ποιότητα πληροφόρησης (rule of law, regulatory quality, enforceability of contracts) από την Διεθνή τράπεζα (World Bank Group) για την περίοδο 2000-20015 .

Το τελικό δείγμα περιλαμβάνει 74 τράπεζες, εισηγμένες στο χρηματιστήριο, των χωρών που ανήκουν στην Ευρωζώνη και συνολικά 664 παρατηρήσεις για την περίοδο 2002-2015 καθώς δεν υπήρχαν διαθέσιμα δεδομένα για όλες τις μεταβλητές για τα έτη 2000,2001. Από τις 19 χώρες τις Ευρωζώνης βρήκαμε στοιχεία για 16 οι οποίες είναι: Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Εσθονία, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Κύπρος, Λιθουανία, Μάλτα, Ολλανδία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Φινλανδία. Το Λουξεμβούργο, η Λετονία και η Σλοβενία δεν είχαν επαρκή δεδομένα για να περιληφθούν στην έρευνα.

Πίνακας 5.2 Τράπεζες ανά χώρα

ΧΩΡΑ	ΤΡΑΠΕΖΕΣ
Αυστρία	Raiffeisen Bank, Oberbank Ag, Bank Fuer Tirol, BKS Bank Ag, Volksbank, Erste Group Bank Ag
Βέλγιο	Dexia SA, KBC Group NV
Γαλλία	Crcam Normandie Sein, Credit Agricole Sa, Caisse Regiole De, Credit Agr. Loire-Hloire Gdr, Ille & Vilaine, Credit Agr. Touraine, Bnp Paribas SA, Crcam Langued CCI, Credit Agricole Brie Picardie, Crcam Nord De France, CA Alpes Provence, Credit Agr. Toulouse, Societe Generale, Credit Foncier De Monaco, Credit Agr. Ile De France, Natixis
Γερμανία	Deutsche Bank, Oldenburgische LB, Deutsche Pfandbriefbank
Ελλάδα	Attica Bank SA, Eurobank Ergasias SA, Piraeus Bank, TT Hellenic Postbank, T Bank SA, Alpha Bank SA, Bank Of Greece SA, National Bank Of Greece
Εσθονία	LHV Group
Ιρλανδία	Permanent TSB Group, AIB Group PLC, Bank Of Ireland
Ισπανία	Banco Sabadell, Caixabank, Banco Santander S.A, Bankinter S.A, Bankia Sau, Banco Bilbao Vizcaya, Liberbank SA
Ιταλία	Banca Popolare, Banca Carige, Banco Desio Brianza, Unione Di Banche Italian, Banca Piccolo Cdt. Valtell, Bper Banca, Banco Di Sardegna, Banca Monte Dei Paschi, Banca Profilo, Banco Bpm SPA, Finacobank SPA, Mediobanca Bc.Fin, Unicredit SPA, Intesa Sanpaolo SPA, Banca Fint Euramerica, Credito Emiliano SPA, Banca Farmafactoring
Κύπρος	Hellenic Bank Public
Λιθουανία	Siauliu Bankas
Μάλτα	Bank Of Valletta, Fimbank, HSBC Bank M P,L,C, Lombard Bank Malta
Ολλανδία	ING Groep N.V, Van Lans, ABN Amro Group
Πορτογαλία	Banco Bpi S.A, Banco Comercial Portuges, Banco Espirito Santo
Σλοβακία	Tatra Banka SA, OTP Banka Slovensko, Vseobecna Uverova Banka
Φινλανδία	Aktia Bank PLC, Alandsbanken ABP

5.3 Οικονομετρική τεχνική

Η ανάλυση των δεδομένων έγινε σε διαστρωματικό (cross sectional analysis) και διαχρονικό (time series analysis) επίπεδο ώστε να εξεταστεί η σχέση εξαρτημένης και ανεξάρτητων μεταβλητών σε όλο το χρονικό διάστημα 2002-2015. Για την διεξαγωγή των αποτελεσμάτων χρησιμοποιήσαμε το οικονομετρικό πρόγραμμα EVIEWS περιλαμβάνοντας την χώρα και τον χρόνο ως σταθερές (two way fixed effect), αφού πρώτα είχαμε μετατρέψει τα δεδομένα σε μορφή πάνελ (panel data analysis).

Πριν την παλινδρόμηση εκτελέσαμε διάφορους ελέγχους για την αξιοπιστία του δείγματος. Ο πρώτος έλεγχος έγινε για την στασιμότητα των μεταβλητών (unit roots). Παρατηρήθηκε ότι οι μεταβλητές των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL/Total assets) και του κεφαλαίου Tier1 ως προς το σταθμισμένο με τον κίνδυνο ενεργητικό, είναι μη στάσιμες. Για να τις μετατρέψουμε σε στάσιμες ώστε να έχω μεγαλύτερη αξιοπιστία στο δείγμα χρησιμοποιήσαμε τις πρώτες διαφορές για την κάθε μεταβλητή.

Επιπλέον, πραγματοποιήσαμε έλεγχο για την πολυσυγγραμμικότητα των μεταβλητών. Όταν οι επεξηγηματικές μεταβλητές εμφανίζουν ισχυρή συσχέτιση τότε αντιμετωπίζουμε πρόβλημα πολυσυγγραμμικότητας. Στο δείγμα μας κάνοντας έλεγχο Variance Inflation Factors (VIF) παρατηρούμε ότι δεν υπάρχει πολυσυγγραμμικότητα (πίνακας A2 centered VIF<10). Στη συνέχεια, πραγματοποιήσαμε έλεγχο για την κανονικότητα των σφαλμάτων (πίνακας A1 παραρτήματος). Η κατανομή των σφαλμάτων δεν είναι κανονική καθώς απορρίπτω την υπόθεση Jarque-Bera. Η H_0 των Jarque-Bera υποθέτει ότι τα κατάλοιπα έχουν κανονική κατανομή, (p -value < 10%) άρα την απορρίπτω.

Τέλος, έγινε έλεγχος για το αν θα χρησιμοποιηθεί παλινδρόμηση σε Random ή Fixed effect μοντέλο. Αρχικά ελέγξαμε για Random effect (πίνακας A3 παραρτήματος). Λαμβάνοντας υπ' όψιν τον Hausman έλεγχο, όπου στην μηδενική υπόθεση H_0 θεωρεί ότι οι εκτιμήσεις για τυχαίες επιδράσεις (Random effect) είναι συνεπής, βρήκα το p -value < 10%. Αυτό σημαίνει ότι απορρίπτουμε την H_0 και συνεχίζουμε με Fixed effect.

Για να ελέγξουμε τη σχέση διαχείρισης κερδών και ποιότητας πληροφόρησης μέσω των ζημιών απομειώσεως προσθέσαμε στην τυπική εξίσωση της βιβλιογραφίας τις μεταβλητές που αφορούν την ποιότητα πληροφόρησης πολλαπλασιασμένες με τα κέρδη προ φόρων και προβλέψεων. Οι συντελεστές των μεταβλητών αυτών όμως βγήκαν στατιστικά μη σημαντικοί και έπρεπε να αφαιρεθούν από το υπόδειγμα. Ωστόσο, για να εξεταστεί η σχέση ποιότητας πληροφόρησης και προβλέψεων για ζημίες απομειώσεως βάλαμε στην τυπική εξίσωση τα μέτρα της ποιότητας πληροφόρησης (χωρίς να τα πολλαπλασιάσουμε με τα κέρδη) για να ελέγξουμε πώς επηρεάζουν τη χρήση των προβλέψεων.

Η αρχική παλινδρόμηση έγινε με εξαρτημένη τις προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως προς συνολικό ενεργητικό (LLP/T.A.). Ως ανεξάρτητες ορίζουμε τα κέρδη προ φόρων και προβλέψεων προς το συνολικό ενεργητικό (EBTP/T.A.), το κεφάλαιο Tier1 ως προς το σταθμισμένο με τον κίνδυνο ενεργητικό (Tier1), τη μεταβολή των αναμενόμενων κερδών της επόμενης περιόδου προς το συνολικό ενεργητικό ($\Delta EBTP_{t+1}/T.A.$), τον ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ (ΔGDP), την ποιότητα του θεσμικού πλαισίου (REGULATORY QUALITY), την ποιότητα του κράτους δικαίου (LAW QUALITY), την ποιότητα εφαρμογής συμβολαίων (ENFORCEABILITY OF CONTRACTS), τον λόγο των συνολικών δανείων προς το συνολικό ενεργητικό (Total loans/T.A.) και τον λόγο των μη εξυπηρετούμενων δανείων προς το συνολικό ενεργητικό (NPLs/T.A.).

Εκτιμώντας το μοντέλο σε two way fixed effect analysis χρησιμοποιούμε ως κριτήριο το p-value (prob) των μεταβλητών σε επίπεδο σημαντικότητας 10% για να ορίσουμε τις στατιστικά σημαντικές μεταβλητές για το υπόδειγμά μας. Από την αρχική παλινδρόμηση (πίνακας A4 παραρτήματος) παρατηρήσαμε ότι οι μεταβλητές της μεταβολής του ΑΕΠ (GDP_GROWTH), της ποιότητας στην εφαρμογή των συμβολαίων (ENFORCEABILITY_OF_CONTRACTS), της ποιότητας του κράτους δικαίου (RULE_OF_LAW), και της κεφαλαιακής επάρκειας (TIER_1) έχουν p-value>0.1 που σημαίνει ότι είναι στατιστικά μη-σημαντικές.

Αφαιρώντας σταδιακά τις μη στατιστικά σημαντικές μεταβλητές το τελικό μας υπόδειγμα είναι της μορφής :

$$\begin{aligned} \frac{LLP_{ict}}{T.A.}_{ict} = & 0,0032 - 0,1011 \frac{EBTP_{ict}}{T.A.}_{ict} + 0,0017 \frac{\Delta EBTP_{ict+1}}{T.A.}_{ict} \\ & (0,51) \quad (-2,86)^{***} \quad (2,21)^{***} \\ & -0,0125 REGUL. QUALITY_{ct} + 0,0256 \frac{TOTAL LOANS_{ict}}{T.A.}_{ict} \\ & (-3,48)^{***} \quad (4,00)^{***} \\ & + 0,1096 \frac{NPLS_{ict}}{T.A.}_{ict} + c_t + c_c + e_{ict} \\ & (9,08)^{***} \end{aligned} \tag{1.1}$$

Εκτελώντας την τελική παλινδρόμηση έχουμε στο υπόδειγμα μας μόνο τις στατιστικά σημαντικές μεταβλητές που επηρεάζουν την εξαρτημένη μεταβλητή (LLP/T.A.). Από την εξίσωση (1.1) παρατηρούμε ότι οι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές που παρέμειναν είναι τα κέρδη προ φόρων και προβλέψεων προς το συνολικό ενεργητικό, η μεταβολή των αναμενόμενων κερδών της επόμενης περιόδου προς το συνολικό ενεργητικό της τρέχουσας περιόδου, η ποιότητα του θεσμικού πλαισίου, τα συνολικά δάνεια προς το συνολικό ενεργητικό, και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια προς το συνολικό ενεργητικό. Το R^2 της παλινδρόμησης είναι περίπου 0,53 το οποίο υποδεικνύει ότι η μεταβλητότητα της εξαρτημένης μεταβλητής μας εξηγείται κατά περίπου 50% από την μεταβλητότητα των ανεξάρτητων μεταβλητών που χρησιμοποιούμε.

Η πρώτη επεξηγηματική μεταβλητή (EBTP/T.A) εξετάζει την ομαλοποίηση κερδών μέσω προβλέψεων. Ο συντελεστής της μεταβλητής είναι αρνητικός (-0,10) και στατιστικά σημαντικός (t-stat. -2.86)^{***} το οποίο σημαίνει ότι η αύξηση των ζημιών απομειώσεως οδηγεί σε μείωση των κερδών της τραπεζής.

Η ομαλοποίηση κερδών είναι ένας λόγος για τον οποίο οι τράπεζες χειραγωγούν τα κέρδη τους και επομένως, ο αρνητικός συντελεστής υποδεικνύει ότι οι εισηγμένες τράπεζες της ευρωζώνης για την περίοδο που εξετάζουμε δεν χρησιμοποιούν τις προβλέψεις απομειώσεως για ομαλοποίηση κερδών. Το αποτέλεσμα αυτό είναι συνεπές με αποτελέσματα από παλαιότερες έρευνες για τις εισηγμένες τράπεζες της Ευρωζώνης Balla, Rose (2015), Curcio, Hasan (2013), Bouvatier et.al (2014) οι οποίοι έδειξαν ότι κατά την περίοδο της κρίσης και μετά οι τράπεζες της ευρωζώνης μείωσαν ή σταμάτησαν την διαχείριση κερδών μέσω προβλέψεων.

Η δεύτερη μεταβλητή ($\Delta EBTP_{t+1}/T.A$), ελέγχει την επικοινωνία των διοικήσεων με τους επενδυτές (signaling). Ο συντελεστής της επεξηγηματικής μεταβλητής είναι θετικός (0,0017) και στατιστικά σημαντικός (t-stat. 2.21)^{***} που σημαίνει ότι αυξάνοντας τις προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως, αυξάνονται τα μελλοντικά κέρδη. Αυτό υποδεικνύει ότι οι διοικήσεις δίνουν εσκεμμένα πληροφορίες για την αναμενόμενη πορεία των τραπεζών στην αγορά χρησιμοποιώντας τις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια. Ανακοινώντας υψηλές ζημίες απομειώσεως «δηλώνουν» ότι υπάρχει εμπιστοσύνη στην διοίκηση και δεν προσπαθούν να αποκρύψουν τυχόν προβλήματα της τραπεζικής αλλά αυξάνουν τα αποθεματικά τους για να μπορούν να αντιμετωπίσουν τις μη αναμενόμενες ζημίες.

Όσο αφορά την ποιότητα πληροφόρησης, η μεταβλητή REGULATORY QUALITY που είναι η καινοτομία αυτής της έρευνας και εξετάζει την ποιότητα του θεσμικού πλαισίου είναι αρνητική (-0,0125) και στατιστικά σημαντική (0,0005)^{***} όπως ήταν αναμενόμενο. Η εύρυθμη λειτουργία των θεσμών και των αρχών αυξάνουν την πειθαρχία των τραπεζών και μειώνουν την ασυμμετρία πληροφόρησης μεταξύ των διοικήσεων και των επενδυτών ή των μετόχων. Κατά συνέπεια, όταν μειώνεται η ασυμμετρία πληροφόρησης, τα κίνητρα των διοικήσεων και η δυνατότητα για διαχείριση κερδών μέσω προβλέψεων μειώνονται.

Τέλος, αναφορικά με τις μεταβλητές της μη διακριτικής ευχέρειας των προβλέψεων για ζημίες απομειώσεως (Total Loans/T.A., NLPs/T.A.) παρατηρείται ότι οι συντελεστές τους είναι θετικοί (0,0256 και 0,1096 αντίστοιχα) και στατιστικά σημαντικοί (t-stat. 4.00)^{***} και (9.08)^{***} αντίστοιχα. Αυτό σημαίνει ότι όταν τα συνολικά δάνεια και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια των τραπεζών αυξάνονται τότε οι τράπεζες θα αυξήσουν τις προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως δανείων ώστε να αυξηθούν τα διαθέσιμα των συσσωρευμένων απομειώσεων. Ο λόγος για τον οποίο γίνεται αυτό είναι για να μπορούν οι τράπεζες να προστατευτούν από μελλοντικές ζημίες. Για να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τις αναμενόμενες ή μη αναμενόμενες ζημίες πρέπει να αυξήσουν τα αποθεματικά τους σταδιακά χρησιμοποιώντας τις προβλέψεις.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στόχος της παραπάνω έρευνας είναι να εξετάσουμε κατά πόσο οι τράπεζες της Ευρωζώνης χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια με στόχο την χειραγώγηση κερδών (earnings management). Επιπλέον, ερευνάμε τις υποθέσεις διαχείρισης κεφαλαίου (capital management), επικοινωνίας με τους επενδυτές (signaling), προκυκλικότητας των προβλέψεων και μη διακριτικής ευχέρειας στη χρήση των προβλέψεων για ζημίες απομειώσεως, όπως εξετάζουν και οι έρευνες της βιβλιογραφίας παράλληλα με την διαχείριση κερδών. Η βασική διαφορά με την βιβλιογραφία μας είναι ότι στο υπόδειγμα μας εισάγουμε την ποιότητα πληροφόρησης ώστε να εξετάσουμε την επίδραση που έχει η επαρκή πληροφόρηση προς όλους, ή αντίθετα η ασυμμετρία πληροφόρησης, στην χρήση των προβλέψεων για ζημίες από δάνεια.

Το δείγμα που εξετάζουμε αποτελείται από 74 τράπεζες για την περίοδο 2000-2015 και αφορά μόνο αυτές που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο. Τα δεδομένα των τραπεζών αντλήθηκαν από την βάση δεδομένων Datastream και οι δείκτες για την ποιότητα πληροφόρησης προήλθαν από την Διεθνή Τράπεζα.

Τα αποτελέσματα της έρευνας μας έδειξαν ότι υπάρχει ισχυρή αρνητική σχέση μεταξύ προβλέψεων και κερδών προ φόρων και προβλέψεων το οποίο συνεπάγεται απόρριψη της υπόθεσης ότι οι τράπεζες χειραγωγούν τα κέρδη τους για την περίοδο που εξετάσαμε. Επιπλέον, αρνητική και στατιστικά σημαντική είναι και η σχέση μεταξύ προβλέψεων και ποιότητας πληροφόρησης. Το αποτέλεσμα αυτό είναι πολύ σημαντικό για την έρευνα μας καθώς τα στοιχεία μας υποδηλώνουν ότι η ασυμμετρία πληροφόρησης οδηγεί σε αυξημένη διαχείριση κερδών από τις τράπεζες. Αντίθετα, όταν η πληροφόρηση είναι ίδια προς όλους τους ενδιαφερόμενους, μειώνονται οι ευκαιρίες και τα κίνητρα των διοικήσεων για χειραγώγηση κερδών μέσω των προβλέψεων για ζημίες απομείωσης δανείων.

Από την παλινδρόμηση παρατηρούμε ότι ο συντελεστής των μεταβλητών που αφορούν την μη διακριτική ευχέρεια στη χρήση των προβλέψεων είναι θετικός και στατιστικά σημαντικός. Το αποτέλεσμα είναι σύμφωνο με τα αποτελέσματα των ερευνών της βιβλιογραφίας καθώς όλες έχουν δείξει πως όταν αυξάνεται ο κίνδυνος των τραπεζών λόγω αυξημένων δανείων οι τράπεζες τείνουν να αυξάνουν τις προβλέψεις ώστε να αυξήσουν τα διαθέσιμα για ζημίες δανείων. Θετικός και σημαντικός είναι επίσης και ο συντελεστής που αφορά τη μεταβολή των αναμενόμενων κερδών προς συνολικό ενεργητικό. Σύμφωνα με το αποτέλεσμα αυτό, οι διοικήσεις των τραπεζών χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ζημίες απομειώσεως με στόχο την πληροφόρηση της αγοράς για την αναμενόμενη πορεία της τραπεζικής (signaling).

Αξίζει να σημειωθεί ότι όσο αφορά την διαχείριση κεφαλαίου, ο συντελεστής της κεφαλαιακής επάρκειας είναι στατιστικά μη σημαντικός. Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι τράπεζες για την περίοδο που εξετάζουμε δεν είναι επιρρεπείς στη χρήση των προβλέψεων για την ικανοποίηση των κανόνων της κεφαλαιακής επάρκειας που έχουν τεθεί από τις αρχές.

Το συμπέρασμα το οποίο προκύπτει από την ανάλυση που κάναμε είναι ότι η καλή ποιότητα των θεσμών οδηγεί στη μείωση της ασύμμετρου πληροφόρησης, μείωση των κινδύνων και κατά συνέπεια στη μείωση της χρήσης των ζημίων απομειώσεως, το οποίο είναι προς όφελος τόσο των επενδυτών όσο και της οικονομικής ευημερίας.

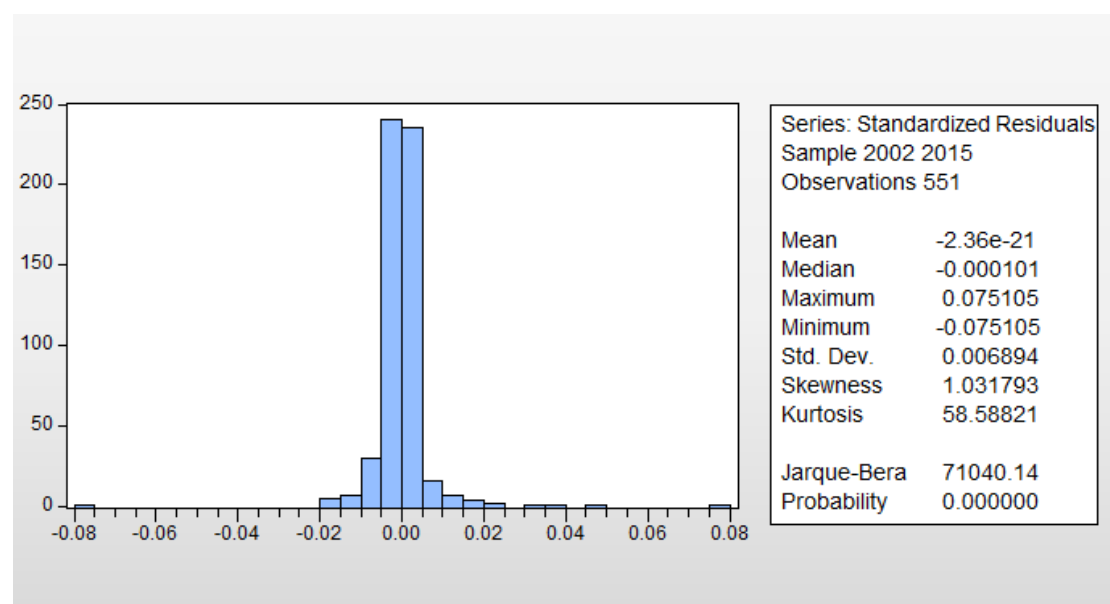
Περαιτέρω ανάλυση, χωρίζοντας ίσως το δείγμα πριν, κατά τη διάρκεια, και μετά την κρίση, θα μπορούσε να δώσει επαρκή στοιχεία για την διαχείριση κερδών και κεφαλαίου καθώς και για τον ρόλο που είχε η ποιότητα πληροφόρησης τις συγκεκριμένες περιόδους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Περιγραφικά στατιστικά στοιχεία

	MEAN	STD. DEV	SKEWNESS	KURTOSIS
LLP/T.A	0.005198	0.009263	9.650697	162.4441
EBTP/T.A	0.016714	0.026693	20.60266	579.1308
Tier1	0.451146	2.661980	1.633947	26.04545
$\Delta EBTP_{t+1}/T.A$	0.002245	0.305420	13.05978	592.8111
ΔGDP	0.143850	0.664269	6.631919	71.41385
REGULATORY QUALITY	1.15689	0.328033	0.226850	2.757692
RULE OF LAW	1.140519	0.513173	-0.144045	1.729830
ENFORCEABILITY OF CONTRACTS	5.182056	1.405179	-0.079093	1.629924
TOTAL LOANS/T.A	0.699597	0.175350	-1.076308	3.820222
NPLs/T.A	0.00628	0.03153	-0.59077	69.1510

Πίνακας Α1. Έλεγχος κανονικότητας

Πίνακας Α2. Έλεγχος πολυσυγγραμμικότητας

Variance Inflation Factors

Date: 01/21/18 Time: 19:50

Sample: 2000 2015

Included observations: 551

Variable	Coefficient Variance	Uncentered VIF	Centered VIF
EBTP_TA	0.001404	4.177228	1.175402
D_TIER_1	1.86E-08	1.214333	1.167778
D_EBTP_TA	5.87E-07	1.030761	1.030498
GDP_GROWTH	3.66E-05	1.245932	1.026999
REGULATORY_QUAL...	3.01E-05	370.6074	2.060546
RULE_OF_LAW	3.13E-05	343.2704	2.051235
ENFORCEABILITY_O...	3.47E-06	802.0537	1.185327
TOTAL_LOANS_TA	4.79E-05	210.0539	1.076474
D_NPLS_TA	0.000212	1.173293	1.042916
C	0.000172	1663.644	NA

Από το centered VIF παρατηρούμε ότι δεν υπάρχει πρόβλημα πολυσυγγραμμικότητας καθώς ο συντελεστής είναι μικρότερος του 10.

Ho: Υπάρχει πολυσυγγραμμικότητα όταν ο VIF είναι μεγαλύτερος από 10.

Απορρίπτω.

Πίνακας Α3. Hausman Test

Correlated Random Effects - Hausman Test

Equation: Untitled

Test cross-section random effects

Test Summary	Chi-Sq. Statistic	Chi-Sq. d.f.	Prob.
Cross-section random	99.152574	9	0.0000

Cross-section random effects test comparisons:

Variable	Fixed	Random	Var(Diff.)	Prob.
EBTP_TA	-0.163641	-0.130263	0.000225	0.0261
D_TIER_1	0.000231	0.000255	0.000000	0.4910
D_EBTP_TA	0.001707	0.001998	0.000000	0.0219
GDP_GROWTH	0.000145	-0.000274	0.000001	0.7114
REGULATORY_QUALITY	-0.012095	-0.015076	0.000004	0.1254
RULE_OF_LAW	-0.002580	0.005365	0.000013	0.0306
ENFORCEABILITY_OF_CONTRA	-0.000816	-0.000385	0.000002	0.7843
TOTAL_LOANS_TA	0.017055	0.014506	0.000034	0.6635
D_NPLS_TA	0.091137	0.147225	0.000036	0.0000

Cross-section random effects test equation:

Dependent Variable: LLP_TA

Method: Panel Least Squares

Date: 01/19/18 Time: 20:59

Sample (adjusted): 2002 2015

Periods included: 14

Cross-sections included: 70

Total panel (unbalanced) observations: 551

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.016995	0.011624	1.462051	0.1444
EBTP_TA	-0.163641	0.035266	-4.640243	0.0000
D_TIER_1	0.000231	0.000129	1.791583	0.0738
D_EBTP_TA	0.001707	0.000756	2.257117	0.0245
GDP_GROWTH	0.000145	0.002664	0.054532	0.9565
REGULATORY_QUALITY	-0.012095	0.003619	-3.341572	0.0009
RULE_OF_LAW	-0.002580	0.004699	-0.548951	0.5833
ENFORCEABILITY_OF_CONTRA	-0.000816	0.001745	-0.467628	0.6403
TOTAL_LOANS_TA	0.017055	0.006623	2.575183	0.0103
D_NPLS_TA	0.091137	0.013841	6.584385	0.0000

Effects Specification

Cross-section fixed (dummy variables)

R-squared	0.634145	Mean dependent var	0.006537
Adjusted R-squared	0.573686	S.D. dependent var	0.011498
S.E. of regression	0.007507	Akaike info criterion	-6.813840
Sum squared resid	0.026603	Schwarz criterion	-6.195642
Log likelihood	1956.213	Hannan-Quinn criter.	-6.572278
F-statistic	10.48883	Durbin-Watson stat	1.963828
Prob(F-statistic)	0.000000		

Το p-value < 10% στον Hausman έλεγχο. Αυτό σημαίνει ότι απορρίπτω την H0 (Random effect συνεπής) και συνεχίζω με Fixed effect.

Πίνακας Α4. Αρχικό μοντέλο παλινδρόμησης

Dependent Variable: LLP_TA
 Method: Panel Least Squares
 Date: 01/19/18 Time: 21:02
 Sample (adjusted): 2002 2015
 Periods included: 14
 Cross-sections included: 70
 Total panel (unbalanced) observations: 551

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
EBTP_TA	-0.163658	0.037467	-4.368027	0.0000
D_TIER_1	0.000163	0.000136	1.195183	0.2326
D_EBTP_TA	0.001608	0.000766	2.099164	0.0363
GDP_GROWTH	8.37E-05	0.006051	0.013840	0.9890
REGULATORY_QUALITY	-0.008835	0.005486	-1.610489	0.1080
RULE_OF_LAW	-0.002672	0.005591	-0.477900	0.6329
ENFORCEABILITY_OF_CONTRA	-0.000416	0.001863	-0.223494	0.8233
TOTAL_LOANS_TA	0.015804	0.006923	2.282776	0.0229
D_NPLS_TA	0.093343	0.014566	6.408067	0.0000
C	0.012332	0.013113	0.940452	0.3475

Effects Specification

Cross-section fixed (dummy variables)
 Period fixed (dummy variables)

R-squared	0.640493	Mean dependent var	0.006537
Adjusted R-squared	0.569219	S.D. dependent var	0.011498
S.E. of regression	0.007547	Akaike info criterion	-6.784157
Sum squared resid	0.026141	Schwarz criterion	-6.064231
Log likelihood	1961.035	Hannan-Quinn criter.	-6.502844
F-statistic	8.986258	Durbin-Watson stat	1.966553
Prob(F-statistic)	0.000000		

Τρέχοντας στο EViews το αρχικό μοντέλο παλινδρόμησης παρατηρούμε ότι κάποιες από τις μεταβλητές μας δεν είναι στατιστικά σημαντικές. Σκοπός μας είναι στο υπόδειγμα μας να έχουμε μόνο τις στατιστικά σημαντικές μεταβλητές που επηρεάζουν την εξαρτημένη γι' αυτό αφαιρώ σταδιακά τις μη σημαντικές.

Πίνακας Α5. Αφαίρεση του gdp growth

Dependent Variable: LLP_TA
 Method: Panel Least Squares
 Date: 01/19/18 Time: 21:05
 Sample (adjusted): 2002 2015
 Periods included: 14
 Cross-sections included: 70
 Total panel (unbalanced) observations: 551

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
EBTP_TA	-0.163629	0.037366	-4.379082	0.0000
D_TIER_1	0.000163	0.000136	1.196869	0.2320
D_EBTP_TA	0.001608	0.000765	2.101905	0.0361
REGULATORY_QUALITY	-0.008826	0.005441	-1.622005	0.1055
RULE_OF_LAW	-0.002680	0.005557	-0.482250	0.6299
ENFORCEABILITY_OF_CONTRA	-0.000416	0.001861	-0.223794	0.8230
TOTAL_LOANS_TA	0.015801	0.006912	2.285897	0.0227
D_NPLS_TA	0.093329	0.014516	6.429230	0.0000
C	0.012335	0.013098	0.941740	0.3468

Effects Specification

Cross-section fixed (dummy variables)
 Period fixed (dummy variables)

R-squared	0.640493	Mean dependent var	0.006537
Adjusted R-squared	0.570155	S.D. dependent var	0.011498
S.E. of regression	0.007539	Akaike info criterion	-6.787787
Sum squared resid	0.026141	Schwarz criterion	-6.075685
Log likelihood	1961.035	Hannan-Quinn criter.	-6.509531
F-statistic	9.105895	Durbin-Watson stat	1.966552
Prob(F-statistic)	0.000000		

Πίνακας Α5. Αφαίρεση του enforceability of contracts

Dependent Variable: LLP_TA

Method: Panel Least Squares

Date: 01/19/18 Time: 21:06

Sample (adjusted): 2002 2015

Periods included: 14

Cross-sections included: 70

Total panel (unbalanced) observations: 551

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
EBTP_TA	-0.164001	0.037290	-4.397947	0.0000
D_TIER_1	0.000164	0.000136	1.205079	0.2288
D_EBTP_TA	0.001613	0.000764	2.110917	0.0353
REGULATORY_QUALITY	-0.008576	0.005320	-1.611995	0.1076
RULE_OF_LAW	-0.002530	0.005511	-0.459180	0.6463
TOTAL_LOANS_TA	0.015828	0.006904	2.292597	0.0223
D_NPLS_TA	0.093179	0.014486	6.432385	0.0000
C	0.009849	0.006935	1.420132	0.1562

Effects Specification

Cross-section fixed (dummy variables)

Period fixed (dummy variables)

R-squared	0.640454	Mean dependent var	0.006537
Adjusted R-squared	0.571041	S.D. dependent var	0.011498
S.E. of regression	0.007531	Akaike info criterion	-6.791308
Sum squared resid	0.026144	Schwarz criterion	-6.087032
Log likelihood	1961.005	Hannan-Quinn criter.	-6.516110
F-statistic	9.226657	Durbin-Watson stat	1.964572
Prob(F-statistic)	0.000000		

Πίνακας Α7. Αφαίρεση του rule of law

Dependent Variable: LLP_TA
 Method: Panel Least Squares
 Date: 01/19/18 Time: 21:07
 Sample (adjusted): 2002 2015
 Periods included: 14
 Cross-sections included: 70
 Total panel (unbalanced) observations: 551

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
EBTP_TA	-0.163899	0.037258	-4.399029	0.0000
D_TIER_1	0.000168	0.000135	1.242767	0.2146
D_EBTP_TA	0.001652	0.000759	2.177104	0.0300
REGULATORY_QUALITY	-0.010257	0.003857	-2.659004	0.0081
TOTAL_LOANS__TA	0.016319	0.006815	2.394643	0.0170
D_NPLS_TA	0.093499	0.014457	6.467521	0.0000
C	0.008716	0.006476	1.345904	0.1790

Effects Specification

Cross-section fixed (dummy variables)
 Period fixed (dummy variables)

R-squared	0.640290	Mean dependent var	0.006537
Adjusted R-squared	0.571773	S.D. dependent var	0.011498
S.E. of regression	0.007524	Akaike info criterion	-6.794480
Sum squared resid	0.026156	Schwarz criterion	-6.098029
Log likelihood	1960.879	Hannan-Quinn criter.	-6.522340
F-statistic	9.345072	Durbin-Watson stat	1.967822
Prob(F-statistic)	0.000000		

Πίνακας Α8. Τελικό υπόδειγμα αφαιρώντας το Tier 1

Dependent Variable: LLP_TA

Method: Panel Least Squares

Date: 01/19/18 Time: 21:09

Sample (adjusted): 2002 2015

Periods included: 14

Cross-sections included: 74

Total panel (unbalanced) observations: 664

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
EBTP_TA	-0.101110	0.035264	-2.867219	0.0043
D_EBTP_TA	0.001799	0.000811	2.217691	0.0270
REGULATORY_QUALITY	-0.012528	0.003597	-3.482791	0.0005
TOTAL_LOANS__TA	0.025671	0.006415	4.001640	0.0001
D_NPLS_TA	0.109697	0.012070	9.088630	0.0000
C	0.003237	0.006262	0.516877	0.6054

Effects Specification

Cross-section fixed (dummy variables)

Period fixed (dummy variables)

R-squared	0.529818	Mean dependent var	0.006183
Adjusted R-squared	0.455016	S.D. dependent var	0.010947
S.E. of regression	0.008081	Akaike info criterion	-6.670580
Sum squared resid	0.037355	Schwarz criterion	-6.047324
Log likelihood	2306.633	Hannan-Quinn criter.	-6.429070
F-statistic	7.082967	Durbin-Watson stat	1.631590
Prob(F-statistic)	0.000000		

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Άγγελος Α. Αντζουλάτος 2017. Σημειώσεις τραπεζικής.

Ahmed, A.S., Takeda, C. & Thomas, S., 1999. Bank loan loss provisions: a reexamination of capital management, earnings management and signaling effects. *Journal of Accounting and Economics*, 28(1), 1-25.

Bella, Eliana and Morgan J. Rose, 2015. Loan loss provisions, accounting constraints and bank ownership structure. *Journal of Economics and Business* 78, 92-117.

Bouvatier, Vincent, Laetitia Lepetit and Frank Strobel, 2014. Bank income smoothing, ownership concentration and regulatory environment. *Journal of Banking & Finance*, 41, 253-270.

Caporale, Gulielmo Maria, Matteo Alessi, Stefano di Colli and Juan Sergio Lopez, 2015. Loan loss provision: Some empirical evidence from Italian banks. *BWI Working paper No. 1459 (March)*.

Bushman, R.M. & Williams, C.D., 2012. Accounting discretion, loan loss provisioning, and discipline of Banks' risk-taking. *Journal of Accounting and Economics*, 54(1), 1-18.

Curscio, Domenico and Ifterkhar Hasan, 2015. Earnings and capital management and signaling: the use of loan –loss provisions by European banks. *European Journal of Finance*, 21(1), 26-50.

Dahl, Drew, 2013. Bank audit practices and loan loss provisions. *Journal of Banking and Finance*, 37, 3577-3584.

El Sood, Heba Abou, 2012. Loan loss provisioning and income smoothing in US banks pre and post financial crisis. *International Review of Financial Analysis*, 25, 64-72.

Fonseca, A.R. & Gonzalez, F., 2008. Cross-country determinants of bank income smoothing by managing loan-loss provisions. *Journal of Banking and Finance*, 32(2), 217-228.

Leaven, L. & Majnoni, G., 2003. Loan loss provisioning and economic slowdowns: Too much, too late? *Journal of Financial Intermediation*, 12(2), 178-197.

Leuz, Christian, Dhananjay Nanda and Peter D. Wysocki, 2003. Earnings management and investor protection: an international comparison. *Journal of financial Economics*, 69, 505-527.

Packer, Frank and Haibin Zhu, 2012. Loan loss provisioning practices of Asian bank. *BIS Working Paper No 375 (April)*.

Shen, Chung-Hua and Hsiang-Lin Chih, 2005. Investor protection, prospect theory, and earnings management: An international comparison of the banking industry. *Journal of Banking and Finance*, 29, 2675-2697.

Marina Balboa, Germán López-Espinosa and Antonio Rubia, 2013. Nonlinear dynamics in discretionary accruals: An analysis of bank loan-loss provisions. *Journal of Banking and Finance*, [Volume 37\(12\)](#), 5186-5207 (December).

Stergios Leventis, Panagiotis E. Dimitropoulos, Asokan Anandarajan, 2011. Loan Loss Provisions, Earnings Management and Capital Management under IFRS: The Case of EU Commercial Banks. *Journal of Financial Services Research*, Volume 40(1-2), 103-122 (October).

Marcia Millon Cornett, Jamie John McNutt, Hassan Tehranian, 2009. Corporate governance and earnings management at large U.S. bank holding companies. *Journal of Corporate Finance*, Volume 15(4), 412-430, (September).

Kiridaran Kanagaretnam, Chee Yeow Lim, Gerald J. Lobo, 2010. Auditor reputation and earnings management: International evidence from the banking industry. *Journal of Banking and Finance*, Volume 34(10), 2318-2327.